

Hurtom.com
romaniko

о. о-р Тадріеле Аморт

**НОВЕ ВИЗНАННЯ
ЕКЗОРЦИСТА**
АБО
Розповідь екзорциста

о. д-р Габріеле Аморт

НОВЕ ВИЗНАННЯ ЕКЗОРЦИСТА

або

РОЗПОВІДЬ ЕКЗОРЦИСТА

Релігійне видавництво

“Добра книжка”

Львів – 2010

УДК 27-423.42

ББК 86.37-42

А 62

о. д-р Габріеле Аморт

А 62 Нове визнання екзорциста або розповідь екзорциста. – Львів:
Добра книжка, 2010, – 184 с.

ISBN 978-966-7490-92-8

Нова книжка о. д-ра Габріеле Аморта “Нове визнання екзорциста” або “Розповідь екзорциста” допоможе нашому читачеві краще і глибше пізнати, в якому світі ми живемо, як захистити себе і своїх ближніх від пагубного впливу злого духа та захоплення окультними науками...

ББК 86.37-42

vovaniko

Переклад з італійської
о. Теодор Пилявський, ЧСВВ

Видання третє

© о. Теодор Пилявський, переклад з італійської, 2003

ISBN 978-966-7490-92-8

© Релігійне видавництво “Добра книжка”, 2010

Про автора

Як охоронитись від злого духа? Якщо хтось опанований злим духом, чи терпить це з власної вини? Які ознаки присутності і діяння сатани? Чи існують пороблення, чари, вроки, кинуті злим поглядом? Як від них звільнитися?

На ці та інші запитання, що хвилюють сучасну людину, відповідає відомий екзорцист римської дієцезії – о. Габріеле Аморт. Його книжка під назвою “Визнання екзорциста” викликала велике зацікавлення. Про це свідчать 14 видань італійською мовою та переклади на 12-ти інших мовах.

О. Габріеле Аморт у “Визнаннях екзорциста” прагне не тільки поділитися з читачем багаторічним досвідом екзорциста, але передусім застерегти усіх християн, щоб не ігнорували діянь сатани, а протиставлялись йому силою віри і Божого Слова. У такий спосіб не потраплять у сіті шахраїв, магів, чарівників.

О. Габріеле Аморт народився у Модені 1925 року. Він – доктор права, священник Товариства Святого Павла; журналіст, відомий своїми статтями у католицькому журналі “Християнська Родина” (“Famiglia Christiana”); також відомий як головний редактор місячника “Матір Божа” (“Madre di Dio”) і як автор статей у галузі маріології. Написав багато книг, з яких чотири присвячені Божій Матері. Член Папської Міжнародної Марійної Академії і екзорцист Римської дієцезії. Здобув славу своєю останньою книжкою “Нові визнання екзорциста”.

Передмова

З великою радістю пишу ці слова, щоб підготувати читача перед ознайомленням з книжкою о. Габрієля Аморта, який багато років допомагає мені виконувати послугу екзорциста. Свідками деяких подій, тут описаних, ми були разом, спільно поділяючи турботи, працю і надії, щоб допомагати багатьом терплячим особам.

Дуже радий, що книжечка побачила світ попри те, що в останні десятиріччя написано дуже багато в усіх галузях теології і католицької моралі. Проблема екзорцизмів залишилась занедбаною. Можливо, відсутність праць і зацікавлення цією проблемою стало приводом, що єдиною частиною Ритуалу (Требника), яка досі ще не осучаснена, згідно з приписами II Ватиканського Собору, є частина про екзорцизми. До того ж послуга вигнання злих духів має велике значення в євангелізаційній місії Церкви, як про це розповідають Євангелії, діяння Апостолів та історія Церкви.

Коли св. Петро, керований надприродним натхненням, прибув до помешкання сотника Корнилія голосити йому християнську віру, і щоб переконати, що Бог був дійсно з Ісусом, він наголошував на силі, з якою Ісус звільняв опанованих дияволом (*пор.* Діяння 10, 1–38).

Євангелисти часто подають конкретні приклади надзвичайної сили, з якою Ісус виганяв злого духа. Був це промовистий знак волі Божої – покласти край темному пануванню сатани над людьми.

Книги Святого Письма переконують нас, що сатана владарює над світом також через фізичне опанування. Серед дарів, які Ісус уділив Апостолам і їхнім заступникам, часто

згадують дар вигнання злих духів (пор. Мт. 10,8; Мк. 3,15; Лк. 9,1).

Якщо Бог допускає, щоб деякі люди досвідчили напастування злого духа, то одночасно передбачив для них могутню допомогу. Наділив Церкву силою Святих Тайн, які дуже помічні для осіб, які перебувають у потребі. Також проти цієї мерзенної, нищої діяльності сатани Бог дав постійну допомогу Пречистій Діви з огляду на неприязнь, яку поклав від самого початку між цими двома противниками¹.

Більшість сучасних авторів, враховуючи і католицьких теологів, хоч і не заперечує існування сатани та інших збунтованих ангелів, схильні зменшувати силу, важливість їхнього впливу на людські справи. Вони стверджують, особливо у роздумах, які стосуються фізичного опанування, що заперечення цього впливу – їхній обов'язок і доведення їхньої мудрості. Сучасна культура вважає, що розгляд причин явищ, які відбуваються довкола нас, і приписування їх чинникам, відмінних від природних, є ілюзією, що походить від первісних епох.

Очевидно, що завдяки позиції тих, які через своє служіння мають обов'язок і силу перешкоджати сатані в його нищій діяльності, праця злого духа від цього надзвичайно полегшена.

Беручи до уваги Святе Письмо, теологію і щоденний досвід, належало б вважати опанованих дияволом особами нещасливими, яким наука небагато здатна допомогти, хоча відкрито цього не визнає.

Второпне розпізнання демонопатії – так можна назвати кожен злий вплив демона – властиве у більшості випадках тільки особі, яка знає характерні ознаки диявольського діяння.

¹ Див. С. Amantini, *il mistero di Maria (Таємниця Марії)*. Neapol 1971

Хвороба диявольського походження, якщо навіть легка, не зникає після вживання звичайних ліків; натомість хвороби дуже важкі, смертельні, у надзвичайний спосіб зникають аж до повного одужання, завдяки застосуванню лише релігійних засобів. Крім того, жертви злого духа почуваються переслідуваними постійними невдачами. Їхнє життя – це суцільна смуга нещастя.

Багато вчених сьогодні присвячують свої дослідження явищам, подібним до тих, які притаманні особам, напастованих злим духом. Виразно визнають їх ненормальний характер і окреслюють їх науковим терміном – паранормальні.

Ми зовсім не заперечуємо проти поступів і досягнень науки. Однак вони суперечать реальності, яку ми постійно досвідчуємо, ілюзії, що наука може усе пояснити. Подібно нереальне прагнення звести усе зло, як хвороби і нещастя, тільки до звичайних природніх причин.

Небагато вчених, які серйозно думають, що причина деяких явищ – можливість впливу невідомих сил, розумних і безтілесних. Невелика також кількість лікарів, які стоячи перед явищами хворіб із дивними симптомами з незрозумілими клінічно результатами, спокійно стверджують, що мають справу з пацієнтами цієї другої категорії. Багато з них покликаються у подібних випадках на Фрейда, як на свого ієрофанта². Таким чином, доводять нещасних людей до ще гіршого стану, а їхня діяльність, поєднана з працею священника-екзорциста, могла б стати у такому випадку дуже помічною.

Книжка о. Габрієля Аморта розповідає читачеві коротко і зрозуміло про діяльність екзорциста. Цей твір відзначається

² *Ієрофант* (гр. – *hierophantes*) – священик у Стародавній Греції, що впроваджував своїх учнів у культ містерій або особа втаємничена, що впроваджувала у тайники чогось (притис редакції).

логічним розвитком оповіді, не затримується ані на теоретичних засадах (існування диявола, можливість фізичного опанування тощо), ані на доктринальних висновках. Автор прагне, щоб промовляли факти, тому ставить читача перед тим, що екзорцист бачить і чинить. Добре знаю, наскільки дорогі серцю автора вірні Церкви, що є упривілейованими повірниками влади, яку надав їм Христос для того, щоб виганяли злих духів в Його ім'я. Сподіваюся, що книжка ця принесе багато добра і буде поштовхом для інших студій у цій галузі.

о. Кандідо Амантіні

Вступ

Коли кардинал Уго Полетті, Папський Вікарій Римської дієцезії, несподівано доручив мені обов'язок екзорциста, я ще не знав, який безмежний світ відкриється для мене і як багато людей буде користати з мого служіння. Здебільшого спочатку моїм завданням було допомагати отцеві Кандідо Амантіні, пасіоністові, дуже відомому екзорцистові, до якого приходили в храм Святих Сходів у Римі охочі (La Scala Santa) з усієї Італії, часто також з-за кордону. Була це для мене справді велика ласка. Ніхто не стає екзорцистом самостійно, хіба що через великі труднощі і помилки, завдаючи при цьому шкоди вірним. Вважаю, що о. Кандідо був єдиним екзорцистом на світі, який мав 36 років досвіду у цій галузі. Я не міг, отже, мати ліпшого вчителя і вдячний йому за терпеливість, з якою він мене посвячував у це зовсім нове для мене служіння.

Під час свого служіння я довідався, що в Італії небагато екзорцистів, а підготовлених до цієї послуги, справді, дуже мало. Ще гірша ситуація існує в інших країнах; тому я був змушений благословити осіб, які приїжджали з Франції, Австрії, Німеччини, Швейцарії, Іспанії, Англії, де, за їхніми словами, їм не вдалося знайти екзорциста. Що це? Зanedбання єпископів і священників? Зневіра у потребу і результативність цього служіння? У кожному випадку я відчував потребу здійснювати мій апостолят серед осіб, які дуже страждають, яких ніхто не розуміє: ні домашні, ні лікарі, ні священники.

Душпастирство у цій галузі сьогодні у католицькому світі повністю занедбане. У минулому було інакше, і змушений визнати, що і тепер у деяких конфесіях, що виникли внаслідок протестантської реформи, екзорцизми здійснюють часто і резуль-

тативно. Кожна катедра повинна мати свого екзорциста, подібно, як має спеціально призначеного сповідника; і що більші потреби, то численнішими мали б бути екзорцисти: у великих парафіях, у відпустових церквах.

Попри те, що їх мало, сприймають їх уже погано, ворожо, важко їм знайти місце для свого служіння. Відомо, що опановані злим духом, деколи кричать. Цього достатньо, щоб настоятель чернечого дому чи парох не захотів мати екзорцистів у своїх помешканнях; спокійне життя і уникнення усіляких незадоволених бурчань мають більшу вартість, ніж любов і бажання допомагати опанованим.

Автор цих рядків також мусів пройти свою хресну дорогу, хоч і набагато легшу, ніж інші екзорцисти, більш гідні і шановані. Це роздуми, до яких заохочую найперше єпископів, які деколи не зважають на цю проблему, не маючи особистого досвіду у цій сфері. А йдеться про послугу, що належить винятково їм: лише вони можуть її виконувати або призначати екзорцистів.

Як з'явилася ця книжка? Із прагнення поділитися з людьми, що цікавляться цією темою, плодами довгого і багатого досвіду, досвіду швидше о. Кандідо, ніж мого. Моїм наміром було послужити екзорцистам і всім священикам. Подібно, як лікар-терапевт повинен уміти скерувати своїх пацієнтів до відповідного фахівця (ларинголога, ортопеда, невропатолога...), якого вони потребують, так і священик повинен мати той мінімум знань, щоб розрізнити, чи якась особа потребує допомоги екзорциста, чи ні.

Додаю іншу причину, задля якої багато священиків заохочувало мене написати цю книжку. Требник серед багатьох норм, які подано для екзорцистів, пропонує, щоб вони студіювали корисні твори авторитетних авторів.

Однак, коли шукаємо поважні книжки на цю тему, то небагато їх можна знайти. Хочу вказати на такі книги: автором

першої є о. К. Балдуччі “Диявол”, Piemme, 1988; корисна вона своєю теоретичною частиною, а не практичною, у якій багато помилок; автор – демонолог, а не екзорцист. Інша – це книжка екзорциста, о. Матео Ля Груа “Молитва про звільнення”, Herbita, Палермо, 1985; ця книжка написана для груп Віднови у Святому Дусі з наміренням провадити їхні молитви про звільнення. Уваги заслуговує також книжка Ренцо Аллегрі “Репортер у пеклі”, Мондадорі, 1990. Це не систематичне опрацювання, швидше серйозна збірка інтерв’ю про критичні випадки. Вони правдиві і дуже вражають, однак автор акцентує на найважчих випадках і оминає звичайні ситуації, з якими екзорцист часто має справу.

Цією книжкою хочу заповнити порожнечу і розкрити тему всебічно, з різних боків, аспектів, тому праця моя скорочена, щоб дійшла до найбільшого кола читачів. У наступних книжках намагатимусь поглибити цю тему і маю надію, що й інші компетентні автори працюватимуть над цим питанням зі знанням справи, намагаючись його викласти зрозуміло і поглиблено, подібно як у минулих століттях це було в навчанні католицької Церкви, а тепер є лише в протестантських Церквах.

Зазначу, що не зупинятимусь над обґрунтуванням деяких правд, які вважаю загальноновизнаними і описаними в інших книжках: існування злих духів, можливість диявольського опанування, а також влада вигнання злих духів, уділена Христом тим, хто вірить у Євангельське послання. Це відомі правди, виразно описані у Святому Письмі, поглиблені у теології, постійно пригадувані Учительським Урядом Церкви. Я хочу наголосити на тому, що менш знане, тобто на практичних наслідках, які можуть бути корисними для екзорцистів і для тих, хто цікавиться цими питаннями. Прошу вибачити мені за деякі повтори фундаментальних понять.

Нехай Непорочна Діва, яка є Неприятелькою сатани, вже від першої обітниці спасіння (Бут. 3,15) до її виповнення (Од. 12) і поєднання зі Своім Сином, у боротьбі за перемогу над сатаною і розчавлення йому голови, поблагословить цей плід виснажливої праці, яку здійснюю з повною надією на Її Материнський покров.

Хочу додати кілька зауважень щодо доповненого видання цієї книжки. Не думав, що розійдеться вона так швидко і треба буде перевидавати її. Це підтвердження, на мою думку, не тільки зацікавлення порушеної проблеми, а й відсутності католицької книжки, яка б висвітлювала тему екзорцизму в повному обсязі, хоч і коротко. І це стосується не лише Італії, а цілого католицького світу. Це факт важливий і дещо прикрий, який пояснює незрозумілу відсутність зацікавлення цією проблемою, чи може, й правдиве безвір'я.

Дякую за численні похвали, за визнання, особливо з боку інших екзорцистів, а серед них наймилішою була похвала мого "вчителя" о. Кандідо Амантіні, який визнав мою книгу вірним відображенням його науки. Не отримав критичних зауважень, згідно з якими потрібно було внести зміни і виправлення, тому у новому виданні розширив ті частини, які вважав важливими для повнішого викладу описаної проблеми. Думаю, що особи чи групи осіб, про яких розповідаю у книжці, зрозуміли щирий намір моїх завваг, не відчули себе ображеними. Завдяки можливості видання цієї книжки, прагну послужити ширшому колу осіб, тому що у своїй діяльності хочу бути потрібним щодня усім тим, які прагнуть скористатися з моєї послуги екзорциста.

За все дякую Господеві. Дозволю собі заввагу з нагоди десятого видання книги (1993). Мушу визнати, що протягом останніх двох років багато змінилося: вийшли важливі документи єпископів, збільшилась кількість екзорцистів,

багато єпископів здійснюють екзорцизми, до моїх книжок долучилися нові. Отже, дещо починає змінюватися на краще. Не моя це заслуга, я стверджую лише факт.

Закінчую, зі зворушливим спомином про о. Кандідо Амантіні, якого Господь покликав до себе по нагороду 22 вересня 1992 року. Це був день його іменин; співбратам, які його вітали, він сказав: “Я просив св. Кандіда, щоб зробив мені якийсь подарунок”.

Отець Кандідо народився 1914 року. У 16 років вступив до Згромадження Пассионістів. Як професор Святого Письма і Моральної теології посвятився передовсім служінню екзорциста (протягом 36 років). Щоранку приймав 60–80 осіб, ховаючи втому за усмішкою на обличчі. Поради, які давав, часто наскрізь були натхненні. Отець Піо про нього сказав: “Отець Кандідо – священник згідно з Божим Серцем”.

Ця книга, не беручи до уваги ті недоліки, які в ній містяться з моєї вини, є свідченням досвіду о. Кандідо як екзорциста, і призначена для користі зацікавлених осіб. Це одна з причин, чому я її написав. Дуже радий оцінкою о. Кандідо щодо відповідності змісту книги до його тривалого досвіду екзорциста.

о. Габріеле Аморт

Центральне місце Христа в Божому ділі створення

Диявол також є Божим створінням. Не можна говорити про нього і про екзорцистів без попереднього, хоча б короткого ознайомлення з кількома основними поняттями і правдами про Божі плани у ділі створення. Звичайно, не скажемо тут нічого нового, але можливо, відкриємо деяким читачам нові перспективи бачення цієї проблеми.

Дуже часто ми звикли неправильно розуміти діло створення, плутаючи і помилково сприймаючи послідовність подій. Уявляється нам, що одного чудового дня Бог створив ангелів; піддав їх випробуванню, невідомо навіть якому, і в результаті цього дійшло до поділу на добрих і злих духів: ангели були винагороджені перебуванням у небі, злі духи, натомість, покарані пеклом. Потім, іншого чудового дня, думаємо ми собі, Бог створив Всесвіт – світ мінералів, рослин, тварин і в кінці – людину. Адам і Єва в земному раю згрішили тому, що послушали сатану, відмовили у послухові Богові. Тоді Бог вирішив послати Свого Сина, щоб спасти людство.

Не таким є навчання Святого Письма і Отців Церкви. Розуміючи так світ ангелів і світ земний, виключається їхній зв'язок з Таїнством Христа. Уважно прочитаймо пролог до Євангелії св. Івана і два христологічні гімни, які розпочинають Послання св. Павла до ефесян і колосян. Христос – первородний усього створіння; усе через Нього і для Нього було сотворено. Не мають жодного сенсу теологічні дискусії на тему, чи Христос прийшов би у світ, якщо б Адам не згрішив. Ісус є центром усього створіння, Той, що об'єднує в собі всі створіння – як небесні (ангели), так і земні (люди). Від цієї христоцентричної постави стає зрозумілою роль кожного створіння.

Є правильним стверджувати, що після гріха прародичів прихід Христа набув особливого значення: Він прийшов як Спаситель. Суть Його посланництва і діяльності міститься у пасхальному таїнстві: Христос через смерть на хресті примирив з Богом усі створіння – в небі і на землі. Від цієї христоцентричної постави залежить роль кожного створіння.

Не можемо тут оминати ролі Пречистої Диви Марії. Якщо Первородним з усього створеного є Втілене Слово, то не могло забракнути у думці Бога, перед усіма іншими створіннями, постаті Тієї, у якій Втілення мало б здійснитися. Звідси впливає Її особливий зв'язок з Пресвятою Трійцею, завдяки якому вже у II ст. Її називали “четвертим елементом Пресвятої Трійці”. Охочі поглибити цю тему можуть прочитати двотомник о. Емануеля Тести “Марія, незаймана земля” (р. Emanuele Testa: *Maria, terra vergine* (Gerusalemme 1986).

А тепер розважмо про вплив Христа на ангелів і демонів. Щодо ангелів, то деякі теологи вважають, що вони допущені до блаженства оглядання Бога тільки завдяки переможній силі таїнства хреста Христового. Багато Отців Церкви стосовно цього питання подають цікаві твердження. Наприклад, у св. Атаназія читаємо, що ангели також завдячують своїм спасінням крові Христа. Натомість, коли йдеться про демонів, то в Євангелії міститься дуже багато тверджень на цю тему: Христос силою хресної смерті переміг царство сатани і дав початок Царству Божому. Наприклад, опановані з Гадари кричать: “Чого хочеш від нас, Ісусе, Сину Божий? Прийшов тут завчасно мучити нас?” (Мт. 8, 29). Тут виразно показано владу сатани, якого Христос буде поступово позбавляти цієї влади, хоча вона ще триває і буде тривати далі, поки не здійсниться повністю діло спасіння, коли диявол буде повержений (пор. Одкр. 12,10). Для поглиблення цих думок і

ролі Марії, Неприятельки сатани, вже від першої обітниць спасіння, пропоную читачам гарну книжку о. Кандідо Амантіні “Таємниця Марії”, Неаполь, 1971 (р. Candido Amantini: “Il mistero di Maria” (Dehoniane, Napoli 1971).

У світлі центральної ролі Христа в ділі створення виразно видно Божий план, згідно з яким все сотворено добрим “для Нього і задля Нього”. Бачимо також діла сатани, ворога, спокусника, винуватця, з намови якого у створений світ увійшли зло, терпіння, гріх і смерть. Зауважуємо також віднову Божого плану, що його здійснив Христос Своєю Кров’ю, пролитою на хресті.

Виявляється також виразно сила диявола. Ісус називає його “князем цього світу” (Ів. 14,30); св. Павло називає його “богом цього світу” (2 Кор. 4,4); св. Іван стверджував, що “цілий світ лежить у владі лукавого” (1 Ів. 5,19), розуміючи під словом “світ” усе, що протиставляється Богові. Сатана був найкращим створінням серед ангелів, а став найгіршим серед демонів і їхнім вождем.

Злі духи також пов’язані між собою дуже тісною ієрархією і зберігають ступені, які мали, коли були ангелами: Влади, Престоли, Володарства... Однак є ієрархією рабства, а не любові, яка існує серед тих ангелів, проводирем яких є св. Архангел Михаїл.

Тут стає очевидним діло Христа, який знищив царство сатани і започаткував Царство Боже. З цього приводу особливого значення набувають події, у яких Ісус звільняє опанованих: коли св. Петро говорить Корнилію про спасительну діяльність Христа, то не наводить інших чудес, тільки наголошує, *що оздоровлював усіх, хто був під владою диявола* (Діяння 10,38). Стає зрозумілим також, чому найпершим даром, яким Ісус наділив Апостолів, була влада вигнання нечистих духів (Мт. 10,1). Те ж саме стосується всіх вірних: “А ось чуда, що

супроводжуватимуть тих, які увірують: Ім'ям Моїм виганятимуть бісів” (Мк. 16,17). У такий спосіб Ісус повертає і відновлює Божий порядок, зруйнований внаслідок бунту частини ангелів і гріха прародичів.

Тому всі повинні усвідомити, що зло, терпіння, пекло (тобто вічна мука, яка ніколи не матиме кінця) не є ділом Божим. Хочу додати ще один штрих до останнього твердження.

Одного разу о. Кандідо виганяв злого духа. Під кінець екзорцизму звернувся до нього з іронією: “Геть звідси! Господь приготував тобі гарне помешкання, добре нагріте!” На що злий дух йому відповів: “Ти нічого не розумієш. То не Він (Бог) створив пекло. Ми самі його зробили. Він про нього навіть не думав”.

Коли у подібній ситуації я запитав злого духа, щоб дізнатися, чи і він також співпрацював у сотворенні пекла, у відповідь почув: “Усі ми внесли у це свій вклад”.

Центральне місце Христа в ділі створення і у його відновленні, здійснене у Відкупленні, є фундаментом для розуміння задуму Божого і мети людини. Правда, що ангели і люди одержали природу, наділену розумом і свобідною волею. Коли чую, як хтось говорить – помилково плутаючи усезнання Бога із фаталізмом, – що Бог наперед знає, хто спасеться, а хто буде покараний, і тому всі труди даремні, тоді пригадую йому чотири правди, що містяться у Святому Письмі і які були проголошені правдами нашої віри: Бог прагне, щоб усі люди спаслися; ніхто не є призначений для пекла; Ісус умер за всіх людей; усі отримують ласки, потрібні для спасіння.

З правди, що Христос – центр створення і цілої історії, впливає, що тільки віруючи в Його Ім'я, можемо спастися, перемагати і визволятися з рук ворога Спасіння – сатани.

Наприкінці виконання екзорцизму у найважчих випадках, якими є повне опанування злого духа, завжди відмовляю

христологічний гімн із Послання св. Павла до Филип'ян (Флп. 2,6–11). Коли доходжу до слів: “перед Іменем Ісуса всяке коліно приклонилося на небі, на землі й під землею”, клякаю також я, клякають присутні, і опанований також змушений вклякнути. Це дуже сильний і вражаючий момент. У цю мить я переконаний, що легіони ангелів є навколо нас і вони клякають перед іменем Ісуса.

Могутність сатани

Бажання, щоб ця книжка була практичною, не дозволяє мені поглибити надзвичайно важливі теологічні теми. Тому я тільки поверхнево їх торкатимуся, так як це робив у попередньому розділі. Це правда, що тільки такий екзорцист як о. Кандідо призвичаєний протягом 36 років розмовляти зі злими духами, який володіє глибоким теологічним і біблійним знанням, може розмовляти на теми, які у минулому теологія намагалася оминати, як наприклад, гріх збунтованих ангелів. Однак Бог створив усе за одним цілісним планом, тому кожна його частина впливає на цілісність і кожна тінь кидає відбиток неясності на все інше. Теологія буде неповна і незрозуміла, поки не вияснить вповні правду про світ ангелів. Христологія, яка не бере до уваги сатану, буде рахитною і ніколи не зможе зрозуміти і доцінити велич Відкуплення.

Розпочнімо наше розважання від Христа, який є центром Вселенної. Для Нього все було створено: і те, що в небі (ангели), і те, що на землі (світ, який можна пізнати чуттями, з людиною на чолі). Було б добре говорити тільки про Христа, але це не було б правдою, що міститься в Його навчанні і діяльності. Без повної правди ніколи не зможемо Його

зрозуміти. Святе Письмо говорить нам про Царство Боже, а також про царство сатани; про могутність Бога, єдиного Творця і Господа Всесвіту, і одночасно про владу темряви; про дітей Божих і дітей диявола. Не можна зрозуміти діла спасіння Христа, не враховуючи згубну діяльність сатани.

Сатана як ангел був найдосконалішим створінням, яке вийшло з рук Бога. Був вивищений над іншими ангелами, і здавалося йому, що також над усім, що Бог створив. Він намагався, але насправді ж не зрозумів Божого плану. Цілісний план створення був зорієнтований на особу Христа: до появи Ісуса у світі цей план не міг виявитись у всій його ясності. Звідси бунт сатани; він хотів і надалі бути першим і найдосконалішим створінням, центром всього створіння, навіть всупереч плану, який Бог здійснював. Звідси його прагнення панувати в світі (*цілий світ лежить у лихому – 1 Ів. 5, 19*) і підкорити собі людину, починаючи з прародичів, роблячи її послухною собі всупереч наказам Божим. Вдалося сатані досягнути це стосовно прародичів Адама і Єви. Розраховував також, що завдяки допомозі “третьої ангелів”, які, згідно з Книгою Одкровення, пішли за ним, бунтуючись проти Бога, вдасться йому також здобути владу над усіма іншими людьми.

Бог ніколи не відрікається від свого створіння. Тому навіть сатана і збунтовані ангели, хоча і відлучились від Бога, далі зберігають свою силу та ієрархічні ступені (Престоли, Господства, Власті, Сили...), навіть якщо її зле використовують. Не перебільшує св. Августин, який стверджує, що якби Бог дав вільну руку сатані, то “ніхто б з нас не залишився живий”. Не маючи права позбавити нас життя, намагається зробити нас своїми послідовниками, щоби ми, як і він, протиставилися Богові.

У цій перспективі мусимо бачити діло Спасіння. Ісус прийшов, “щоб знищити діла диявола” (1 Ів. 3,8), щоб визволити

людину з неволі сатани і започаткувати Боже Царство, знищивши спочатку царство сатани. Але між першим приходом Христа і Парузією (другим славним приходом Христа як Судді) злий дух бажає здобути якнайбільше людей; це боротьба, яку він веде “у розпачі, розуміючи свою поразку, знаючи, що короткий час має” (Одкр. 12,12). Тому св. Павло говорить нам із відвертістю, що “нам бо треба боротися не проти тіла і крові, а проти начал, проти властей, проти правителів цього світу темряви, проти духів злоби в піднебесних просторах” (Еф. 6,12).

Хочу уточнити, що Святе Письмо завжди говорить про ангелів і злих духів (зокрема про сатану) завжди як про істот духовних, а одночасно особових, обдарованих розумом, волею, свободою, винахідливістю. Помиляються ті сучасні теологи, які ототожнюють сатану з абстрактною ідеєю зла – це справжня ересь, яка суперечить Святому Письму, науці Отців Церкви і вчительському урядові Церкви. Тут йдеться про правди, яких у минулому ніколи не піддавано сумніву, тому для їхнього вираження ніколи не сформульовано догматичного визначення. Винятком є твердження IV Латеранського Собору: “Диявол (тобто сатана) та інші злі духи створені Богом як добрі за своєю суттю, але вони самі себе зробили злими”.

Хто відкидає сатану, відкидає також гріх і тоді зовсім не розуміє діла Христового.

Треба сказати, що Ісус переміг сатану, приносячи себе в жертву, а попередньо також через своє навчання: “Коли ж я Божим перстом виганяю бісів, то значить, прийшло до вас Боже Царство” (Лк. 11,20). Ісус сильніший, це Він зв’язав сатану (Мк. 3,27), обнажив його, пограбував його царство, якому приходить кінець (Мк. 3,26). Ісус відповідає тим, хто Його застерігає, що Ірод хоче Його вбити: “Ідіть і скажіть тому лисові: Ось виганяю злі духи і оздоровляю сьогодні і завтра, а третього ж

дня скінчуся” (Лк. 13,32). Ісус дає Апостолам владу виганяти бісів. Потім поширює її на сімдесятьох двох учнів, а на останку передає її усім, хто в Нього увірує.

Автор книги Діянь Апостолів свідчить, що Апостоли продовжували виганяти злих бісів після зіслання Святого Духа; так само чинили християни. Вже найстарші Отці Церкви, св. Юстин і св. Ірней, ясно викладають нам християнську думку про злого духа і про владу виганяти його. За ними сліднують інші, зокрема Тертуліан і Ориген. Достатньо назвати тих чотирьох авторів, щоб засоромити багатьох сучасних теологів, які практично не вірять у злого духа і зовсім про нього не говорять.

II Ватиканський Собор пригадує виразно незмінне навчання Церкви про злого духа. *“Протягом цілої людської історії відбувається важка боротьба проти сил темноти; боротьба ця почалася ще на початку світу, триватиме до останнього дня (Душпастирська Конституція про Церкви у сучасному світі Gaudium et spes, 37). Людина, спокушувана лукавим від початків історії, надужила свободу, їй даною, постаючи проти Бога і пристрасно бажаючи досягнути свою життєву мету поза Богом; відмовляючись визнати Бога Тим Хто дав їй існування, порушила належний порядок взаємин щодо остаточної своєї мети” (GS, 13). “Але Бог послав Свого Сина у світ, з метою вирвати з Його поміччю людей з-під влади темряви і демонів” (AG 1,3).*

Як пояснять вчинки Христа ті, хто заперечує існування сатани і його дуже активної діяльності? Як пояснять вони також значення спасительної смерті Христа? Посилаючись на біблійні тексти, II Ватиканський Собор стверджує: *“Син Божий своєю смертю і воскресінням вирвав нас з-під влади сатани” (Конституція про святу літургію Sacrosanctum Concilium, 6); “Ісус розп’ятий і воскреслий переміг сатану”*

(*Душпастирська Конституція про Церкву в сучасному світі Gaudium et spes, 2*).

Сатана, переможений Христом, бореться з Його послідовниками; боротьба *проти сил* темряви триватиме до останнього дня, за словами Господа (GS 37). Протягом цього часу кожна людина перебуває у стані боротьби, тому, що земне життя є пробою на її вірність Богові. Тому *“вірні повинні намагатись бути стійкими проти засідок диявола і ставити опір у день несприятливий... До того, як царюватимемо з Христом прославленим, усі станемо “перед трибуналом Христовим, щоб кожен склав звіт із вчинків добрих і злих” (2 Кор. 5,10), і на кінці світу “вийдуть ті, що чинили добро на воскресіння життя, а ті, що зло чинили, воскреснуть на суд” (Ів. 5,29; Мт. 25,46) (Конституція догматична про Церкву Lumen gentium, 48).*

І хоча ця боротьба проти сатани стосується людей усіх часів, без сумніву, у деякі періоди історії сила сатани стає відчутнішою, принаймні на суспільній площині через здійснення численних гріхів. Наприклад, мої студії над темою про розпад Римської Імперії дозволили докладно зрозуміти моральний розклад, що панував у тогочасній епосі. Вірним і натхненним свідченням цього є Послання св. Павла до Римлян. Зараз ми перебуваємо на тому ж самому рівні, а причиною цього є погане використання засобів масової інформації (які добрі за своєю природою), а також практичний матеріалізм і консумізм, які вже затруїли західний світ.

Думаю, що попередження про особливу атаку диявола отримав папа римський Лев XIII під час видіння, зміст якого наводимо у додатку до цього розділу (*див. додаток, с. 29-31*).

Як сатана протиставиться Богові і Спасителеві? Прагнучи для себе культу, що належить Господу Богові і мавпуючи християнські інституції. І тому є антихрист і антицерква. Проти

Втілення Слова, яке відкупило людину, стаючи людиною, Сатана виступас, послуговуючись ідольським культом сексу, який понижує людське тіло до ролі інструмента гріха. Крім того, мавпуючи божественний культ, має свої храми, свій культ, осіб, які йому посвятилися (часто зв'язані союзом крові), своїх шанувальників, послідовників своїх обітниць. Як Христос дав особливу владу своїм Апостолам і їхнім наступникам, для добра душ і тіл, подібно і сатана дає особливу владу своїм визнавцям з метою нищення душ і поширення різних тілесних хворіб. Глибше розглянемо це, говорячи про ворожіння.

Ще один штрих на тему, яка заслуговувала б поглибленого розгляду. Як помилково заперечувати існування сатани, так само помилково, за розповсюдженою думкою, визнавати існування інших сил чи духовних істот, про яких не говорить святе Письмо; і які є вимислом спіритистів, шанувальників езотеричного й окультного знання чи послідовників реінкарнації і прихильників так званих “блукаючих душ”. Не існує добрих духів, крім ангелів, так, як не існує злих духів, крім дияволів.

Душі померлих ідуть відразу або до неба, або до пекла, або до чистилища, як це окреслив Ліонський і Флорентійський Собор. Померлі, які з'являються під час спіритичних сеансів, чи душі померлих, що присутні у живих істотах, щоб їх мучити, не є чим іншим, як злими духами. Дуже рідкісні винятки, які допускає Бог, підтверджують лише це загальне правило. Належить однак визнати, що у тій галузі не сказано ще останнього слова. Сам о. Ля Гтуа (р. La Gtua), говорячи про різні випадки зі свого досвіду, який пережив з душами померлих, що потрапили під владу злого духа, висунув деякі припущення, що пояснюють це явище. Повторюю, це сфера, яку треба ще глибше дослідити; маю намір це зробити у майбутньому.

Дехто дивується, що злий дух має можливість спокушувати людину чи навіть володіти її тілом (ніколи душею, хіба що людина сама віддасть її йому добровільно), через опанування чи зовнішнє напастування. Варто згадати, що про це говорить Книга Одкровення (12,7): *“І настала боротьба на небі: Михаїл і його ангели воювали проти Дракона. І Дракон воював і ангели його, та не перемогли, ані місця не знайшлося їхнього більше на небі. І повержено Дракона великого, Змія стародавнього, званого дияволом і сатаною, що зводить вселенну, – повержено на землю, і ангели його з ним повержені. І коли побачив Дракон, що він повержений на землю, почав переслідувати “Жінку, зодягнену сонцем”, з якої народився Ісус (зрозуміло, що йдеться про Пресвяту Діву), але намагання Дракона були даремні. Тому розпочав боротьбу із рештою її потомства, з тими, хто береже заповіді Божі і має свідчення Ісуса”.*

Серед численних промов Івана Павла II про сатану, наводжу фрагмент із промови, виголошеної 24 травня 1987 року під час відвідин відпустової Святині св. Архангела Михаїла: *“Ця боротьба проти злого духа, яка знаменує св. Архангела Михаїла, триває і тепер, тому що злий дух і сьогодні живе і діє у світі. Зрозуміло, що зло, яке є у ньому, безлад, який бачимо у суспільстві, непослідовність людини, внутрішнє розбиття, якого вона є жертвою, не є лише наслідком первородного гріха, а й результатом нахабного і темного діяння сатани”.*

Останнє речення пов'язане зі засудом змія Богом, про що говорить Книга Буття (3,15). *“Я закладу ворожнечу між тобою і Жінкою, між твоїм потомством і Її потомством: воно розчавить тобі голову”.* Чи сатана вже перебуває в пеклі? Коли відбулася битва між ангелами і злими духами? Це запитання, на які не можна дати відповіді, не беручи до уваги двох чинників: перебування в пеклі є питанням швидше стану,

ніж місця. Ангели і злі духи – істоти винятково духовні, тому для них поняття “місце” має інше значення, ніж для нас. Те саме можна сказати про час: для духів міра часу інша, ніж для нас.

Книга Одкровення оповідає нам, що злі духи були скинуті на землю: їхнє остаточне покарання ще не настало, хоча остаточний вибір вже зроблений, згідно з яким відділено ангелів від злих духів. Мають, отже, ще деяку владу, з Божого дозволу, хоча “на короткий час”. Тому кричать вони на Ісуса: “Прийшов тут передчасно мучити нас?” (Мт. 8,29). Єдиним суддею є Ісус, який прилучить до Себе Своє Містичне Тіло. Так треба розуміти висловлювання св. Павла: “Хіба не знаєте, що будемо ангелів судити?” (1 Кор. 6,3). Це, власне, задля влади, якою ще володіють злі духи, які опанували ‘адаринських біснуватих, звернулися до Ісуса і просили Його, щоб не велів їм відійти до безодні, але дозволив їм увійти у свиней (пор. Лк. 8,31–32). Коли злий дух виходить з людини і потрапляє в пекло, то це для нього наче остаточна смерть. Тому опирається цьому, як лише може. Але все-таки змушений буде заплатити за терпіння, спричинені людям, збільшеною вічною карою. Св. Петро дуже виразно стверджує, що остаточний вирок для злих духів ще не оголошений: “Бо коли Бог не пощадив ангелів, які згрішили, а кинув у пекло й передав їх до темної безодні, щоб там тримати на суд” (2 Пт. 2,4). Також і ангели будуть підвищені у славі за те добро, яке нам чинять, тому дуже корисно звертатися до них.

Які кривди злий дух може заподіяти людині під час її земного життя? Нелегко знайти твори, у яких розкрита ця тема, також з приводу відсутності загально прийнятої термінології. Намагатимусь докладно і стисло описати значення понять, якими послуговуюся зараз і які вживатиму у наступних частинах цієї книжки.

Існує звичайне діяння злого духа, яке стосується усіх людей: це спокушання до зла. Навіть Сам Ісус, прийнявши людську природу і спосіб життя, дозволив сатані спокушати Себе. Не розглядатимемо зараз це згубне діяння злого духа, але не тому, що воно не важливе, а тому, що наша мета – висвітлення *надзвичайного діяння сатани*, яке Бог йому дозволяє лише в окремих випадках. У цьому другому діянні сатани можна виділити п'ять різних форм, які спробую тепер описати.

1. *Фізичні терпіння, завдані сатаною ззовні*. Тут йдеться про явища, про які читаємо в житті святих. Знаємо, що св. Павло від Хреста, Парох з Арс, отець Піо і багато інших були биті, стьогані, бичовані демонами. Не затримуюся на цій формі діяння тому, що у всіх цих випадках ніколи не було внутрішнього впливу злого духа на осіб, а отже, і не було потреби в екзорцизмах. Найпомічнішою у цих випадках була молитва осіб, які знали про ці напастивання. Вважаю кориснішим затриматись на чотирьох інших формах, які цікавлять безпосередньо екзорцистів.

2. *Диявольське опанування (La possessione diabolica)*. Це найтяжча мука, коли злий дух опановує тіло (не душу) людини, наказуючи їй робити щось чи говорити так, як він хоче. Жертва не може цьому суперечити, а тому не є морально відповідальною. Форма ця найчастіше виступає у надзвичайних явищах, подібних до тих, які показані у фільмі “Екзорцист”, або виражається у дуже яскравих об’явах, перелічених в “Ритуалі”: розмова новими мовами, надзвичайна сила, яснобачення. У Євангеліях виразний приклад цього – опанований з Герасин-краю. Але треба виразно ствердити, що існує багато видів диявольського опанування, які відрізняються важкістю випадків і ознаками. Серед багатьох випадків, які мені траплялися, були і такі, коли дві особи, повністю опановані, під час екзорцизмів залишалися німі і нерухомі. Міг би наводити різні приклади, що різнилися відмінними ознаками.

3. *Диявольське напастування (La vessazione diabolica)*. Це різноманітні пережиття і хвороби від дуже поважних до легких, які однак не призводять до опанування і не спричиняють до втрати свідомості, вчинків або слів, яких вони несвідомі. Ось кілька біблійних прикладів. Йов не був опанований злим духом, але той спричинив, щоб він втратив дітей, матеріальні добра, здоров'я. Згорблена жінка і глухонімий, яких оздоровив Ісус, не були опановані злим духом, але його присутність спричинила їм різноманітні фізичні недуги. Св. Павло, без сумніву, не був опанований, але відчував напастування злого духа, які полягали також у фізичному болю: “А щоб я не загордів надмірною висотою об'явлень, дано мені колючку в тіло (їдеться, очевидно, про фізичне терпіння), посланця сатани, щоб бив мене в обличчя” (2 Кор. 12,7). Не сумніваємося, отже, що причиною цього терпіння було якесь діяння злого духа.

Опанування сьогодні – уже рідкісне явище, однак ми – ексзорцисти – зустрічаємо багато людей, яким злий дух зашкодив на здоров'ї, добрах матеріальних, у праці, у стосунках з іншими... Розпізнання причин цих хворіб і терпінь (тобто перевірка, чи їхнім джерелом є злий дух чи ні) і їхнє лікування анітрохи не легше від розпізнавання івилікування справжніх опанувань. Різним може бути ступінь їхньої важкості, але труднощі у їхньому виявленні і час, потрібний для їхнього лікування, не менший.

4. *Диявольське навіювання нав'язливих думок (обсесія) (L'ossessione diabolica)*. Йдеться про несподівані напади, деколи тривалі, нав'язливих думок, навіть абсурдних, від яких жертва не може звільнитись. Тому така особа живе у постійному стані вичерпання, розпачу, спокуси до самовбивства. Майже завжди такі напади мають вплив на сон і сновидіння. Хтось мені скаже, що це лише хворобливі стани, що підлягають психіатричному лікуванню. Також і для усіх інших явищ можна знайти

психіатричне, парапсихологічне чи ще інше тлумачення. Однак є випадки, які виходять поза відому цим наукам симптоматику, а виявляють, натомість, симптоми (ознаки) дії злого духа. Ця здатність розрізнення набувається завдяки студіям і практиці.

5. *Диявольські шкодження (Le infestazioni diaboliche)*. Це шкодження злого духа будинкам, предметам, тваринам. Не хочу зараз зупинятися над цим способом диявольського діяння, повернувшись до цього у наступній частині книжки. Наразі вистачить визначення поняття – диявольське шкодження: не застосовую його до осіб, до яких використаю інші окреслення діянь злого духа: опанування, нападування, навіювання.

Як нам оберігтися від всіх цих видів зла? Скажу відразу, хоча не вважаю моє тлумачення вичерпним. Стисло говорячи, згідно з Требником екзорцизми потрібні тільки у випадку правдивого опанування злим духом. На практиці ми, екзорцисти, досліджуємо усі випадки, у яких зауважуємо вплив злого духа. Але в інших випадках, які не є опануванням, достатніми мали б бути звичайні засоби Божої ласки: молитва, Святі Тайни, милостиня, правдиве християнське життя, прощення кривд, постійне звернення до Христа, Пречистої Діви, ангелів та святих. Саме на останньому хотів би наголосити.

З великою радістю закінчую цей розділ про сатану, ворога Христового, роздумами про ангелів. Вони – наші великі союзники, яким багато завдячуємо, і великою помилкою є те, що говоримо про них так мало. Кожен з нас має свого Ангела-Хоронителя, найвірнішого приятеля, який поруч з нами протягом 24 годин на добу, неустанного опікуна від зачаття аж до смерті. Безупинно стереже він нашу душу і тіло, а ми переважно про нього навіть не згадуємо. Знаємо, що кожен народ має свого особливого ангела і, ймовірно, має його також кожна спільнота, навіть сім'я, хоча щодо цього ми не маємо цілковитої певності. Знаємо однак, що

ангели дуже чисельні і прагнуть нам добра, набагато більше, ніж злі духи намагаються зашкодити нам.

Святе Письмо часто говорить нам про ангелів і про ті завдання, які Бог їм доручає. Знаємо ім'я князя ангелів – св. Михаїла. Серед ангелів існує також ієрархія, побудована на любові і керована Божою волею, “волею якого є наш мир”, як би сказав Данте Аліґ'єрі. Знаємо також імена двох інших архангелів: Гавриїла і Рафаїла. Один апокриф подає четверте ім'я – Уриїла. На основі Святого Письма ангелів можна поділити на дев'ять хорів: Херувими, Серафими, Престоли, Власті, Сили, Володарства, Князівства, Архангели і Ангели. Чи віруюча людина, яка намагається жити у присутності Святої Трійці, навіть має Її у собі, і яка впевнена, що завжди нею опікується Матір Самого Бога, також може розраховувати на неустанну допомогу ангелів і святих, чи така людина може почуватися самотньою, опущеною або переслідуваною злом? У житті вірних присутнє терпіння, тому що життя наше є хресною дорогою, яка веде нас до спасіння, але не повинно бути місця смуткові і пригніченню. Вірний завжди готовий свідчити про надію, яка його підтримує (пор. 1 Пт. 3,15).

Очевидно, що людина віруюча повинна бути вірною Богові й боятися гріха. Це чудовий засіб, з якого випливає наша сила. Св. Іван не вагається стверджувати: “Ми знаємо, що кожен, хто народився від Бога, не грішить, але народжений від Бога береже себе і лукавий його не чіпає” (1 Ів. 5,18). Якщо наша слабкість доведе нас іноді до упадку, ми повинні відразу повстати, користуючись цим прекрасним засобом, який Боже милосердя нам подарувало: щирий жаль за гріхи і визнання їх у святій сповіді.

Візія сатани Папою Левом XIII

Багато з нас пригадують собі, що перед реформою Літургії, здійсненою після II Ватиканського Собору, священник і вірні клякали після закінчення Служби Божої, щоб відмовити молитву до Пресвятої Богородиці і св. Архангела Михаїла. Наводжу її слова, оскільки це гарна молитва, яку можуть відмовляти усі з великою користю для себе:

“Святий Михаїле-Архангеле, хорони нас у боротьбі.

Проти лукавства і підступів диявола будь нам охороною.

Нехай Бог його приборкає, покійно просимо, молись, щоби Господь через твоє заступництво приборкав його. А Ти, Князю небесного війська, сатану та інших злих духів, які на погубу душ кружляють по світі, силою Божою скинь до пекла. Амінь”.

Як виникла ця молитва? Подаю те, що написав журнал “*Ephemerides Liturgicae*”, 1955, с. 58–59. О. Доменіко Пекеніно (р. Domenico Pechepino) так пише: “Не пам’ятаю докладно року. Одного ранку великий папа Лев XIII закінчив Службу Божу і був присутнім на іншій, подячній, як це завжди мав звичай робити. У якийсь момент зауважую, як він різко підніс голову, вдивляючись у щось над головою священника, що відправляв Службу Божу. Вдивлявся непорушно, не моргаючи повіками, але з виразом жаху і здивування, змінюючись на обличчі. Щось дивне і незвичайне діялось з ним. Врешті, ніби отямившись, легким, але енергійним ударом руки дав знак, встав і пішов до свого приватного кабінету. На питання, поставлене тихим голосом: “Чи Святіший Отець почувається добре? Може чогось потребує?” – відповів: “Нічого, нічого”. За півгодини наказав прикликати Секретаря Конгрегації Обрядів, дав йому записаний аркуш паперу і наказав видру-

кувати його та розіслати до Єпископів-Ординаріїв цілого світу. Що він містив? Зміст молитви, яку відмовляємо разом з людьми після закінчення Служби Божої, з проханням, зверненим до Марії і гарячим закликком до Князя небесного війська, благаючи, щоб Бог скинув сатану до пекла.

У листі вказувалось також, щоб ці молитви відмовляли навколішки. Про цю подію писала також газета “Тиждень священства” (“La settimana del clero”) від 30 березня 1947 року, але не подаючи джерела, звідки походила інформація. Дивує нас незвичайний спосіб, яким наказано відмовляти молитву, розіслану до Єпископів-Ординаріїв 1886 року. Підтвердженням цього, про що писав о. Пекеніно (р. Pechenino), є авторитетне свідчення кардинала Насаллі Рокка (card. Nasalli Rocca), який у своєму пастирському листі на Великий Піст, виданому в Болонії 1946 року, написав: *“Лев XIII особисто уклав цю молитву. Фраза про демонів, які на погубу людських душ кружляють по цьому світі, має своє історичне пояснення, про що кілька разів розказував нам його особистий секретар, о. Рінальдо Анджелі (mons. Rinaldo Angeli). Лев XIII мав дійсно видіння пекельних духів, які громадилися над Вічним Містом (Римом). Із пережиття цього видіння походить молитва, яку доручив відмовляти у цілій Церкві. Цю молитву він відмовляв голосом енергійним і сильним, часто ми її чули у Ватиканській Базиліці. Крім цієї молитви, Лев XIII особисто уклав також текст спеціального екзорцизму, що міститься у Римському Требнику (видання 1945 року, розд. III, с. 863). Він доручив, щоб ці екзорцизми єпископи і священники часто відмовляли у своїх дієцезіях і парафіях. Екзорцизм цей відмовляв також він сам дуже часто протягом дня”*.

Варто також звернути увагу на інший факт, який ще більше наголошує на значенні тих молитов, що їх відмовляли після кожної Служби Божої. Папа Пій XI прагнув, щоб у відмовленні

цих молитов брали особливіше намірення за Росію. У своїй проповіді від 30 червня 1930 року Папа Пій XI, після згадки про потребу молитися за Росію, до чого також заохочував всіх вірних з нагоди свята св. Йосифа (19 березня 1930 року) і після згадки про релігійне переслідування у Росії, так закінчив:

“Щоб усі могли без перешкод і спокійно продовжувати брати участь у цьому святім хрестоноснім поході, постановляємо, щоб ці молитви, які наш попередник, блаженний Лев XIII, доручив відмовляти священикам і вірним після Служби Божої, відмовлялись саме у цьому наміренні, тобто за Росію. Нехай єпископи, дієцезіальне і монаше духівництво подбають, щоб повідомити про це свій люд, і всім учасникам Святої Жертви нехай часто про це нагадують” (Civiltà Cattolica, 1930, том III).

Як бачимо, папи усвідомлювали жахливу присутність сатани, а намір, долучений Пієм XI, стосувався осередку блудних наук, посіяних у нашому столітті, і які до сьогодні затрують життя не тільки народів, а й самих теологів. Те, що пізніше доручення Пія XI не виконувались, було провиною тих, кому вони були доручені. Вони, без сумніву, добре узгоджувались з чудесними явищами, які Бог дав пізнати людству через об’явлення у Фатімі, хоч і були від них незалежні, оскільки Фатіма не була ще тоді znana у світі.

“Дари” сатани

Сатана також передає своїм палким прихильникам деякі “дари”. Оскільки він є правдивим брехуном, часто трапляється, що ті, які отримують ці “дари”, не відразу усвідомлюють джерело їхнього походження або не хочуть цього розуміти, бо

надто втішені “дарами”. Також може статися, що якась особа має “дар” ясновидіння; інші, маючи перед собою аркуші білого паперу, записують спонтанно цілі сторінки незвичайних послань; ще інші думають, що можуть роздвоюватись і одна частина їхньої істоти може проникати через стіни домів, навіть на великі відстані. Дуже часто деякі чують якийсь “голос”, який деколи підказує молитви, а іншим разом – зовсім інші речі.

Можу далі продовжувати список таких явищ. Хто є джерелом цих “особливих дарів”? Чи це харизми Святого Духа? Чи це подарунки, що походять від диявола? А може, маємо справу з метапсихічними явищами?

Щоб окреслити походження і характер цих явищ, потрібно, щоб їх дослідили і зробили висновки компетентні особи. Коли св. Павло перебував у Тіатирах, весь час ішла за ним одна невільниця, яка мала дар віщування, через що приносила великий дохід своїм панам. Але був це “дар”, що походив від диявола, який вона втратила відразу, коли св. Павло вигнав його з неї (Ді. 16,16–18).

Як приклад, наводжу деякі фрагменти свідчення, опублікованого Еразмом з Барі у журналі “Віднова Святого Духа” (“Rinnovamento dello Spirito Santo”), у вересні 1987 року. Зауваги у дужках є моїми.

Протягом кількох років я був учасником гри з Чашою, не знаючи, що маю справу з формою спіритизму. Отримані тоді послання говорили про мир і братерство (варто зауважити, як злий дух вміє прикриватися маскою добра). Через деякий час отримав надзвичайні дари і сталося це саме в Люрді під час однієї місії (також і ця особливість варта уваги: нема місця, куди б злий дух не міг проникнути).

Мав такі властивості, які в парапсихології визнаються екстрасенсорними, позачуттєвими, а саме: ясновидіння,

читання думок, встановлення діагнозів захворювань, читання серця і життя осіб як живих, так і померлих, а також інші здібності. Кілька місяців пізніше отримав ще інший дар: знімання фізичного болю накладанням рук, зменшуючи або зовсім усуваючи страждання, забирав терпіння. Можливо, це була так звана біоенерготерапія? Маючи всі ці дари, не мав труднощів у спілкуванні з людьми; але після цих зустрічей люди залишалися шокованими тим, що почули від мене, їх огортало почуття глибокого неспокою, бо я засуджував їх за вчинені гріхи, оскільки бачив у їхніх душах. Однак, читаючи Святе Письмо, усвідомлював, що моє життя не змінилося на краще. І надалі був схильний до гніву, повільний до прощення, затаєний, вразливий до зневаг. Боявся взяти свій хрест, боявся невідомого майбутнього і смерті.

Після довгого блукання і великих терпінь Ісус скерував мене до однієї групи Віднови у Святому Духові. Тут зустрів кількох братів, які наді мною молилися і виявилось, що те, що зі мною сталося, не було Божого походження, а результат діяння злого духа. Можу посвідчити, що пізнав на собі силу Імені Ісуса. Визнав усе і висповідався зі своїх минулих гріхів, жалував за все і відрікся всіх окультних практик. Вище згадані "дари" зникли, Бог пробачив мені все, і за те я Йому дуже дякую.

Не забуваймо, що також Святе Письмо подає приклади подібних надзвичайних явищ, які творилися як Богом, так і дияволом. Деякі чуда, які творив Мойсей за велінням Бога перед фараоном, творили також і придворні чарівники. Ось, чому такі явища, взяті окремо, поза їх контекстом, не вказують нам на причини походження.

Хочу додати також, що часто особи, яких торнулись терпіння, спричинені дияволом, мають особливу "чутливість":

відчувають відразу, чи якась особа має негативну енергію, передбачають майбутні події, деколи мають виражений нахил до накладання рук на осіб слабких психічно. Іншим разом мають враження, що можуть впливати на життєві події іншої людини, бажаючи їй нещастя зі злістю, яку відчувають у собі раптово. Щоб визволитись, такі особи мусять протиставлятися цим нахилам і перемогти їх у собі.

Екзорцизми

“А ось чуда, що будуть супроводити тих, які увірують: Ім'ям Моїм виганятимуть бісів” (Мк. 16,17). Ця влада, яку Ісус передав усім вірним, і до сьогодні зберігає свою чинність. Це загальна влада, основана на вірі і на молитві. Можуть з неї користати окремі особи чи цілі спільноти. Для її застосування не треба жодного особливого дозволу. Уточнімо, однак, терміни: у цьому випадку йдеться не про екзорцизми, а про молитву звільнення.

Церква, щоб зробити ефективнішою цю владу, яку надав Христос, і щоб оберегти всіх вірних від шахраїв і магів, встановила окремий сакраменталій – екзорцизм, який не можуть уділяти миряни, а винятково єпископи і ті священники, які *отримали від свого єпископа спеціальний виразний дозвіл*.

Так голосить Кодекс Канонічного Права (Кан. 1172), який пригадує також, що сакраменталії сповнені силою молитви Церкви на відміну від приватних молитов (Кан. 1166), і тому вони повинні бути уділені з докладним збереженням обрядів і формул, затверджених Церковною владою (Кан. 1167).

З цього випливає, що крім єпископа, який відмовляє екзорцизми (дай Боже, щоб такі були), звання екзорциста

належить також уповноваженим священикам. Однак звання це сьогодні переживає інфляцію. Багато священиків і мирян називають себе екзорцистами, але ними насправді не є. Багато також вважають, що здійснюють екзорцизми, а насправді лише відмовляють молитви за звільнення, а іноді займаються й магією... Екзорцизми – це сакраменталії; які установила Церква. Вважаю двозначними і помилковими інші назви. Правильно називати простим екзорцизмом той, що міститься у Св. Тайні Хрещення і урочистим екзорцизмом сакраменталій, який є компетенцією уповноважених екзорцистів. Так про це говорить новий Катехизм. Але вважаю помилковим називати екзорцизмом приватним чи екзорцизмом прилюдним молитву, яка не є жодним екзорцизмом, а лише молитвою звільнення – так вона повинна називатись, інакше це може призвести до небезпечної двозначності.

Екзорцист повинен дотримуватися молитов, які містяться в Требнику: однак тут існує деяка відмінність порівняно з іншими сакраменталіями.

Екзорцизм може тривати кілька хвилин, а може затягнутися на кілька годин. Не обов'язково відмовляти усі молитви з Требника, можна додати інші молитви, що, зрештою, пропонує сам Требник.

Екзорцизм має подвійну мету. Усі книги, присвячені цій темі, наголошують, що застосовують його для звільнення опанованих дияволом. Але також він має ще й діагностичну мету і це часто не береться до уваги. Це правда, що перед тим, як екзорцист почне молитись, запитує саму людину або членів родини, чи існують ознаки, які підтверджують потребу екзорцизму.

Правда також, що лише завдяки екзорцизмові можна дізнатися, чи маємо справу з діяннями злого духа, чи ні. Усі явища, які можна спостерігати при цьому, наскільки б дивними

і на перший погляд незрозумілими видавались, в реальності можуть мати природне пояснення. Також наявність великої кількості психіатричних і парапсихологічних явищ є недостатнім критерієм для встановлення справжнього діагнозу. Тільки завдяки екзорцизмові можемо впевнитись, чи маємо справу з діяннями злого духа, чи ні.

Тут потрібно дещо заглибитись у проблему, яка, на жаль, зовсім не згадується в Требнику і яка невідома тим, що про це писали.

Я вже зазначив, що екзорцизм має перш за все діагностичний ефект, тобто з'ясуванням, чи причиною страждань є злий дух, чи ні? Якщо так, то чи він напастує лише зовні чи присутній у самій особі? У часовому порядку саме ця мета є першочерговою; щодо важливості, то метою екзорцизмів є звільнення терплячої людини від напастувань злого духа чи хворіб, ним спричинених. Дуже важливо враховувати цю логічну послідовність (спочатку – діагноз, а потім лікування), щоб правильно оцінити ознаки, на які повинен спиратися екзорцист. Велике значення мають ознаки, що виявляються перед екзорцизмом, під час екзорцизму і після закінчення екзорцизму, а також ознаки, що з'являються під час виконання кількох наступних екзорцизмів.

Здається, що Ритуал звертає увагу на таку послідовність у третьому правилі, де перестерігає екзорциста від легкого увірування в присутність злого духа, але пізніше подає також правила, що перестерігають екзорциста від різних штучок злого духа, який приховує свою присутність. Для нас – екзорцистів – важливо, щоб не дати себе ошукати психічно хворим людям, маніякам, у яких нема впливу злого духа, а тому нема потреби екзорцизмів. Звертаємо також увагу на протилежну небезпеку, яка сьогодні набагато частіше трапляється, і тому її потрібно

більше боятися. Йдеться про невміння розпізнати присутність злого духа, а в результаті – нехтування екзорцизмом, коли він необхідний. Погоджуюся з твердженням всіх інших екзорцистів, з якими я спілкувався, що екзорцизм, здійснений без потреби, ніколи не зашкодить. Перший раз і у всіх сумнівних випадках ми користуємося дуже короткими екзорцизмами, що відмовляються півголосом, які можуть видаватися звичайним благословенням. З цього приводу ми ніколи не мали викидів сумління (совісті). Натомість багаторазово звинувачували себе у тому, що не змогли розгледіти присутності злого духа і знехтували екзорцизмом у тих випадках, де присутність злого духа виявилася пізніше виразними ознаками, і коли така присутність була вже дуже глибоко закоріненою.

Тому повторюю, що вистачить невеликих і неповних ознак, щоб можна було приступити до екзорцизму. Перший екзорцизм, звичайно, триває коротко, однак, якщо під час нього з'являться додаткові ознаки, потрібно його продовжити настільки, наскільки це потрібно. Буває і так, що під час здійснення (читання) екзорцизму не виявляється жодна ознака, а пізніше екзорцизована людина говорить, що відчула полегшення. Тоді екзорцизм треба повторити. Якщо полегшення продовжується, то рано чи пізно під час продовження екзорцизму виявляться деякі ознаки присутності злого духа. Дуже корисно звертати увагу на зміну ознак під час уділення чергових екзорцизмів. Якщо ознаки поступово зменшуються, – це ознака початку оздоровлення. Натомість, якщо посилюються і відзначаються зовсім непередбачуваною різноманітністю, це означає, що поволі виходить назовні прикрите зло і тільки тоді, коли виявиться вповні, почне відступати.

З вище сказаного стає зрозуміло, наскільки безглуздо очікувати і здійснювати екзорцизм тільки тоді, коли вже

видимими є незаперечні ознаки опанування злим духом. Залежність початку екзорцизму від ознак, які найчастіше виявляються тільки під час його тривалості або після закінчення, свідчать про відсутність досвіду екзорциста. Я мав випадки, які вимагали багато років екзорцизму, перш ніж зло виявилось у всій своїй повноті. Зайвим є намагання звузити казистіку (різноманітність окремих конкретних випадків) у цій галузі до стандартних моделей. Досвідченіші екзорцисти, безперечно, знають різні форми ознак дії злого духа. Наприклад, я особисто, а також інші екзорцисти, з якими я спілкувався, зауважили факт: три ознаки, що згадуються в Ритуалі як ознаки опанування: говоріння іноземними мовами, наявність надлюдської сили, знання таємних подій, виявляються лише під час екзорцизмів і ніколи перед їх початком. Тому було би остаточним безглуздям очікувати появи цих ознак перед початком екзорцизму і узалежнювати початок екзорцизму від них.

Треба додати, що не завжди можна розпізнати присутність злого духа. Існують випадки, коли екзорцист вагається у встановленні діагнозу, – це найважчі випадки, – коли маємо справу з особами, які одночасно хворі психічно і на яких має вплив злий дух. У таких випадках потрібна консультація психіатра. О. Кандідо часто запрошував професора Мар'яні, завідувача зної римської клініки розумових хворіб, на свої екзорцизми. Також професор Мар'яні запрошував о. Кандідо до своєї клініки, щоб вивчав і при потребі співпрацював з ним з деякими важкохворими.

Смішать мене ті сучасні теологи, які вважають великим відкриттям твердження, що деякі розумові хвороби можна помилково сплутати з опануванням злим духом. Так само деякі психіатри і парапсихологи виголошують подібні твердження і переконані, що відкрили Америку. Та якщо б вони були трохи

глибше обізнані в цих справах, то знали б, що першим фахівцем, який застеріг перед можливістю такої помилки, була Церковна влада. Вже 1583 року у декретах Синоду в Реймсі, Церква стверджувала, що певна поведінка осіб, яких підозрювали в опануванні злим духом, може бути звичайною ознакою розумової хвороби. Але тоді психіатрії ще не існувало, і теологи вірили Євангелії.

Окрім діагнозу, екзорцизм має також і лікувальну мету – звільнення особи. І тут починається часто важка і довга дорога. Необхідною є співпраця опанованої особи з екзорцистом. Найчастіше це неможливо через такі причини: особа, опанована злим духом, повинна багато молитися, а не може; повинна часто приступати до Св. Тайн, але здебільшого не здатна до цього; навіть щоб прийти на екзорцизм, мусить деколи перемагати перешкоди, які видаються їй нездоланими. Тому така людина дуже потребує допомоги і підтримки, але у більшості випадків ніхто її не розуміє.

Скільки потрібно часу, щоб звільнити особу, опановану злим духом? Це питання, на яке ніхто не може дати відповіді. Це Господь визволяє, діючи згідно з Своєю Божественною свободою, і, без сумніву, беручи до уваги молитви, особливо ті, що заносять до Бога за посередництвом Церкви. Загалом можна сказати, що час, потрібний для звільнення, залежить від початкової сили опанування злим духом і від проміжку часу, який минув від початку опанування до екзорцизму. Я мав випадок із чотирнадцятилітньою дівчиною, опанованою злим духом протягом кількох днів екзорцизму. Вона поводитися, як шалена: копала, гризла, дряпала. Вистачило 15 хвилин екзорцизму, щоб її повністю звільнити. Спочатку впала на землю як мертва, так, що мені пригадалася євангельська сцена звільнення Ісусом біснуватого хлопця, якого не могли

звільнити апостоли. За кілька хвилин, після того, як оговталася, вона вже бігала по подвір'ю, бавлячись зі своїм братиком.

Але випадки такого типу рідкісні і можливі тоді, коли опанування злим духом дуже легке.

Здебільшого екзорцист має справу з важкими випадками. Сьогодні про екзорциста майже забули. Наводжу типовий випадок. Ось дитина виявляє дивні ознаки; батьки не звертають на це уваги, думаючи, що дитина переросте. Спочатку ці ознаки легкі. Потім, коли вони загострюються, батьки звертаються до лікарів: користають з допомоги одного, пізніше іншого, однак завжди безрезультатно.

Прийшла до мене сімнадцятирічна дівчина, яку обстежували в головних клініках Європи. Коли з'явилась підозра, що це не хвороба, викликана природними причинами, приятелі порадили їй звернутися до якогось чарівника. З того часу початкове страждання подвоїлось. Тільки випадково, в результаті невідомо чиеї поради (майже ніколи подібні поради не виходять від священиків) вдалася до екзорциста. А тим часом минуло багато літ і хвороба щоразу більше “укорінювалася”. Не випадково перший екзорцизм говорить про “викорінення і примусу до втечі” злого духа. У такому випадку треба виконати багато екзорцизмів, а часто навіть повторювати їх роками і не завжди дійде до повного звільнення від злого духа.

Тому повторюю, час лікування залежить від Бога. Великою допомогою є віра екзорциста і віра особи, над якою читають екзорцизм. Допомогатимуть також молитви оздоровлюваної особи, її родини, також інших осіб, особливо сестер-монахинь із закритого типу монастирів, парафіяльних спільнот і молитовних груп, особливо тих, що моляться за звільнення. Дуже помічне також використання з вірою спеціально призначених для цього сакраменталіїв – екзорцизмованої води

чи бодай свяченої, екзорцизмованої олії та екзорцизмованої солі. Для екзорцизмування води, олії та солі не потрібно екзорциста, це може здійснити кожен священник. Але повинен це бути священник, який вірить в це, і знає, що для цієї мети в Ритуалі є спеціальні благословенства. Такі священники – радше рідкість, білі мухи... Більшість священників цих речей не знають і сміються в обличчя тим, хто в них цього просить. Далі у книжці повернемося до згадуваних сакраменталіїв.

Фундаментальне значення має прийняття Святих Тайн і ведення життя згідно з Євангелієм. Важливо відмовляти вервичку і прибїгати до Пречистої Діви Марії; великою допомогою є заступництво ангелів і святих; дуже корисні прощі до святинь, які часто є місцями, вибраними Богом для звільнення від злого духа через попередні екзорцизми. Бог дав нам пребагаті засоби ласки і тільки від нас залежить користання з них. Коли Євангеліє розповідає про спокуси Ісуса злим духом, то виразно підкреслює, що кожного разу Ісус перемагав злого духа словами Святого Письма. Слово Боже є дуже ефективне. Дуже плідною є також молитва прослави, особиста, спонтанна, чи взята із Святого Письма: псалми і гімни прослави Бога.

Попри все те, щоб екзорцизми були ефективними, від екзорциста вимагають великої покори, яка допомагає йому пізнати свою нужденність і те, що Тим, Хто все чинить, є Бог. Це Він піддає екзорциста і екзорцизмованого важкому випробуванню знеохоченням; помітні результати приходять поволі і важкою працею. У нагороду за це людина досвідчує великих духовних плодів, які допомагають їй частково зрозуміти, чому Господь допускає такі важкі досвідчення. Просуваємось у мороку віри, але зі свідомістю, що прямуємо до правдивого світла.

Прагну тут наголосити на охоронному значенні святих образів та ікон, які носить особа, і які, розміщені на дверях

дому, у спальнях, в їдальні чи в місці, де збирається сім'я. Ікона не витворює в нас ідеї поганського талісману, але поняття наслідування зображеної особи і її заступництва. Сьогодні мені часто трапляється відвідувати домівки, на дверях яких висить червоний ріжок, і коли ходжу по кімнатах, благословляючи будинок, бачу дуже мало образів. Це велика помилка.

Хочу пригадати, що св. Бернардин із Сієни, на закінчення вселюдних місій, що він їх проводив, заохочував родини, щоб розвішували на дверях своїх помешкань медалик із абrevіатурою Ісуса Христа (IHS, що означає: Jesus Hominum Salvator – Ісус Спаситель людей).

Часто наочно пересвідчувався у результативності медалика, що носять з вірою на шиї. Коли б хотів говорити про чудотворний медалик, що поширений у світі у мільйонах примірників після об'явлення Пречистої Діви Марії св. Катерині Лябуре (Париж, 1830), і коли б хотів говорити про ласки, отримані за посередництвом звичайного медалика, то ніколи б не закінчив. Багато праць розповідають про це докладно.

Одним із найвідоміших випадків опанування злим духом, що його наводить багато книжок, які збирають факти історично правдиві, є опанування двох братів Бурнерів (Burner) з Ільфурту (Illfurt) (Альзація (Alsazia)), які були звільнені після серії екзорцизмів 1869 року.

Отож, одного дня, внаслідок великої злості злого духа, мав перекинутись віз, у якому їхав екзорцист у товаристві з єпископом і монахиною. Злий дух не міг реалізувати свій задум, бо у момент виїзду дали візнику медальйон св. Бенедикта, щоб був йому охороною, і він з побожністю поклав його до кишені.

У кінці хочу зацитувати чотири фрагменти, які Катехизм Католицької Церкви присвятив екзорцизмам. Читаючи по чергово, можна помітити логічний зв'язок у їхньому змісті.

У 517 номері, говорячи про Христа Спасителя, пригадується здійснені Ним оздоровлення й екзорцизми. Отож вихідним пунктом є те, що чинив Сам Ісус.

У 550 номері стверджено, що прихід Царства Божого є поразкою царства сатани. Наводяться слова Ісуса: “Коли ж Я Духом Божим виганяю бісів, то прибуло до вас Царство Боже” (Мт. 12,28). І це остаточна мета екзорцизмів: у звільненні опанованих виявляється цілковита перемога Христа над князем цього світу.

Два наступні параграфи стосуються подвійної ролі екзорцизмів: як складової частини св. Тайни Хрещення і сили, що визволяє опанованих.

У 1237 номері пригадано, що Хрещення визволяє від гріха і від рабства сатани, тому під час хрещення відмовляють один або кілька екзорцизмів над охрещеним, який виразно відрікається сатани.

У 1673 номері стверджено, що Церква публічно і силою влади просить в Ім'я Ісуса Христа, щоб якась особа чи предмет були охоронені від впливу лукавого і його панування. Екзорцизм має на меті вигнання злих духів або звільнення від їхнього демонічного впливу.

Прагну наголосити на важливості цього номера, який доповнює дві прогалини, що існують в Ритуалі та в Кодексі Канонічного Права. І дійсно, говорить він не тільки про звільнення осіб, але також предметів (загальна назва, яка має на увазі доми, тварин, предмети...) від злого духа. Крім того, вказує на доцільність екзорцизму не лише у випадках опанування, а й у випадках демонічного впливу.

Уражені злим духом

Часто мене запитують, чи багато осіб, уражених злим духом? Думаю, що як відповідь можна навести вислів відомого французького єзуїта Тонкведеса (Tonquedec): “Є дуже багато нещасних людей, які хоча назовні і не виявляють ознак опанування злим духом, вдаються до послуг екзорциста, щоб звільнитися від своїх терпінь: докучливих хворіб, нещасть, різноманітних бід. Осіб опанованих можна зустріти дуже рідко, але цих нещасних є легіони”.

Цей вислів є актуальним до сьогодні, особливо, якщо взяти до уваги велику відмінність між дійсно ураженими впливом злого духа і тими, що звертаються до екзорциста, щоб дізнатися, чи їхні біди є демонічного походження. Але тепер потрібно зважати на багато нових чинників, які не існували в часи о. Тонкведеса. Маючи на увазі ці чинники й опираючись на особистий досвід, вважаю, що кількість осіб, уражених злим духом, дуже зросла.

Першим важливим чинником є ситуація споживацького західного світу, у якому матеріалістичний і гедоністичний підхід до життя призвели до того, що більшість людей втратила віру. Вважаю, що в Італії більшу частину вини треба приписати комунізмові і соціалізмові, які останніми роками своєю марксистською наукою опанували культуру, освіту, театр і кіно.

У Римі, за підрахунками, на недільній Службі Божій присутні близько 12 % мешканців.

Де зменшується релігійність, там зростає забобонність. Звідси поширення, особливо серед молоді, спіритичних практик, магії і окультизму. До того ще можна додати пошуки йоги, дзен, трансцидентної медитації: практик, в основі яких лежить поняття реінкарнації, розчинення людської особи в божестві чи інших

доктринах, неприйнятних для християнина. І не треба вже їхати до Індії, щоб записатись у школу якогось гуру: його можна зустріти біля дверей дому. Часто за допомогою цих методів, на перший погляд нешкідливих, потрапляємо у стан галюцинації або шизофренії. Додаймо до того ще й поширення різних сект, зокрема сатаністичного спрямування.

Магії і спиритизму навчають на різних каналах телебачення. Книжки на цю тему можна знайти в кіосках з газетами, а матеріали, що стосуються магії, поширюють також поштою. Треба згадати також різні часописи і фільми жахів, де разом із сексом і 'валтуванням часто змішане почуття сатаністичного лукавства. Додаймо до цього поширення деяких видів масової музики, яка допроваджує слухачів до стану опанування. Маю на увазі сатаністичний рок. Про його вплив пише П'єро Мантеро (Piero Mantero) у своїй книжечці "Сатана і хитрість хвоста", Сеньйо, Удіне, 1988 ("Satana e lo stratagemma della coda", Segno, Udine, 1988).

Проводячи в деяких вузах зустрічі зі студентами, я міг наочно переконатися у великому впливові, який мають на молодь сатаністичні засоби інформації. Важко повірити, наскільки поширені в школах та вузах різні форми спиритизму і магії. Це зло стало загальним, навіть у малих громадських спільнотах.

Не можу мовчати і про те, що багато людей, відповідальних за Церкву, зовсім не цікавляться цим питанням, залишаючи без жодного захисту людей, які наражаються на такі небезпеки. Вважаю, що було великою помилкою усунення екзорцизмів з обряду святого Хрещення (і здається мені, що такої ж думки був Папа Павло VI; вважаю також помилкою припинення промовляння молитви до св. Михаїла-Архангела після закінчення кожної Служби Божої. Та найбільше звинувачую єпископів, що

дозволили занедбати в душпастирстві виконання екзорцизмів. Кожна дієцезія повинна б мати принаймні одного екзорциста в катедрі, а також в найвідоміших церквах і відпустових місцях. Сьогодні екзорцист став рідкісною істотою, яку майже неможливо знайти, хоча його діяльність є такою важливою поміччю в душпастирстві тому, хто голосить проповіді, хто сповідає, хто уділяє інші Святі Тайни.

Католицька ієрархія повинна битися в груди і кликати сильним голосом: моя вина (*mea culpa*). Я знаю багато італійських єпископів, але не знаю жодного, який би здійснював екзорцизми, був на них присутній, належно розумів цю проблему. Не вагаюсь повторити того, що колись вже писав: “Якщо якийсь єпископ після серйозного прохання (звичайно, не йдеться про розумово хвору людину) не подбає особисто чи через уповноваженого священика про екзорцизм, чинить тяжкий гріх занедбання”. Отож, сьогодні ми опинилися в ситуації, що втратили школу: в минулому екзорцист з багатим практичним досвідом готував нового екзорциста. Але до цього питання я ще повернуся.

Аж потрібен був показ фільму “Екзорцист”, щоби заново розбудити зацікавлення цією темою. Ватиканське радіо 2 лютого 1975 року взяло інтерв’ю у режисера фільму Вільяма Фредкіна (*William Fredkin*) і в теолога, єзуїта Томаса Бемінгама (*Thomas Bemingham*), який був радником під час створення фільму. Режисер визнав, що хотів розказати про правдиву подію 1949 року, описану в одному романі. Коли запитали про те, чи було це справжнє опанування, режисер не дав однозначної відповіді, зазначивши лише, що це питання для теологів, а не для нього.

Отець-єзуїт на запитання, чи це був тільки один із звичайних фільмів жахів чи, можливо, щось інше, однозначно ствердив другу гіпотезу. Зважаючи на надзвичайний вплив, який мав цей фільм на людей усього світу, наголосив, що в ньому, попри

деякі ефектні деталі, дуже серйозно розказано про проблему зла. Фільм збудив інтерес до екзорцизмів, які вже були забуті.

Як можна стати жертвою незвичайних напастувань, спричинених діяннями злого духа? Я тут не маю на увазі звичайні напастування, тобто спокуси, які торкаються усіх людей. Можна стати жертвою надзвичайних напастей, спричинених злим духом з власної вини, або ж безвинно, залежно від обставин.

Можна тут виділити чотири причини: з допущу Божого; як жертва зачарування; з приводу важкого гріха і тривалого перебування в ньому; у результаті відвідин місць чи осіб; на яких має вплив злий дух.

1. *З допущу Божого.* Треба виразно ствердити, що нічого не діється без дозволу Божого. Також очевидно, що Бог ніколи не хоче зла, але його допускає, коли ми його бажаємо (створивши нас вільними) і може перемінити навіть зло на добро. Перший випадок, який розглядаємо, характеризується тим, що нема тут провини людини, а тільки діяння злого духа. Як Бог дозволяє звичайне діяння сатани (спокуса), даючи нам усі потрібні ласки, щоб йому протистояти, і виєднує з цього користь для нас самих, якщо ми сильні, так деколи може допускати незвичайне діяння сатани (опанування, прикрі напастування), щоб навчити людину покори, терпеливості й умиртвіння.

Можемо пригадати два випадки, про які вже йшлося. Перший стосується зовнішнього діяння злого духа, яке спричиняє фізичне терпіння (удари чи бичування, яких досвідчили парох з Арс і о. Піо). Другий має місце тоді, коли Бог допускає тривале напастування злого духа, як це було у випадку Іова і св. апостола Павла.

Життя святих подають нам численні приклади цього виду випробувань. Серед святих нашої епохи називаю дві постаті

блаженних, винесених на вітар Іваном Павлом II: священник Калабрія і сестра Марія від Розп'ятого Ісуса (перша арабка, проголошена блаженною). Обидві постаті, без будь-якого людського втручання (не було жодної вини з боку цих потерпілих людей, а також не було жодних зачарувань з боку інших людей), мали періоди правдивого опанування злим духом, під час яких говорили і чинили таке, що суперечить їхній святості, не несучи жодної відповідальності за це, оскільки чинив це злий дух, який послуговувався їхніми тілами.

2. *Коли людина є жертвою зачарування.* Також і в цьому випадку нема вини з боку особи, яка стає жертвою зла, але є тут деяка співучасть людини, тобто людська вина з боку того, хто виконує або замовляє зачарування. Про це поговоримо ширше в окремому розділі. Зараз лише хочу сказати, що зачарування полягає у шкодженні іншим особам через втручання злого духа.

Можна це зробити по-різному: через ворожбитські замовляння, через погляд, прокляття... Але хочу відразу сказати, що найчастіше це робиться через зачаровані предмети, і додам, що саме вони насамперед є причиною тих нещасть, яких зазнають люди, що опановані злим духом, чи зазнають напастувань від нього. Направду не знаю, як зможуть виправдатись ті духовні особи, які говорять, що не вірять у пороблення (ворожіння), і ще менше розумію, як вони зможуть захистити своїх вірних, якщо їх навідають такі нещастя.

Хтось може дивуватись, чому Бог допускає такі речі. Бог створив нас вільними особами і ніколи не відрікається від Своїх створінь, навіть найоблудніших. Потім, при кінці, розрахується і віддасть кожному те, на що він заслужив, оскільки кожен буде суджений за своїми вчинками. А тим часом, коли вживаємо нашу свободу на добро, то маємо з цього заслугу (користь), а якщо використовуємо її зле, то чинимо

гріх. Можемо помагати іншим і можемо їм шкодити у різний спосіб. Можемо заплатити вбивці, щоби вбив якусь особу – Бог не зобов’язаний перешкодити йому. Подібно можемо заплатити чарівникові, щоби пошкодив комусь оком, також у цьому випадку Бог не зобов’язаний перешкодити йому, хоча практично дуже часто перешкоджає. Наприклад, хто живе в Божій ласці, хто ревно і багато молиться, той набагато більше захоронений від непрактикуючих християн чи ще більше від тих, що живуть постійно у стані гріха.

Хочу врешті згадати одну справу, до якої пізніше вернуся: всі чари й інші шкідливі діяння – рай для різноманітних шахраїв. Правдиві випадки становлять дуже малий процент стосовно фальсифікацій, які панують у цій сфері. Сфера ця, окрім того, що є добрим ґрунтом для шахраїв, також плідним тереном для навіювань і дивацтв людей зі слабким розумом. Тому важливо, щоби не лише екзорцист розумів це, але це мусять брати до уваги всі розсудливі люди.

3. *Стан тривання у тяжкому гріху.* Торкаємося тут причини, яка, на жаль, у наш час щораз сильніше зростає, тому і збільшується кількість осіб, напастованих злим духом. Коренем, головною причиною є завжди мала віра. Що більше бракує віри, то більше зростає забобонність. Думаю, що Євангеліє дає нам наочний приклад цього в особі Юди. Був він злодієм; хтозна-скільки зусиль доклав Ісус, щоби його просвітити і виправити, а отримував від нього тільки відкинення й утвердження у гріху, аж дійшов до вершини: “Що хочете мені дати, і я вам Його видам? Ті відважили йому тридцять срібняків” (Мт. 26, 15). І ось читаємо цю жахливу фразу з опису Останньої Вечері: “І ввійшов тоді за куснем у нього сатана” (Ів. 13, 27). Немає сумніву, що тут йшлося про правдиве опанування злим духом.

У сучасних розбитих сім'ях були випадки, коли особи, напастовані злим духом, жили в незаконних подружжях, маючи крім цього ще багато інших гріхів.

Я зустрів жінку, яка багато разів вчинила злочин аборт, не говорячи вже про інші великі провини. Мав справу з особами, які, окрім сексуальних збочень, допускалися гріха 'валтування. Зустрів гомосексуалістів, які приймали наркотики і потрапляли в інші гріхи, пов'язані з наркотиками. У всіх цих випадках шлях оздоровлення мусить розпочатися передусім від щирого навернення.

4. *Відвідання місць чи осіб, на які має вплив злий дух.* Під цим висловом треба розуміти тих, що беруть участь у спиритичних сеансах, магії, сатаністичних культах (вершиною яких є чорні меси), в окультних практиках... Відвідування чарівників, чорно-книжників, осіб, що ворожать на картах, – через всі ці форми діяння людина наражається на небезпеку потрапити в зло, що спричинене зачаруванням. До того ж, коли хтось хоче укласти угоду з сатаною, існує посвята себе сатані: союз крові зі сатаною, відвідування сатанинських шкіл і призначення на священника культу сатани... На жаль, особливо протягом останніх п'ятнадцяти років, такі форми зла зростають і можна говорити майже про їхній вибух.

Якщо йдеться про звертання до чарівників та інших подібних осіб, наведу загальний приклад. Хтось терпить з приводу хвороби, яка не піддається жодному лікуванню, або зауважуємо, що у всіх справах, які починає, нещастить, тому підозрює, що має якесь пороблення, яке є причиною цих нещасть.

Іде до ворожки або до якогось чарівника і чує слова: "Хтось вам поробив". Наразі видатки невинні. Однак після того чує таке: "Якщо пан хоче, щоб я зняла пороблення, треба заплатити

мільйон лір або й більше”. Чув про випадки, коли сума сягала 42 мільйонів. Якщо клієнт погоджується, тоді чарівник або ворожбит на картах просить дати якусь особисту річ, фотографію, щось з нижньої білизни, пасмо волосся чи одну волосину, або навіть частину нігтя. Саме тоді зло сягає своєї вершини. Що робить чарівник з предметами, які просить? Ясна річ – вживає їх для чорної магії. Хотів би уточнити деякі речі. Багато осіб потрапляє у цю пастку, бо знає, що ці “жіночки” є завжди в Церкві, або бачуть їхні кімнати, завішані розп’яттями, образами Богородиці, святими, о. Піо. А ще чують слова: “Я займаюся тільки білою магією, якщо б мене попросили про чорну магію, то я би ніколи не погодилася”. У протонародному розумінні біла магія – це противага чарів; а чорна магія – це заняття чарами. Але в реальності, як це не переставав повторювати о. Кандідо, не існує білої і чорної магії – є тільки чорна магія, оскільки кожна форма магії – це звертання до злого духа. Тоді такий нещасний чи нещасна, якщо перед тим мали якесь невелике пороблення (а найчастіше не мали ніякого), то тепер повертається додому з правдивим поробленням (зачаруванням). Пізніше ми, екзорцисти, змушені набагато більше трудитися, щоб усунути ці злощасні діяння чарівників, ніж це потрібно було б для усунення початкової хвороби.

Хочу ще раз наголосити, що опанування дияволом може бути сплутаним з психічною хворобою. З великою повагою ставлюсь до тих психіатрів, які мають професійний досвід у цій галузі, але мають також розуміння обмеженості своїх знань і можуть чесно визнати, що пацієнт виявляє симптоми, які не відповідають ні одній з хворіб, відомих науці. Професор Сімоне Морабіто (Simone Morabito), психіатр у Бергамо, визнав, що багато осіб, яких вважав психічно хворими, були насправді опановані сатаною, і вилікував їх тільки завдяки

допомозі деяких екзорцистів. Знаю інші подібні випадки. Про один із них хочу детальніше розповісти.

24 квітня 1988 року Папа Іван Павло II проголосив блаженним іспанського кармеліта о. Франческо Палау (Francesco Palau). Це дуже цікава постать. В останні роки свого життя о. Палау присвятив себе опіці над біснுவатими. Влаштував притулок для розумово хворих людей і там над всіма ними здійснював екзорцизми. Ті, що були опановані дияволом, зцілювалися, а ті, що були хворі розумово, такими і залишалися. Мав він багато труднощів, особливо з боку духовенства. Двічі побував у Римі: 1866 року, щоб розмовляти про ці речі з Папою Пієм IX; і 1870 року з проханням, щоб I Ватиканський Собор повернув екзорцистат як постійну форму душпастирської послуги. Знаємо, як Собор був несподівано перерваним, але важливість повернення пасторальної послуги екзорциста – справа і надалі нагальна, що не може довго чекати.

Це правда, що важко відрізнити опанованого від психічно хворого. Але досвідчений екзорцист може розпізнати це краще від психіатра, оскільки екзорцист бере до уваги різні обставини, і спроможний зауважити риси, які відрізняють опанування від психічної хвороби. Психіатр здебільшого не вірить у диявольське опанування, тому навіть не бере до уваги такої можливості. Колись о. Кандідо екзорцизував одного молодого чоловіка, який, на думку психіатра, що його лікував, був хворий на епілепсію. Запрошений лікар отцем Кандідо погодився бути присутнім на екзорцизмі. Коли о. Кандідо поклав руку на голову хлопця, то він впав на землю і почав сильно трястись. “Бачите, отче, маємо справу з епілепсією”, – поспішив ствердити лікар. О. Кандідо нахилився і ще раз поклав руку на голову юнака. Той різко зірвався на ноги і став просто і нерухомо. “Чи так поведуться хворі на епілепсію?” – запитав

о. Кандідо. “Ні, ніколи”, – відповів психіатр, очевидно, здивований такою поведінкою хворого.

Звичайно, що екзорцизми повторювали аж до повного оздоровлення хлопця, якого багато років мучили різними медикаментами, які йому лише шкодили. І тут торкаємося делікатного питання: у важких випадках діагноз хвороби вимагає обстежень із різних сфер знань, скажу про це у кінцевих висновках. Тому що ціну за вчинені помилки платять завжди хворі, яким у багатьох випадках знищено здоров'я у результаті неправильного медичного лікування.

Високо ціную тих вчених, які, якщо навіть невіруючі, визнають межі своїх знань. Професор Еміліо Сервадіо (Emilio Servadio), психіатр, психоаналітик і парапсихолог міжнародної слави, висловив цікавий погляд на Ватиканському радіо 2 лютого 1975 року: “Наука змушена зупинитися перед тим, чого її засоби не можуть перевірити і пояснити. Не можна докладно окреслити цієї межі: не йдеться про фізичні явища. Вважаю, однак, що кожен правдивий вчений знає, що його знання доходять до якоїсь межі, якої не можна перейти.

Щодо опанування злим духом, можу висловитися лише від власного імені; не від імені науки. Здається мені, що в деяких випадках злість і винищувальна сила явищ має таку особливу рису, що справді не можна ототожнити з тими, які вчений, наприклад, парапсихолог чи психіатр, може розпізнати у випадку поведінки хворого. Було б це подібне до порівняння каверзного хлопця з садистом. Існує різниця, якої не можна виміряти метром, але це різниця, яку можна зауважити. Думаю, що у тих випадках науковець повинен допустити існування сил, над якими наука не має влади і до вивчення яких наука як така не покликана”.

Страх перед дияволом Відповідає св. Тереза від Ісуса

Проти необ'рунтованих страхів перед злим духом наводжу уривок із “Життя” (розділ 25, 19 – 22), яке написала св. Тереза Авільська. Це слова, що додають впевненості, звичайно, за умови, що самі не відкриємо двері злему духові...

“Якщо Господь такий могутній, як знаю і бачу, і, якщо злі духи є Його невільниками, у чому віра не дозволяє мені сумніватися, що ж злого можуть мені зробити, коли я – слугиня цього Царя і Господа? Чому ж мені мало б забракнути відваги до боротьби навіть з цілим пеклом? Я брала в руки хрест і насправді Бог додав мені відваги. В один момент почувалася такою зміненою, що не боялася кликати їх усіх на боротьбу: “Виступіть усі тепер, щоб я, слуга Господня, побачила, що зможете мені зробити!”

Так насправді-то швидше вони мене боялися, бо я була зовсім спокійна. Від того часу безслідно зник страх перед ними, я зовсім не боялася вигляду злих духів, а швидше вони тремтіли переді мною. Всемогутній Господь усього створіння дав мені над ними таку владу, що боюся їх не більше, ніж мухи. Вони такі боязливі, що як тільки почують, що їх вважають за ніщо, втрачають усяку відвагу. Вороги ці нападають відкрито тільки на таких, які самі легко піддаються, або коли Бог дозволяє, щоб їхні переслідування і боротьба пішли на більшу користь тим, хто є Його слугами.

Хай допоможе нам Господь боятися тільки того, чого дійсно потрібно боятися, щоб ми зрозуміли цю незаперечну правду, що один легкий гріх може завдати нам більшої шкоди, ніж усі разом взяті пекельні сили.

Чи знаєте, коли чорти нас лякають? Тоді, коли самі шукаємо похвал, тілесних задоволень, багатств цього світу. Тоді,

кохаючись у цьому і шукаючи те, чого повинні бридитися, ми самі віддаємо в їхні руки зброю, якою могли би боронитися і, таким чином, спокушаємо їх воювати з нами і завдавати безмірної шкоди. Боляче про це думати, тому що вистачило б лише міцно пригорнутися до хреста і погорджувати будь-якою річчю задля любові Бога, і тоді злий дух втікатиме від нас швидше, ніж ми від чуми. Злий дух – товариш брехні, сам він є брехнею і ніколи не пристає з тими, хто поступає згідно з правдою. Але коли бачить, що у когось притемнений розум, то робить все можливе, щоб допровадити людину до повного засліплення; а коли зауважує, що хтось настільки сліпий, що своє щастя покладає у добрах цього світу, таких нікчемних і примарних, як дитячі забавки, пересвідчується, що має справу з дитиною, і поступає тоді як з дитиною, і забавляється нею, нападаючи не раз, а багато разів.

Не дай Боже, щоб я була серед тих нещасних, але, щоб скріплена ласкою, вважала відпочинком те, що є відпочинком, честю те, що є честю, потіхою те, що є правдивою потіхою, а не навпаки. Тоді б я насміхалася з усіх дияволів, а вони втікали би налякані. Не розумію страху того, хто кричить: “Диявол! Диявол!”, тоді, коли мав би кричати: “Бог! Бог!” і сповнити страхом ціле пекло. Чи ми не знаємо, що злий дух не може навіть порухатися, якщо Бог йому не дозволить? Навіщо ж весь цей даремний страх? Що ж до мене, то більше боюсь тих, хто боїться диявола, ніж самого диявола, той мені нічого не може зробити, але ті, якщо ще й до того є сповідниками, можуть викликати в душі великий душевний неспокій. Це з їхньої причини я пережила багато років терзань, що навіть сьогодні ще дивуюсь, як змогла їх перенести. Благословенний хай буде Господь, що прийшов мені на поміч”.

Початок

Одного дня зателефонував мені один єпископ і попросив, щоб я відмовив екзорцизм над однією особою. Моєю відповіддю спершу було те, щоб він сам призначив якогось екзорциста. У відповідь почув, що не вдалося йому знайти священника, який прийняв би таке служіння. На жаль, така трудність не рідкість. Часто священники не вірять у речі, але коли єпископ хоче поручити їм уряд екзорциста, то зразу ж чують за плечима тисячі дияволів, і відмовляються.

Багато разів я писав про те, що злого духа більше злить сповідь у сповідальниці, тобто виривання йому душ, ніж екзорцизування, яке вириває від нього тіла. А ще більше гнівить його виголошування проповідей, оскільки віра народжується зі Слова Божого. Тому священник, який має відвагу голосити проповіді і сповідати, не повинен відчувати жодного страху перед виконанням екзорцизмів.

Леон Блой (Leon Bloy) написав відважні слова проти священників, які відмовляються виконувати екзорцизми. Наводжу їх із книжки Бальдуччі “Диявол” (Balducci “Il diavolo”, Piemme), с. 233: “Священники не користають зі своєї влади екзорцистів, бо бракує їм віри, і по суті бояться виступити проти диявола”. Також і це правда, що багато з них бояться відповіді з його боку, а забувають про те, що диявол може нам зробити стільки зла, скільки Бог йому дозволить – не може бути з ним примирення у складанні зброї! Автор пише далі: “Якщо священники втратили віру до того ступеня, що не вірять у свою владу екзорциста і не користають з неї, – це означає страшне нещастя, сильне занедбання обов’язків, в результаті чого залишаються напризволяще покинуті ворогам ті,

розпачливі домагання яких долинають з переповнених шпиталів”. Слова сильні, але правдиві. Це явна зрада наказу Христового.

Повертаюсь до вище згадуваного телефонного дзвінка єпископа. Я сказав йому відкрито, що якщо не знайшов відповідних священиків, то сам повинен особисто виконати екзорцизми. Відповів він мені з усією щирістю: “Я? Не знав би навіть з якого боку почати”. Я ж повторив йому слова, які сказав мені о. Кандідо, коли я розпочинав свою послугу екзорциста: “Почни від читання порад, що містяться в Ритуалі, і помолись над опанованими”.

Це початок. Ритуал екзорцизмів розпочинається переліком 21 правила, яких екзорцист повинен дотримуватися. Хоча вони написані 1614 року, завжди актуальні та сповнені мудрості. Після застереження екзорцистові, щоб легко не вірив у присутність злого духа в особі, яка до нього приходить, Ритуал подає низку практичних порад, які стосуються як розпізнавання (чи маємо справу із правдивим опануванням), так і поведінки екзорциста під час екзорцизму.

Але розгублення єпископа (“не знав би навіть від чого почати”) об’рунтоване. Не можна чинити послуги екзорциста без приготування. Визначити такий обов’язок священикові – це те саме, якби дати комусь підручник з хірургії, а потім вимагати від нього, щоби робив операцію. Є багато речей, про які не написано в книжках, а які пізнаються лише на практиці. Тому я подумав, що корисним буде видання друком опису мого служіння, яке я виконував під керівництвом досвідченого о. Кандідо. Розумію, що ця книжка не зможе досконало передати весь практичний досвід, бо одна справа – читати, інша справа – бачити. Але все ж таки пишу, бо про ці речі ще нічого досі не було написано.

У повсякденній дійсності початок є інакшим. Коли приходить якась особа або її приводять рідні чи знайомі, щоб екзорцизувати, треба насамперед добре її випитати, щоб довідатися, чи існує об'рунтована причина, щоб розпочати екзорцизм, бо лише за його допомогою можна поставити діагноз. Тому починається все з дослідження симптомів, про які розповідає особа або її рідні, а також можливих причин.

Потрібно починати з фізичного болю. В організмі є два місця, які, у випадку напасти, вражає злий дух, – це голова і шлунок. Окрім гострого болю голови, який не вдається усунути обезболюючими засобами, у молодих людей може бути несподіване заблокування у навчанні: здібні діти, які ніколи не мали труднощів у школі, несподівано не можуть вчитися і зовсім втрачають пам'ять. Як ознаки опанування Ритуал визначає такі явища, як: володіння незнаними мовами або їх розуміння, знання таємничих і далеких подій, виявлення надлюдської сили м'язів. Як я вже згадував, із явищами такого типу я зіткнувся лише під час благословень (так завжди називаю екзорцизми), а не перед ними. Такі особи часто поведуться дивно або агресивно. Типовим явищем є відраза до всього, що святе: опановані особи несподівано перестають молитися, хоча раніше це робили; навіть ногою не ступлять до Церкви, виявляючи почуття люті; часто богохулять і зневажають святі предмети і образи. Це також майже завжди супроводжується асоціальною поведінкою і гнівом на своїх рідних чи оточення, в якому перебувають, а також різними дивними вчинками.

Зайвим буде говорити про те, що коли хтось приходить за допомогою до екзорциста, вже має зроблені всі аналізи, обстеження і всі можливі медичні лікування. Винятки дуже рідкісні. Тому екзорцист немає труднощів, щоб ознайомитися із діагнозом лікаря і довідатися про лікування і його результати.

Інший орган, який часто страждає від пороблень, – шийка шлунка, яка міститься відразу під грудною кісткою. Також і там можуть бути гострі болі, які не піддаються лікуванню. Характерним явищем для хворіб демонічного походження є переміщення болю: раз болить цілий шлунок, іншим разом кишки, а ще іншим – нирки і яєчники.

Лікарі не розуміють причин цього явища і не досягають позитивного результату медикаментозним лікуванням.

Отож, одним із критеріїв розпізнання опанування злим духом є нерезультативність ліків, на відміну від екзорцизмів. Якось я екзорцизував Марка, якого сильно опанував злий дух. Він довго перебував у лікарні і був знищений психіатричним лікуванням, особливо електрошоком, але це не принесло найменшого полегшення. Під час лікування безсоння йому протягом тижня давали таку кількість снодійного, яке б могло приспати слона, але він зовсім не міг заснути. Ходив коридорами клініки з витріщеними очима, наче безтямний. Врешті пішов до екзорциста і стан його здоров'я відразу почав поліпшуватися.

Також надзвичайна сила може бути виявом опанування злим духом. Наприклад, божевільного у психіатричному закладі можна заспокоїти “гамівною сорочкою”. Опанованого ж не вдається нічим втримати; він рве все підряд, навіть залізні ланцюги, як розповідає про це Євангеліє в оповіді про опанованого з Гадари. О. Кандідо розказував мені про дівчину, яка виглядала дуже худю і слабенькою, але під час екзорцизмів чотирьом чоловікам ледве вдавалося її втримувати. Розривала все, навіть широкі шкіряні пояси, якими пробували її зв'язати. Одного разу прив'язали її грубими шнурами до залізного ліжка – поламала частину його металевих елементів, а решту позагинала.

Часто пацієнт (або інші особи, якщо є діткнена злим духом ціла родина) чує дивні відголоси, кроки в коридорі, шум дверей,

які відчиняють і знову зачиняють, бачить, як зникають і з'являються предмети у найрізноманітніших місцях, чує удари по меблях і в стінах. Щоб зрозуміти причини явищ, завжди запитую, коли почалися ці явища, чи пов'язані вони з якоюсь конкретною подією; можливо, особа брала участь у спиритичних сеансах, чи зверталася до ворожок на картах і чарівників. У випадку ствердної відповіді запитую також про перебіг цих явищ.

Деколи у подушках чи матрацах осіб, яких діткнув злий дух, знаходили дивні предмети, такі як: кольорові нитки, пасма волосся, косички, відламки дерева чи заліза, вінки чи міцно зв'язані стрічки, ляльки, фігури звірів, кульки висохлої крові, камінчики. Усі ці предмети – безсумнівні плоди виконання чарів.

Якщо результати розмови підтверджують діяння злого духа, тоді потрібно виконати екзорцизм.

Тепер наведу кілька прикладів з мого досвіду екзорциста.

Одного разу прийшла до мене пані Марта у супроводі свого чоловіка, прохаючи помолитися над нею кілька екзорцизмів. Прибула здалеку і з немалими труднощами. Попередньо пані Марта багато років лікувалася у неврологів. Після того, як я поставив їй кілька запитань, був переконаний, що можу почати екзорцизм, хоча інші екзорцисти вже екзорцизували її, але без результату. З самого початку впала на землю і здавалася непритомною. Коли далі відмовляв вступні молитви, кричала деколи: “Прагну правдивого екзорцизму, а не цього”. На початку першого екзорцизму, який починається словами: “Екзорцизмую тебе”, заспокоїлася, задоволена; слова ці закарбувалися в її пам'яті під час попередніх екзорцизмів. Потім скаржилась, що завдаю їй болю в очах. Така поведінка не характерна для опанованих осіб. Коли приходила ще кілька разів, не могла точно сказати, чи мій екзорцизм хоч трохи допоміг їй, чи ні. Для більшої певності,

перед тим, як її остаточно відправити, я завів її до о. Кандідо, який поклав їй руку на голову і сказав мені відразу, що злий дух нічого спільного з цим немає. Це випадок для психіатрів, а не для екзорцистів.

П'єр Луїджі, чотирнадцятирічний хлопець, був рослим і добре збудованим як на свій вік. Не міг вчитися, був великою проблемою для вчителів і колег, бо з жодним із них не міг порозумітися, хоча й не був агресивним. Однією з дивних рис його поведінки було те, що коли сідав на землю з перехрещеними по-турецьки ногами, то жодна сила не могла його піднести, так, наче б він був з олова. Після багатьох безрезультатних спроб медичних втручань його направили до о. Кандідо, який після того, як виявив у нього правдиве опанування, почав екзорцизмувати. Іншою його рисою було те, що сам не будучи сварливим, він так діяв на оточення, що воно ставало збудженим, кричало, не панувало над своїми нервами. Одного разу сів по-турецьки на сходах біля свого помешкання, яке було на третьому поверсі. Інші мешканці ходили туди і назад сходами, штовхали його, щоб він пішов, але він не рухався. В один момент усі мешканці цього будинку вибігли одночасно на сходи на різних поверхах, і почали кричати і верещати, як опановані, на П'єр Луїджі. Хтось викликав поліцію. Батьки хлопця викликали о. Кандідо, який прибув майже одночасно з поліцією і почав розмовляти добродушно із хлопцем, намагаючись переконати його, щоб увійшов до свого помешкання. Але три молодих і добре збудованих поліціанти сказали до о. Кандідо: "Нехай достойний отець відійде, ці справи належать нам!" Пробували пересунути П'єр Луїджі, але не перенесли його ні на міліметр. Здивовані й облиті потом, не знали, що робити далі. Тоді о. Кандідо сказав до них: "Накажіть, щоб усі увійшли до своїх помешкань". За мить наступила повна тиша. Потім додав: "Зійдіть трохи нижче і дивіться". Послухали

його. Укінці сказав до хлопця: “Ну ти молодець, не сказав жодного слова, а дістав тут усіх. Тепер ходи зі мною до помешкання”. Узяв його за руку, а він встав і, дуже задоволений, пішов з ним до помешкання, де чекали батьки. Завдяки екзорцизмам стан П’єр Луїджі набагато поліпшився, але повного звільнення від злого духа ще не було.

Одним із найважчих випадків, які мені траплялися, був випадок із одним чоловіком, якого протягом багатьох років екзорцизував о. Кандідо. Я також пішов, щоби благословити його вдома, бо він не міг залишити свого помешкання. Прочитав над ним екзорцизм; він мовчав (мав німого демона), не виявляючи жодної реакції. Коли я від нього виходив, наступала бурхлива реакція. Так діялось завжди. Був він людиною старшого віку і повністю звільнився від німого злого духа кілька тижнів перед смертю, яку прийняв погідно, спокійно.

Одна мати була стривожена дивною поведінкою, яку зауважувала у свого сина, який іноді був надзвичайно розлючений, видаючи шалені крики, проклинав, а тоді, коли заспокоювався, нічого не пам’ятав з того, що говорив і робив. Зовсім не молився і ніколи не погодився б, щоби священник його благословляв. Одного дня, коли син був на роботі і, як звичайно, вийшов одягнений у свій робочий комбінезон, мати поблагословила його одягу, відмовляючи молитви з Ритуалу. Повернувшись з роботи, син зняв брудний комбінезон і одягнув одяг, нічого не підозрюючи. Після кількох секунд скинув його зі злістю, майже розриваючи його на собі, і знову одягнувся в робочий комбінезон, нічого не кажучи. У жодному разі не хотів потім одягати будь-якої поблагословленої одягу, відрізняючи її від іншої, не поблагословленої, що висіла у його маленькій шафі. Був це виразний знак, що юнак потребує екзорцизмів.

Два молодих брати попросили в мене благословення, бо були стривожені станом свого здоров'я і дивними звуками удома, які заважали їм спати у конкретних, завжди тих самих, годинах ночі. Благословляючи їх, я зауважив легкі негативні явища, і дав їм відповідну пораду – частіше приступати до Святих Тайн, більше молитися, користати із трьох сакраменталіїв (з екзорцизмованої води, солі, олії), і попросив прийти знову. Після розмови з'ясувалося, що ці клопоти почалися, коли їхні батьки вирішили взяти додому дідуся, який залишився самотнім. Була це людина, яка безперестанно богохулила, бажала зла і проклинала все і всіх. Блаженної пам'яті о. Томазеллі (р. Tomaselli) твердив, що деколи достатньо в домі одного злоріки, щоб зруйнувати сім'ю через присутність дії злого духа. Цей випадок – виразне підтвердження цього.

Той самий злий дух може перебувати в багатьох особах. Дівчинка називалася Піна, злий дух сказав, що наступної ночі він з неї вийде. О. Кандідо знаючи, що у таких випадках злі духи майже завжди обманюють, попросив допомоги інших екзорцистів; хотів також, щоб був присутній лікар. Щоб втримати опановану, її поклали на столі, а вона, метаючись, деколи падала на землю. В останню мить падіння сповільнювалася, наче б її підтримувала якась невидима рука, тому завжди залишалася неушкодженою. Після безуспішної праці, яка тривала з вечора до половини ночі, екзорцисти вирішили перервати екзорцизм. Наступного ранку о. Кандідо екзорцизмував шести чи семирічне дитя. Злий дух зсередини цієї дівчинки почав глузувати з отця: “Цієї ночі ви сильно натрудилися, але без результату. Це наша заслуга. Я також там був!”

Коли о. Кандідо виконував екзорцизми над дівчинкою, запитав злого духа, як називається. “Завулон”, – відповів. Після закінчення екзорцизму послав дівчинку молитися перед

Кивотом. Прийшла черга, щоб екзорцизувати іншу дівчинку, також опановану злим духом, якого о. Кандідо теж запитав про ім'я. “Завулон”, – була відповідь. О. Кандідо продовжував: “Чи ти той самий дух, що був у іншій дівчинці? Хочу мати якийсь знак. Наказую тобі в ім'я Бога повернутися до тієї, першої!” Дівчинка видала розпачливий зойк, а потім несподівано затихла і залишалася зовсім спокійною. Тим часом присутні при цьому особи почули, що інша дівчинка, та, що молилася перед Свята Святих, почала видавати подібні зойки. Тоді о. Кандідо наказав: “Повернись знову сюди!” Дівчинка, що сиділа поряд, почала наново видавати зойки, а інша продовжувала молитися. У таких випадках опанування очевидне.

Виразним доказом опанування є також дуже глибокі відповіді, особливо коли їх дають діти. Одному одинадцятирічному хлопцеві після того, як в ньому виявилася присутність злого духа, о. Кандідо ставив важкі запитання. Він запитав його: “На землі живуть вчені люди, великі уми, які заперечують існування Бога і ваше існування. Що ти про це думаєш?” Хлопець відповів відразу: “Які там великі уми! Це найбільші тупаки!” О. Кандідо, маючи на увазі злих духів, додав: “Є ще такі, що не визнають Бога свідомо, з власної волі. Як ти гадаєш, хто вони?” Опанований хлопець із гнівом зірвався на ноги: “Вважай! Пам'ятай, що ми хотіли звільнитися від Нього. Сказали Йому “ні” раз і назавжди”. Екзорцист наполягав далі: “З'ясуй це і поясни, що означає звільнитися цілковито від Бога, коли зриваючи з Ним, стаєш нічим. Це так само, як у цифрі десять нуль хотів звільнитися від одиниці. Чим би був? Що б осягнув? Наказую тобі в ім'я Бога, скажи, що ти зробив доброго? Ну, кажи ж!” Хлопець, повен злості і страху, звивався, слинвився, плакав у такий жахливий спосіб, неможливий для одинадцятирічної дитини і кричав: “Не осуджуй мене так! Не осуджуй мене так!”

Часто мене запитують, чи можна бути впевненим, що розмовляєш зі злим духом? У випадках, подібних до цього, жодних сумнів у цьому не має.

А ось інший випадок. Одного дня о. Кандідо екзорцизував одну сімнадцятирічну сільську дівчину, яка звикла розмовляти діалектом і погано знала італійську мову. Були присутніми два інші священники, які, після того, як присутність сатани виявилася, не переставали ставити запитання. О. Кандідо, відмовляючи молитви латинською мовою, вставив туди слова грецькою мовою: “Замовчи, перестань!” Відразу дівчина повернулася до нього: “Чому наказуєш мені мовчати? Скажи це краще тим двом, що не перестають мене запитувати!”

О. Кандідо часто ставив питання злему духові, присутньому в особах різного віку; але особливо любив наводити приклади розмов з опанованими дітьми, бо тоді очевидніше, що відповіді по своїй глибині не відповідають їхньому вікові, а це свідчить незаперечно про присутність диявола.

Одного дня запитав тринадцятирічну дівчинку: “Як виглядають стосунки між двома неприємцями, які ціле життя смертельно ненавиділи один одного, а після смерті обидва потрапили до пекла, і мусять перебувати разом цілу вічність?” Ось її відповідь: “Який ти немудрий! Там кожен замкнений у собі і мучиться власними викидами сумління. Не існує жодних взаємин з ким-небудь; кожен – цілковито самотній, щоб міг розпачливо оплакувати зло, яке зробив. Це нагадує цвинтар.”

Перші “благословення”

Дуже ефективним є використання евфемістичного способу розмови з пацієнтами цього типу (евфемізм – риторичний

прийом, що полягає у заміні сильних реалістичних висловів лагіднішими). Тому екзорцизми я завжди називаю благословеннями, а перевірені ознаки, що підтверджують присутність злого духа, – негативними явищами. Дуже важливо також те, що молитви відмовляють латинською мовою. Все це задля того, щоби не вживати слів, які збуджують, непокоять, бо вони могли б викликати у когось оманливі навіювання. Є такі особи, які мають манію присутності у них злого духа, а в реальності не мають нічого з ним спільного. Виконання над ними екзорцизму може тільки підтверджувати їхню хибну думку, що справді мають злого духа і неможливо вже викинути їм цього з голови. Коли не знаю ще добре осіб, виразно кажу, що уділяю благословення, хоча насправді виконую екзорцизм; часто просто уділяю благословення для хворих з Ритуалу.

Повні sacramentalії – а такими є екзорцизми – містять довгі вступні молитви, після яких наступає три правдивих екзорцизми: вони різні, проте доповнюють взаємно і логічно направлені на звільнення особи від злого духа. Не важливо, що вони написані 1614 року, але є плодом практичного і дуже тривалого досвіду. Ті, хто їх уклали, дуже добре їх перевірили на практиці, зауважуючи старанно те, який вплив на опанованих мала кожна фраза. Можна у них зауважити такі недотягнення, прогалини, які о. Кандідо доповнив разом зі мною. Наприклад, нема взивання імені Пречистої Діви Марії. Ми ввели її ім'я до кожного із трьох екзорцизмів, послуговуючись словами, що містяться в екзорцизмі Папи Лева XIII. Цю відсутність можна пояснити тим, що найстарші екзорцизми походять переважно з IX і X століття.

Як уже раніше я згадував, екзорцизм може тривати кілька хвилин або навіть кілька годин. Першого екзорцизму, хоча вже на початку помітні деякі негативні ознаки, краще не розтягувати: вистачить відмовити якусь вступну молитву і один із трьох

екзорцизмів. Як звичайно, беру перший, який дає можливість намащення пацієнта свяченою олією. Ритуал про це не говорить, подібно, як і про інші справи, про які згадуватиму нижче. Досвід навчив нас (підказуючи нам думку намащення свяченою олією, яке звичайно уділяється під час Святої Тайни Хрещення), що дуже корисно вживати олію катехуменів разом зі словами: “Нехай твій слуга буде зміцнений знаком Твого імені” (“*Sit nominis tui signo tamulus tuus munitus*”). Злий дух намагається заховатися, скритися, щоб не бути вигнаним. Тому може трапитися, що під час першого екзорцизму він виявиться лише трохи, або не виявиться зовсім, тільки пізніше, змучений силою діяння чергових екзорцизмів. Існують різні способи, щоб розворушити його виявлення, а серед них – намащення.

Ритуал нічого не говорить про поставу екзорциста під час його праці. Дехто стоїть, дехто сидить збоку чи ззаду опанованої особи. Ритуал зазначає тільки, щоб від слів “Ось Хрест Господній” (“*Ecce cruce[m] Domini*”) священник тримав епітрахиль на шиї екзорцизованої особи, а праву руку – на голові. Ми переконалися, що злий дух дуже чутливий до п’яти відчуттів (“туди я входжу”, – сказав мені одного разу), а передусім до очей. Тому ми звичайно кладемо злегка два пальці на очі і підносимо повіки в окреслених моментах читання молитов. Майже завжди у випадку присутності злого духа очі стають білі, майже неможливо побачити, а деколи потрібно допоміг другої руки, щоб побачити, де зіниці, вгорі чи внизу.

Розташування зіниць говорить про рід злих духів і про вид нападування. З численних розмов і розпитувань знаємо, що злі духи завжди ділилися на два види, як про це описано в дев’ятому розділі книги Одкровення: якщо зіниці вгорі, то маємо справу зі скорпіонами; якщо внизу – зі зміями. Скорпіонів очолює Люцифер (назва, мабуть, позабіблійна, але

закореніна в Традиції), вождем зміїв є Сатана, який наказує також Люциферові і всім іншим злим духам. Хочу зазначити, що слово “диявол” не є у Святому Письмі загальним окресленням злого духа, але завжди означає Сатану, який має ще інше ім’я – Велзевул. Згідно з деякими теологами, Люцифер також є синонімом Сатани. Не буду затримуватися довше над тим питанням, бо мій практичний досвід підказує, що тут йдеться про двох різних злих духів.

Злі духи не охочі до розмов і найчастіше їх треба до цього змушувати, говорять вони тільки у найповажніших випадках, тобто у випадках правдивого опанування. Деколи вони стають спонтанно дуже говіркими. Це їх підступ, щоб заважати екзорцистові у належному скупленні, і спроба уникнути відповідей на запитання, які для екзорциста дуже важливі. Під час розмов дуже важливо дотримуватись засад, вказаних у Ритуалі: не належить ставити питання непотрібні чи з цікавості, а питати тільки про ім’я чи про те, чи є інші злі духи і в якій кількості, коли і в який спосіб злий дух увійшов у це тіло, коли з нього вийде. Якщо присутність злого духа є наслідком зачарування, тоді треба запитати, яким чином виконано чари. Якщо особа з’їла чи випила щось зачароване, повинна це вернути. Якщо був укритий якийсь зачарований предмет, потрібно довідатись, де він перебуває, щоб його знайти і спалити, дотримуючись при цьому належних засобів безпеки.

Під час проведення екзорцизму, якщо злий дух присутній в особі, то він виявляє свою присутність, як правило, повільно, або у деяких випадках, виявляється несподівано і бурхливо. Екзорцист набуває щоразу більшого досвіду в розпізнанні виду і сили зла: чи це опанування, чи напасть, чи навіювання (обсесія), чи зло невелике чи може міцно закорінене. Важко знайти праці, які б пояснювали достатньо це питання. Належить пам’ятати, що

час тривання екзорцизмів – це момент, коли злий дух змушений виявитися, приневолений до цього силою дії екзорцизму: він може атакувати особу також в інших моментах, але переважно в легший спосіб. Якщо, отже, під час екзорцизму особа у цілковитому трансі і щось говорить, то це злий дух промовляє через її уста; якщо б'ється, то це злий дух послуговується її членами. І якщо після закінчення екзорцизму особа не пам'ятає, що з нею діялося, то маємо справу з *опануванням злим духом (la possessione diabolica)*. Це означає, що ця особа має в собі злого духа, який послуговується членами її тіла. Коли, натомість, якась особа під час екзорцизмів поводить себе так, що виявляються назовні ознаки демонічного впливу, але не втрачає свідомості і після закінчення екзорцизму моментами пам'ятає те, що відчувала чи робила, тоді маємо справу з *диявольським нападством (la vessazione diabolica)*. Це означає, що в тілі цієї особи не сидить постійно злий дух, але деколи на неї нападає і спричинює їй проблеми фізичні та психічні. Однак не завжди так є.

Не хочу затримуватись довше над третім способом діяння злого духа, яким є *диявольська обсеція (l'ossessione diabolica)*: нав'язливі думки, яких особа не може позбутися і які мучать її переважно вночі, а деколи навіть постійно. Треба наголосити, що у всіх цих випадках спосіб лікування той самий: молитва, Святі Тайни, піст, християнське життя, любов до ближнього, екзорцизми й інші сакраменталії.

Зупинюсь тепер на розгляді деяких випадків загального характеру, які можуть вказати на певну причину диявольського діяння. Хоча їх не достатньо для встановлення діагнозу, але вони можуть допомогти його сформулювати.

Злі духи намагаються атакувати людину в п'яти пунктах, шкодити людині більше чи менше, залежно від значущості

причини: у здоров'ї, почуттях, ділових інтересах, у бажанні добре жити, у бажанні смерті.

Шкода здоров'ю. Злий дух має силу завдавати фізичних і психічних терпінь. Я вже згадав про два найпоширеніші терпіння, а саме про біль голови і шлунка. Загалом ці болі є постійними. Інші болі – тимчасові, часто бувають відчутні лише під час екзорцизмів. Тут йдеться про пухлини, відкриті рани, синці... Ритуал пропонує зробити над ними знак хреста і покропити свяченою водою. Часто бачив, як ефективно діє саме лише покладення епітрахилі і дотик руки. Багато разів бувало, що приходили до мене жінки, зажурені тим, що найближчим часом їх чекає операція на кісту яєчників: як впливало з болів і обстежень. Після благословення болі припинялись, а після наступного обстеження кісти не було вже видно і не було жодної мови про потребу операції. О. Кандідо траплялося багато випадків поважних хворіб, які зникали разом з уділенням благословення. Серед них також і рак мозку, існування якого впевнено підтверджували лікарі. Очевидно, такі речі можуть статися лише з особами, які перебувають під шкідливим впливом злого духа.

Вплив на почуття. Злий дух може впливати на появу важких для лікування станів нервозності, особливо стосовно осіб, які дуже нас люблять. У такий спосіб розлучає наречених, викликає безпричинні сварки з криками і галасом у сім'ях, де в дійсності всі любляться. Руйнується товаришування: в особі діткнутій викликає враження, що не є бажаною у жодному середовищі, що її уникають, і що вона повинна ізолюватися від усіх. Інші почуття – нерозуміння, відсутність любові, цілковита душевна пуста, неможливість прийняття подружнього стану. Також цей випадок дуже поширений: щоразу, коли

починається дружба, яка б могла перерости у взаємну любов чи вже відбулось освідчення в коханні, несподівано все розвіюється, без будь-якої причини.

Вплив на справи. Неможливість знайти роботу, навіть коли маємо певність, що є вакансія; причини незрозумілі, або взагалі абсурдні. Або ж людина знайшла роботу, а потім з безглузких причин її залишає; з великими труднощами знаходить іншу працю, а пізніше або на неї не з'являється, або залишає її з такою легкістю, що для домашніх це видається чимось ненормальним. Я знав дуже заможні сім'ї, які стали справжніми нуждарями з причин, по-людськи зовсім незрозумілих. Деколи це були успішні бізнесмени, у яких несподівано і з незрозумілих причин усе почало валитися. Іншим разом великі промисловці ні з того, ні з сього починали робити грубі помилки, потрапляючи, таким чином, у великі борги. Ще іншим разом власники супермаркетів і магазинів несподівано зауважували, що майже ніхто вже у них не купує. В основному йшлося про труднощі у пошуку будь-якої роботи, або про цілковите банкрутство. І завжди це діялося без будь-яких важливих на це причин.

Вплив на радість життя. Річ зрозуміла, що фізичне терпіння, емоційна самотність, економічне банкрутство схиляють до песимізму, внаслідок чого починаємо дивитися на життя тільки негативно. Починає закрадатися неможливість до оптимізму чи навіть до будь-якої надії. Життя уявляється в чорних барвах, без будь-якої можливості виходу з цього стану, і стає нестерпним.

Вплив на бажання смерті. Це остаточна мета, яку ставить перед собою лукавий: довести людину до розпачу і до самогубства. Однак хочу відразу сказати, що коли хтось

прибігає під покров Церкви, приймаючи хоча б один екзорцизм, буде врятований. Тут наче підтверджується і повторюється нам те, що Бог дозволив сатані стосовно Йова: “Ось він є в твоїй руці. Лиш життя йому пощади” (Йов. 2,6). Я міг би навести цілий ряд прикладів, у яких завдяки чудесному діянню Бога деякі особи врятувалися від вчинення самогубства.

Багато осіб, коли я перерахував ці п'ять пунктів, підтвердили, що вони всіх їх на собі повністю пережили, різниця лише у ступені важкості у кожному окремому випадку. Повторюю, що такі вияви зла можуть бути наслідком присутності і діяння злого духа, але можуть мати також і інші причини. Ми самі не можемо робити висновки, що якась особа опанована або напастована злим духом.

З метою кращого висвітлення п'ятого пункту, яким є спокушування до смерті і до спроби самогубства, хотів би навести два приклади.

Мав я випадок, коли медсестра, переживаючи гостру духовну кризу і не в силі собі допомогти, дійшла до зовсім недоречного висновку.

Коли мала зробити переливання крові, подумала собі так: “Дам іншу групу крові – хворий помре, мене заарештують і таким чином буду ув'язнена”. Вчинила так, як надумала, переконана, що взяла іншу групу крові. Пішла до своєї кімнати і чекала на арешт. Минали години, а вона чекала даремно. Переливання крові вдалося (невідомо лише як), а медсестра лише тоді усвідомила собі, що хотіла вчинити і шкодувала, соромлячись власного безглуздя.

Джанкарло, молодий, пристойний чоловік, виглядав на здорового і життєрадісного хлопця. Мав, однак, “співмешканця”, який його страшенно мучив. Екзорцизми приносили

йому полегшення, але незначне. Одного вечора постановив відібрати собі життя, так як вже пробував кілька разів. Йшов вздовж колії, дійшов до широкого повороту і ліг на одній рейці. Підклав собі шкіряний рюкзак під голову і в цій невідгідній позиції прочекав 4–5 годин. Проїжджали різні потяги в обидва боки, але всі йшли по іншій колії. Жоден машиніст чи провідник не зауважив лежачого. Не можу дати природного пояснення цього зовсім реального випадку.

Я запитував о. Кандідо, чи у своїй практиці екзорциста були самогубства осіб, яких поблагословив? Мав лише один такий випадок, про який мені розповів.

Одна дівчина з Риму, доведена до важкого стану цілковитого опанування, почала приходити до о. Кандідо, щоб він її екзорцизував. Відчувала полегшення, хоча далі дуже мучилась з приводу боротьби зі спокусою самогубства. Одного дня до о. Кандідо прийшла її мама. Вона думала, що її дочка має психічну манію, і постійно сварилася з нею. Завдяки поясненню о. Кандідо, наче змінила свою думку, але в реальності далі залишалася при своєму переконанні. Одного дня, коли дочка розповіла їй про свої постійні спокуси вчинення самогубства, вчинила їй одну зі звичних сцен: “Ти зациклена, нічого не варта, не вмієш навіть відібрати собі життя. Ну спробуй!” І коли говорила так, відкрила повністю вікно. Дочка кинулася з вікна і померла на місці. Це єдиний випадок самогубства, який знав о. Кандідо, що вчинила особа, яку він раніше благословив. Була це, однак, більш ніж очевидна провина матері, яка мала також інші гріхи з причини хвороби її дочки.

Я згадував вже про тривалість екзорцизмів і про неможливість визначати час, потрібний для звільнення людини від злого духа. Дуже важливою є діяльна співпраця зацікавленої особи, хоча, деколи навіть і це не приводить до цілковитого звільнення, лише до полегшення. Одного дня о. Кандідо

екзорцизмував дебелого молодого чоловіка, високого і повного, одного з тих, що примушують екзорциста добре попотіти, бо вимагає це також великого фізичного зусилля. Деколи створюється враження, що відбувається справжня боротьба. Вже на початку юнак сказав отцеві: “Не знаю, чи добре буде, щоб отець мене сьогодні екзорцизував. Маю враження, що завдам отцеві шкоди”. І дійсно, між ними дійшло до справжньої боротьби, і важко було зрозуміти, хто в цій боротьбі переміг. Несподівано юнак упав, а зверху на нього впав о. Кандідо. Опісля священник оповідав мені, усміхаючись: “Якщо в цей момент хтось увійшов би, то не зрозумів би, хто екзорцист, а хто опанований”. Потім отець набрався сили і закінчив екзорцизм. Після кількох днів о. Піо сказав йому: “Не витрачай часу і сил з тим юнаком. Цілий твій труд даремний”. Завдяки своєму передчуттю, яке виходило згори, о. Піо знав, що у цьому випадку нічого не вийде. Наступні події підтвердили його слова.

Хотів би додати ще одну заувагу: *опанування злим духом – не є заразливим злом ні для членів родини, ані для того, хто є учасником екзорцизму, чи також для місць, у яких відбуваються екзорцизми*. Важливо сказати це чітко і виразно, бо часто ми, екзорцисти, маємо великі труднощі у пошуку приміщення для уділення екзорцизму. Причиною частих відмов є страх, що приміщення буде “заражене”. Принаймні, священники повинні знати, що присутність опанованих і уділення їм екзорцизму не впливає на місця й інших осіб. Натомість ми повинні боятися гріха; закам’янілий грішник, лихословець більше шкодить своїй родині, знайомим, середовищу праці і місцям, у яких перебуває. Подаю кілька випадків не якихось надзвичайних, що мені траплялися, але типових і поширених.

Анна Марія, шістнадцятирічна дівчина, була дуже стривожена, бо вже деякий час не встигала з навчанням (у минулому

не мала жодних труднощів), чула також дивні шуми вдома. Прийшла до мене з батьками і сестрою. Я поблагословив її, бо зауважив невелику ознаку дії злого духа. Потім поблагословив її матір, яка скаржилася на різні недомагання. Коли поклав руку на її голову, страшно скрикнула і впала на землю з крісла, на якому сиділа. Наказав вийти дочкам і далі екзорцизував її у присутності її чоловіка. Зауважив в неї набагато сильнішу дію злого духа, аніж у дочки. Анні Марії вистачило три благословення, бо її випадок був дуже легким, тому вона була швидко оздоровлена. Натомість матері треба було присвятити декілька місяців, уділяючи благословення раз на тиждень. Також вона була цілковито оздоровлена і то набагато швидше, ніж я думав, на підставі її реакції під час першого благословення.

Джованна, тридцятирічна пані, мати трьох дітей, була направлена до мене сповідником. Скаржилася на болі голови, шлунка, втрати свідомості. За діагнозом лікарів була здоровісінька. Поступово виявилось зло, тобто присутність трьох злих духів, кожен з яких увійшов у неї внаслідок почарувань у трьох різних етапах її життя. Найсильніше зачарувала її дівчина, яка перед весіллям Джованни хотіла дуже вийти заміж за її нареченого. Була це родина, яка щиро і ревно молилася, тому екзорцизми були вдалимими. Два злих духи вийшли з неї швидко, третій був непоступливіший. Потрібно було майже три роки щотижня уділяти їй благословення.

Попередньо домовившись, прийшла до мене Марчелла, дівчина у віці 19 років, ясноволоса, із зухвалим виглядом. Страждала на гострий біль шлунка і виявляла такі ознаки у своїй поведінці, яких не могла опанувати ні вдома, ані на місці праці: відповідала образливо і нестерпно, не могла стриматися. На думку лікарів, була здорова. Коли на початку благословення поклав руки на її повіки, відкрила очі, які були цілком білі, із

зіницями, що ледве було видно внизу, і почала шалено сміятись. Лише подумав, що це сатана, почув голос: “Я сатана”, супроводжуваний повторним сміхом. Поволі Марчелла почала ревніше молитися, постійно приступати до Святого Причастя, відмовляти щоденно вервичку і щотижня сповідатися (сповідь є сильнішою, ніж екзорцизми!) Поступово почала відчувати покращення, не зважаючи на маленьке погіршення, яке наступало тоді, коли занедбувала молитви. Була звільнена лише протягом двох років.

Джузеппе, 28 років, прийшов до мене із мамою і сестрою. Я зауважив відразу, що прийшов лише для того, щоб задовольнити своїх найближчих. Страшенно від нього тхнуло цигарками, приймав наркотики і розповсюджував їх, сквернословив. Про молитву і Святі Тайни годі було й згадувати. Я намагався його переконати в тому, щоб прийняв з доброї волі моє благословення. Було воно дуже коротке. Злий дух виявив себе відразу та дуже бурхливо, я негайно припинив екзорцизм. Коли сказав Джузеппе, що він мав у собі, той відповів мені: “Знаю про це і задоволений; зі злим духом почуваюся добре”. Більше ніколи я його не бачив.

Монахиня Анджела, хоча ще молода, коли прийшла до мене, перебувала у дуже важкому стані: майже не могла говорити, не кажучи вже про молитву. Страждала всім тілом; не було у ньому частини, яка б не була уражена болем. У її голові звучали постійні богохульства і сквернослів'я, часто чула дивні голоси, які чули також інші сестри. Причиною усіх цих нещасть і клопотів було кинуте на неї прокляття. Сестра Анджела жертвувала кожне терпіння за своє Згромадження. Після багатьох благословень почувалася краще і була переведена до іншого міста. Маю надію, що зустріла іншого екзорциста, який продовжив справу звільнення її від злого духа.

Серед страшних випадків, які були результатом чарів, кинутих на цілу сім'ю, наведу тільки один. Батько сім'ї, який досягнув успіхів у бізнесі, зауважив раптово, що немає жодних замовлень без всяких на те причин. Мав великі магазини, повні товару, але не з'являвся жоден клієнт. Одного разу, коли йому вдалося продати велику партію товару, вантажівка, яка мала забрати товари, кілька разів ламалася у дорозі і не доїхала до місця призначення, через що укладена угода не мала результату. Іншим разом, коли з великими зусиллями продав деяку кількість товару, приїхала вантажівка, але ніхто не міг відчинити залізних дверей магазину і продаж не відбувся. У той самий час одну з дочок покинув чоловік, іншу, натомість, без будь-якого пояснення наречений залишив у переддень шлюбу, коли дім був підготований до весілля. Крім того, потрібно додати клопоти зі здоров'ям і дивні голоси в домі, як це завжди виявляється у подібних випадках. Здавалось, що не знати й звідки починати. Також і тут, окрім звичайних засобів, як ревна молитва, прийняття Святих Тайн, побожне християнське життя, я почав від благословення усіх членів сім'ї. Потім екзорцизував дім і місце праці батька, а також відслужив там Служби Божі. Результати з'явилися після року і щоразу покращувались, хоча і поволі. Це дійсно важкі випробування віри і витривалості!

Антонія, двадцятирічна дівчина, прийшла до мене з батьком, який працював кулінаром. Поводилась як ясновидиця, чула дивні голоси, не могла спати, ані працювати, а батько відчував біль шлунка, якого ні лікарі, ні ліки не могли зняти. Коли благословив дочку, зауважив у неї легку дію злого духа, і сказав їй, що вдасться його усунути протягом кількох благословень, якщо не буде якихось несподіванок. Коли ж благословив батька, той впав у глибокий транс, хоча залишався безмовним і не виявляв жодних ознак неспокою. Коли повернувся до притомності, я

зауважив, що він нічого не пам'ятає. Порадив тоді дочці, щоб нічого не казала батькові про те, що з ним сталося, щоб не налякати його. Вдома дочка не витримала і розповіла татові про все, що сталося, а він перелякався і звернувся до чарівника. Знаю від особи, яка їх до мене направила, що обидвоє надалі погано почуваються, але до мене більше не прийшли.

Було більше таких випадків, коли деякі особи, знеохочені довгим періодом лікування, зверталися до чарівників, що призводило до найгірших наслідків. Бог створив нас вільними; настільки вільними, що можемо довести самих себе до знищення.

На закінчення цього розділу хочу уточнити: кожен екзорцист має свій досвід, деколи неповторний, тобто такий, що не трапляється у практиці інших екзорцистів. Тому мене не здивує, якщо у деяких екзорцистів викличе вагання чи здивування особливо те, про що я розповідав у першій частині цього розділу: про розташування очей, про біль голови чи шлунка; міг би навести й інші явища, які мені трапляються постійно. Це явища, які майже постійно траплялися о. Кандідо, а також продовжують траплятися його учням. Вони правдиві, хоч і не мають підтвердження у досвіді інших екзорцистів.

Думаю, що треба дивитися із великою пошаною на різні методи і відмінний досвід. Не зменшується правдивість якогось явища чи спосіб реагування, чи ефективність якогось методу, навіть якщо йдеться про якусь особливість, притаманну лише досвіду окремого екзорциста і відсутню у практиці інших екзорцистів.

Як поводитись злий дух

Скажемо зразу, що злий дух робить усе, щоб не бути викритим, він дуже скупий на слова і шукає різних шляхів, щоб знеохотити і пацієнта, і екзорциста. Для більшої зрозумілості виділимо у поведінці злого духа чотири фази: перед його викриттям, під час уділення екзорцизму, перед самим виходом, після звільнення особи. Зазначимо також, що не трапляються ніколи два однакових випадки. Поведінка злого духа дуже мінлива і непередбачувана. Те, про що говоримо зараз, стосується тільки деяких спільних рис його поведінки, які найчастіше трапляються.

1. Поведінка злого духа перед його викриттям.

Злий дух спричиняє порушення фізичні й психічні. Особа, яку він навідав, лікується у лікарів, але ніхто не здогадується про правдиву причину хвороби. Деколи лікарі довго лікують такі порушення, вживаючи різних заходів, які завжди видаються безрезультативними. Тому пацієнт часто змінює лікарів, звинувачуючи їх, що не можуть встановити його хвороби. Набагато важче лікувати психічні хвороби: часто лікарі не можуть нічого виявити (трапляється це також часто і щодо хворіб фізичних) і така особа в очах близьких здається “ненормальною”. Найважчим хрестом цих “хворих” є те, що ніхто їх не розуміє і їм не вірить. Майже завжди ці особи після надаремного стукання в двері офіційної медицини шукають різних знахарів, чи ще гірше, – хіромантів (ворожбитів по руці), чарівників, заклинателів, цілителів і, таким чином, підсилюють свою хворобу.

Звичайно, той, хто приходить до екзорциста (після поради когось з товаришів і дуже рідко такі поради дають священики), уже встиг відвідати багатьох лікарів і здебільшого також чарівників. Відсутність віри чи принаймні занедбання релігійних

практик особами, яких напастує злий дух, а також відсутність опіки Церкви у цій царині чинять зрозумілою таку їхню поведінку. Найчастіше ці особи випадково дізнаються про діяльність екзорцистів.

Треба мати на увазі, що злий дух, навіть у випадках цілковитого опанування (коли він діє чи говорить, використовуючи члени організму тієї нещасної особи), не діє постійно, але чергує свою діяльність (так званий “кризовий момент”) з довгими чи коротшими паузами відпочинку. За винятком найважчих випадків, така особа може виконувати свої обов'язки, зв'язані з навчанням чи роботою, таким чином, що виглядає цілком нормальною, хоча насправді лише вона знає, ціною яких великих зусиль це дається.

2. Поведінка злого духа під час екзорцизмів.

Спочатку злий дух робить все, щоб не бути викритим, чи бодай скрити ступінь опанування, хоча не завжди йому це вдається. Змучений силою екзорцизмів, деколи виявляється назовні під час першої молитви, іноді потрібно більше екзорцизмів. Пам'ятаю одного молодого хлопця, який під час першого благословення виявив тільки слабку ознаку, яка будила підозру присутності злого духа. Я подумав тоді: “Це легкий випадок опанування. Впораюся якщо не сьогодні, то наступного разу”. Після другого разу він став таким розлюченим, що наступні рази чотири кремезних чоловіків були змушені його тримати.

В інших випадках треба чекати на годину, визначену Богом. Пам'ятаю одну особу, яка, окрім мене, була в інших екзорцистів, але вони не помітили в неї нічого особливого. Одного дня демон виявився, і тоді я вже екзорцизмував її регулярно, як це робиться у подібних випадках. Деколи вже під час першого чи другого благословення злий дух виявляє всю свою силу опанування, яка різна в різних людей. Іноді це виявлення сили опанування відбу-

вається поступово. Є особи, діткнені злим духом, які щоразу виявляють нові риси опанування зла. Створюється враження, що все те зло, яке мають у собі, повинно поволі вийти назовні, щоб могло бути повністю усунене.

Злий дух різними способами реагує на молитву і накази. Дуже часто намагається виглядати байдужим, але реально дуже терпить, і це терпіння постійно зростає, особливо, коли наближається хвиля звільнення особи. Деякі опановані нерухомі, мовчать, реагуючи лише очима. Інші, натомість, кидаються і треба їх притримувати, щоб не заподіяли собі шкоди в результаті якогось удару; ще інші скаржаться, коли їх дотикати епитрахиллю до уражених частин тіла, як радить Ритуал, або коли робиться над ними знак святого хреста, або кропиться свяченою водою. Таких розлючених мало, а якщо трапляються, то їх міцно тримають особи, які допомагають екзорцистові, або родичі пацієнта.

Щодо розмов, то загалом злі духи дуже неохочі. Ритуал доречно застерігає, щоб не ставити питань задля цікавості, а питати лише про те, що служить звільненню особи. Найперше, потрібно запитати ім'я злого духа. Для диявола, який намагається затаїтися, виявлення імені – поразка. Але якщо навіть скаже, під час наступних екзорцизмів буде дуже неохочий повторювати його. Опісля потрібно наказати лукавому, щоб сказав, скільки злих духів у цьому тілі. Їх може бути мало чи багато, але серед них завжди є старший, який і має це назване ім'я. Якщо злий дух має ім'я біблійне чи відоме традиції (наприклад, Велзсул чи Белzebуб, Люцифер, Завулон, Мерідіан, Асмодей...), тоді йдеться про "великі риби", з якими найважче боротися. Важкість також залежить від сили, з якою злий дух опанував особу. Коли багато злих духів, завжди останнім виходить їхній старший.

Силу опанування можна визначити також на підставі реакції злого духа на святі імена. Загалом злий дух їх не вимовляє і не хоче вимовляти. Намагається їх замінити іншими висловами: “Він” означає Бога чи Ісуса; “Вона” – Пресвяту Діву Марію. Деколи кажуть: “Твій Пан” або “Твоя Пані”, маючи на увазі Ісуса Христа чи Пречисту Діву Марію. Якщо опанування дуже сильне і коли злий дух високого рангу (пригадую, що злі духи зберігають ранги, які мали, як були ще ангелами, – Престоли, Господства, Сили...), тоді можливо, що вимовить ім'я Бога і Пресвятої Диви Марії, але разом із потворними богохульствами.

Багато людей чомусь думає, що злі духи – балакуни, і якщо хтось буде присутнім під час екзорцизму, то злий дух публічно розкаже про всі його гріхи. Таке переконання помилкове, злі духи не охочі до розмов, а вже коли відповідають, то говорять недоречно, щоби відволікти екзорциста й уникнути його запитань. Якийсь виняток, однак, може трапитись. Одного дня о. Кандідо запросив на екзорцизми священника, який не вірив у такі практики. Він прийшов і подивився майже зневажливо, став із закладеними руками, не молився (як це повинні завжди робити присутні на екзорцизмах) та іронічно усміхався. У якийсь момент злий дух звернувся до нього: “Ти кажеш, що не віриш у мене! А пам'ятаєш, що ти робив тоді..!” Цей нещасний мовчки, без жодного слова, зник поспішно.

Іншим разом злий дух виявив гріхи, щоб знеохотити екзорциста. О. Кандідо благословив добре збудованого хлопця, який мав у собі бестію, ще сильнішу за нього. Злий дух виразно намагався знеохотити екзорциста: “Чи не бачиш, що тратиш свій час з ним отут? Він ніколи не молиться, відвідує .., чинить ...” і далі виявив низку різних його важких гріхів. Після закінчення екзорцизму о. Кандідо намагався дуже ввічливо пояснити цьому молодикові, щоб відбув генеральну сповідь, але він не хотів про

це й слухати. Треба було його майже силоміць завести до сповідальниці, де він відразу заявив, що йому нема з чого сповідатися. “А чи не зробив ти ось того дня цю річ?” І той неборак, щоразу більше спантеличений, мусів по черзі зізнатися у своїх гріхах, які отець виказував йому, користуючись відповіддю злого духа. Юнак цей пішов вражений: “Тут я нічого не розумію! Ці священники про все знають!”

Інші питання, які Ритуал пропонує ставити, стосуються часу – відколи злий дух знаходиться у тілі і з якої причини. Пізніше поговоримо, як треба поводитися, які ставити питання і як поводитись у випадку почарувань. Хочемо, однак, зразу зазначити, що злий дух є князем брехні. Може дуже легко оскаржувати ту чи ту особу, щоб викликати підозру і посіяти неприязнь. До відповідей злого духа потрібно завжди ставитись дуже критично. Обмежуй тут лише зауваженням, що, загально беручи, розпитування злого духа не таке важливе. Часто, наприклад, злий дух, будучи вже дуже ослабленим, відповідав на запитання про час його виходу, а потім зовсім не виходив у зазначений термін. Такий досвідчений екзорцист, яким був о. Кандідо, вже з досвіду знав, з яким видом злого духа має справу і часто навіть відгадував його ім'я, дуже рідко ставив питання. Деколи на питання про ім'я часто чув відповідь: “Вже його знаєш”. І це була правда.

Часто злі духи говорять добровільно. Трапляється це особливо у випадках сильного опанування осіб. Чинять вони це, щоби знеохотити чи перелякати екзорциста. Багато разів я чув слова: “Ти не можеш мені нічого зробити”; “Це моє помешкання, почуваюся у ньому добре і тут залишусь”; “Тратиш лише свій час”; або погрози: “З'їм твоє серце”; “Цієї ночі не примружиш ока зі страху”; “Прослизну до твого ліжка у вигляді гадюки”. Але коли я гостро відповідаю, злі духи замовкають. Наприклад: “Я перебуваю під омофором Пречистої Диви Марії, що можеш

мені зробити?”; “Маю опікуном архангела Гавриїла, спробуй з ним поборотись”; “Маю свого Ангела-Хоронителя, який пильнує, щоб нічого мені не трапилось, ти нічого не утнеш” тощо.

Завжди у злого духа можна знайти якесь слабке місце. Деякі злі духи не переносять знаку хреста, зробленого епітрахиллю над ураженими місцями; інші не переносять дмухання в обличчя, кроплення свяченою водою. У молитвах чину екзорцизму чи в інших молитвах, які промовляє екзорцист, є фрази, які особливо неприємні дияволові і його ослабляють. Тоді треба часто повторити їх, як це радить Ритуал. Екзорцизм може тривати довго або коротко, залежно від думки екзорциста, який, взявши під увагу різні чинники, сам повинен вирішити, що буде кориснішим.

Часто присутність лікаря потрібна не лише для встановлення початкового діагнозу, а також під час екзорцизму. Особливо, якщо опанований не відчувається добре (наприклад, хворіє на серце) або коли екзорцист відчувається зле, тоді лікар повинен запропонувати закінчити екзорцизм. Загалом сам екзорцист відчуває, коли це потрібно.

3. Поведінка злого духа перед тим, як залишить особу.

Це делікатний і важкий момент, який може затягнутися надовго. Злий дух частково виявляє, що втратив свою силу, частково, натомість, намагається востаннє заатакувати. Часто складається таке враження, якщо у звичайних хворобах стан пацієнта покращується поступово аж до одужання, тут діється навпаки, тобто, особа, діткнута злим духом, відчувається щоразу гірше, коли вже більше немає сил, відбувається оздоровлення. Це не означає, що завжди так, але найчастіше саме так і є.

Для злого духа залишити особу і повернутися до пекла, де вже назавжди він приречений на муки, означає вічну смерть, втрату усілякої можливості діяння, чинного докучання людям. Злі духи свій розпач виказують висловами, що часто повторюють

під час екзорцизмів: “Умираю, умираю”; “Я вже не можу”; “Ви – кати”; “Усі священики – кати”. Зміст висловлювань цілком змінюється порівняно з тим, що злий дух говорив під час перших екзорцизмів. Якщо тоді говорив: “Нічого не можеш мені зробити”, то тепер кричить: “Ти добиваєш мене; ти переміг мене”. Якщо перед тим говорив, що ніколи звідси не вийде, бо тут чувається добре, то тепер визнає, що чувається дуже погано і виразно зазнає, що хоче звідси якнайшвидше відійти. Фактично, кожен екзорцизм нагадує дубасення злого духа києм: тоді він сам сильно терпить, але також завдає сильного болю і виснаження особі, у якій перебуває. Не раз змушений визнавати, що під час екзорцизмів чувається гірше, ніж у пеклі. Одного дня, коли о. Кандідо екзорцизував особу, що була вже дуже близько до звільнення, злий дух сказав відкрито: “Думаєш, що я звідси б вийшов, якщо б тут не почувався так погано?” Екзорцизми стали для нього справді нестерпними.

Іншою справою, про яку треба пам'ятати, коли хочеться допомогти людині, яка вже близька до звільнення, є те, що злий дух намагається передати їй свої відчуття: він вже більше не витримує і передає опанованій особі той стан нестерпного виснаження. Потрапляє у розпач і прагне його передати опанованій особі. Чується викінченим, не може навіть правильно думати і нав'язує особі враження, що усе пропало, що її життя також закінчується, зміцнює у ній переконання, що збожеволіла. Скільки разів так пригнічені люди запитують екзорциста: “Прошу мені щиро сказати, чи я з'їхав з глузду?” Для опанованої особи екзорцизми стають щоразу обтяжливішими, і коли б хтось її не привів чи просто не змушував би прийти, то сама не прийшла б на домовлену зустріч. Мав також декілька випадків, коли люди, майже близькі до звільнення від злого духа, переставали приходити на екзорцизми. Таких “хворих” треба часто

заохочувати, щоб молилися, ходили до церкви, а також, щоб користали зі Святих Тайн, оскільки самі цього не зроблять. Треба їм також допомогти піддатися екзорцизмам, особливо у кінцевій фазі, постійно додавати їм відваги.

Причиною таких труднощів, беззаперечно, є фізична втома внаслідок тривалості цього важкого стану, а також повне почуття знеохочення і безнадії на одужання. Злий дух може спричинити фізичні хвороби, а над усе психічні, які треба лікувати, користуючись медичними засобами, також після звільнення від злого духа. Але можливе також цілковите зцілення, без будь-яких шкідливих наслідків.

4. Поведінка злого духа після звільнення опанованого.

Дуже важливо, щоб звільнена особа не перестала молитися, приймати Святі Тайни, вести християнське життя, і час від часу приходити на благословення. Буває дуже часто, що злий дух допускається нової атаки, тобто знову хоче повернутися до цієї особи. Не можна йому відкривати жодних дверей. Це повинен бути період активного підсилення духовного життя, щоби забезпечити на майбутнє те звільнення. Я мав декілька випадків повернення до попереднього стану, хоча звільнена особа нічого не занедбувала, намагалася вести ревне християнське життя. Тому друге звільнення від злого духа було порівняно легшим. Якщо, натомість, повторне опанування спричинене занедбуванням молитви, або – ще гірше – гріхом, то ситуація такої особи стає ще гіршою, ніж при першому опануванні, як про це говорить Євангеліє від Матея: “Злий дух повертається із сімома духами, ще гіршими за себе” (Мт. 12,43–45).

Читач не повинен забувати, як ми це вже багаторазово говорили, той факт, що злий дух робить усе, щоб приховати свою присутність. Навіть вже ця прикмета допомагає (хоча не вистачає лише її) відрізнити опанування від психічних недуг,

коли пацієнт робить усе, щоб стати предметом всезагальної уваги. Поведінка ж злого духа є цілком протилежною.

Свідчення опанованого злим духом

Цей розділ написаний з надзвичайною ясністю, не є моєю працею, але свідченням людини, яку навідав злий дух. Навіть найвправніший екзорцист має завжди труднощі з розумінням того, що відчують особи, яких напастує злий дух. Головна мета Дж. Дж. М. – спроба виразити стани, важкі для опису, сподіваючись, що його зрозуміють насамперед ті, що мають подібну біду.

Усе почалось після 16 років. Перед тим був щасливим, вільним і веселим хлопцем, хоча деяке пригнічення мене переслідувало всюди й мені шепотіло: “Ми робимо це, а ти?”; “Ми йдемо туди, а ти?” Не знав причини цього явища, але тоді не звертав на це уваги. Мешкав у приморському містечку. Можливо, гарний схід сонця і розлогі поля допомагали мені перемагати цю меланхолію. Коли минуло 16 років, переїхав до Риму, перестав ходити до Церкви; почав користати з усього, що у великому місті притягує новоприбульця; тобто зустрів всі ті екстремальні ситуації, про які у малому містечку ніхто навіть не здогадувався. Дуже швидко познайомився з наркоманами, волоцюгами, злодіями, дівчатами легкої поведінки. Почав із усього цього користати і втратив внутрішній спокій, який мав раніше. Жив у новому вимірі, такому штучному, що викликало нудоту.

Мій батько був дуже суворим і вимогливим, контролював кожен мій крок і завжди був мною незадоволений. У результаті прикрощів з боку батька і неодноразових упокорень, яких від нього зазнавав, я опинився на вулиці. Залишив дім, спізнав, що таке голод, холод, відсутність сну і підлість. Відвідував жінок

легкої поведінки і важких до витримання приятелів. Невдовзі з'явилися у мене запитання без відповіді: “Для чого живу? Чому опинився на вулиці? Чому є таким, коли інші мають силу, щоб працювати і усміхатися?”

Саме тоді я зустрічався з однією дівчиною, яка вважала, що зло сильніше від добра. Розповідала про чарівників, чарівниць і виписувала такі речі, що аж голова йшла обертом. Я думав, що вона дуже розумна, оскільки такі роздуми про світ і життя перевищувало можливості звичайної людини. Перечитав усі її нотатки, а потім наказав їй спалити це все у моїй присутності, оскільки в них говорилось лише про зло, і тримати такі речі вдома мені було лячно. Дівчина зненавиділа мене без будь-якої причини. Намагався допомогти їй вийти з цього темного кута, але мені не вдавалося, насміхалася з мене і з того добра, яке їй пропонував.

Повернувся до дому батьків, але познайомився з іншою дівчиною, ще гіршою від попередньої. Кілька років був пригніченим, нещасливим і відкинутим усіма знайомими. Мене огорнула темрява, зникла усмішка з моїх вуст, і сльози щоразу напливали на очі. Був у цілковитому розпачі і питав знову себе: “Для чого живу? Хто я? Для чого існує людина на землі?” Звичайно, у моєму середовищі все це нікого не цікавило. І одного разу в глибині душі в хвилину дуже сильного розпачу я закричав слабким голосом: “Боже мій, мені кінець! Ось стою перед Тобою... допоможи мені”. Виглядало, що я був вислуханий; а через кілька днів дівчина, з якою зустрічався, пішла до церкви, висповідалася, і прийняла Святе Причастя, і повністю змінила своє життя в дуже короткий час.

Я, щоби не бути гіршим, зробив те саме. Потрапив до однієї церкви, у якій несли процесійно фігуру Матері Божої з Люрду. Попросили мене, щоб допоміг нести і, хоч я соромився,

послухав і був потім з цього дуже гордий. Поєднався з Богом. Прийняв Св. Причастя і був дуже здивований поведінкою сповідника, який був щодо мене добрий і виrozumілий.

Вийшов звідти, кажучи собі: “Все ж таки мені вдалося, повернувся до добра!” І хоча не знав точно, що це таке добро, відчував, що так є. Після кількох тижнів довідався про Меджу’ор’є, де Матір Божа з’являлася від 1981 року. Швидко відправився туди зі своєю дівчиною, заохоченим чудом, про яке зараз не буду розповідати. Ми повернулись до Церкви повністю, змінили своє життя, полюбили Бога більше, ніж самих себе, так, що вона стала монахинєю, а я подумував про священство. Не міг стримати своєї радості з цього, що мав ціль до життя і що життя не закінчується тут.

Але це був лише початок. Був “хтось”, хто був незадоволений з цього всього. Після кількох років знову подався до Меджу’ор’є. Після повернення до Риму почав відчувати відголоски тієї темряви, яка огортала мою душу перед віднайденням Бога. Протягом кількох тижнів повернулися ці відчуття, які пов’язував із батьковим важким характером, зі скрутним становищем, у якому з різних причин перебував, з муками, які вважав чимось загальним, не знаючи, що інші цього не переживали. Враження це, як вже згадав, стало реальністю. Я почав мучитися, як ніколи досі. Потів, мав гарячку і втратив сили так, що не міг навіть їсти, а мусили мене годувати. Мав відчуття, що моє терпіння не стосується тіла, бо воно наче не брало участі у всіх цих подіях. Я відчував страшенний відчай і бачив, не знаю якими очима темряву, яка оповила ані мою кімнату, ані ліжку, на якому я вже кілька місяців лежав, а моє майбутнє, можливість життя і сподівання на краще завтра. Почувався, наче вбитий невидимим ножом, і відчував, що той, хто тиснув на цей ніж, ненавидить мене і дуже

прагне моєї смерті. Важко це висловити словами, але було так, як я сказав.

Після кількох місяців виглядав як помішаний і не був здатний розсудливо думати, хотіли мене віддати у психіатричний заклад. Вже не розумів того, що казав, бо жив у іншому вимірі – у вимірі терпіння. Я наче відірвався від реальності. Був присутній лише тілом, а душа перебувала деінде, у якомусь жахливому місці, куди не проникає світло і де не існує жодної надії.

У такому стані, між життям і смертю, був кілька місяців і не знав, що про це думати. Втратив приятелів, рідних і розуміння домашніх. Був поза нормальним світом, а вони зовсім мене не розуміли, я, натомість, і не міг претендувати на зрозуміння, знаючи, що діється у моєму нутрі і чого б я ніколи не зміг описати. Майже забув про Бога, а якщо звертався до нього зі слізьми і нескінченними скаргами, відчував, що Він далеко. А була це далечінь, яка вимірюється не кілометрами, а запереченнями; тобто щось говорило “ні” Богові, добру, життю, мені. Попросив, щоб мене направили до лікарні, бо думав, що ця гарячка, яку мав багато місяців, мусить мати фізичну причину, і якщо б її зняти, я б почувався краще. Зрештою, мусів щось робити.

Жоден шпиталь у Римі не хотів мене прийняти, бо мав лише температуру. Мусив їхати за 300 кілометрів до місцевості, де перебував двадцять днів, проходячи різні можливі обстеження. Вийшов зі шпиталю, бо не підтвердився жоден діагноз, з історією хвороби, яка могла б викликати заздрість у будь-якого атлета. Був здоровий, як риба, лиш у примітці було сказано те, що лікарі не можуть пояснити причини гарячки, а також набряки обличчя і його трупний вигляд.

Був блідий, як листок паперу. Лише залишив шпиталь, де усі мої болі трішки зменшилися, почалася велика криза. Часто вертав і дуже мучився.

Одного дня опинився у незнаній частині міста. Як я туди потрапив, цього не знаю; ноги йшли самі, плечі рухались незалежно від волі, і подібне діялось з рештою тіла. Було це страшне відчуття; наказував членам тіла, але вони мене не слухали. Не бажаю нікому, щоб хтось відчував подібне. На додачу повернулася темрява, яка, окрім душі, огорнула ще й тіло. Усе бачив так, як вночі, хоча був світлий день. Моє терпіння дійшло до кульмінації; почав кричати, звиватися по землі і кликати Матір Божу, говорячи: “Мамо, Мамо, змилуйся... Мати, благаю Тебе! Мамо моя, будь ласкавою до мене, умираючого!” Біль не відступав, а терпіння було таке неймовірне, що я втратив відчуття орієнтації і, тримаючись стін, дійшов до телефонної kabіни. Вдалося мені набрати номер телефона, ударяючись головою до шибки і апарата. Відповіла мені знайома особа, яка мала прийти, щоб завезти мене до Риму. Перш ніж по мене прибули, я побачив пекло, не був у ньому, але тільки побачив його здалеку. Досвід цей змінив моє життя більше, ніж навернення в Меджу’ор’ї.

Але я ще не думав надприродними категоріями, а все пояснював собі причинами психологічними і непристосованістю до життя, труднощами з батьком, важким дитинством, кризою почуттів та іншими речами, які добре пояснювали причину всього, що зі мною сталося. Самостійно п’ять років вивчав психологію, і завдяки цьому вдалося мені сконструювати схему, яка пояснювала неминучість цих моїх страждань. У свято Матері Божої Доброї Ради, у якої я благав допомоги, один монах порадив мені зателефонувати до одного харизматика, який відзначався даром знання і був під духовним проводом одного єпископа. Той сказав мені: “Тобі поробили на смерть, вразивши розум і серце; вісім місяців тому ти з’їв зачарований плід”. Я вибухнув сміхом, не вірячи жодному слову; але потім, подумавши, відчув, як знову в середині в мені починає жевріти

надія. Почуття, про яке я вже і забув, та почав думати про згаданий плід і згадувати, що це було вісім місяців тому. “Це правда, що саме тоді з’їв такий плід”. Згадав собі також, що не хотів його їсти, тому що мав відразу до людини, яка мені його дала. Усе збігалось. Тоді також почув раду, що стосувалася способу виходу з цього стану – прийняти благословення.

Шукав екзорциста і після різних насмішок священників і єпископів, а також упокорень, яких від них зазнав, потрапив до о. Аморта. Дуже добре пам’ятаю той день. Не знав, що означає це особливе благословення, і думав, що це знак хреста, який священник робить на закінчення Служби Божої. Я сів, він поклав єпітрахиль (стулу) на мої плечі, а руку – на голову; почав відмовляти молитви по-латині, які я зовсім не розумів. Через хвилину ніби свіжа, майже охолоджувальна роса зійшла з моєї голови на ціле тіло. Вперше за рік гарячка почала мене залишати. Я не говорив нічого, він далі виконував свої дії, а в мене поволі почала відживати надія, денне світло поволі стало денним, спів птахів вже не був подібний до крякання круків, зовнішні галаси вже не дратували, а ставали звичайним шумом; я носив навіть у вухах вату, бо від найменшого шуму мене підкидало.

О. Аморт сказав мені прийти знову. Як вийшов, хотів сміятися, співати, стрибати з радості: “Як добре, сказав собі, що це закінчилося!” Правдою було це все, чого довідався: не було це божевілля, але злість з боку “когось”, хто мене ненавидів і хотів мені вчинити зло. “Це правда, – повторював собі в машині, – це все правда”. Тепер вже минуло три роки і поволі після того, як отримав кілька благословень, став нормальним. Відкрив також, що щастя походить від Бога і не досягнемо його завдяки власним зусиллям і надмірним турботам.

Зло, невезіння, сум, неспокій, трясіння ніг, напруження нервів, нервова втома, безсоння, страх перед шизофренією чи

епілепсією (я мав насправді кілька приступів) і багато інших хворіб, жертвою яких я був, – це все зникло під час звичайного благословення. Проходить вже третій рік від моменту, коли отримав докази, які свідчать про те, що диявол існує і діє набагато більше, ніж ми думаємо, і робить усе, щоб не виявити себе, переконуючи нас, що ми маємо ту чи ту недугу, в той час, як він є автором кожного лиха і тремтить перед священником з кропильницею в руках. Я вирішив описати це своє пережиття, щоби ті, які будуть читати, зауважили цей аспект нашого життя, який я пізнав дуже добре. Я є щасливим, що Бог допустив це величезне випробування, тому що тепер починаю пожинати плоди тих численних страждань. Зараз моя душа є чистішою, і я бачу те, чого раніше не помічав. Насамперед я вже не є таким скептиком і більш уважним до реальності, яка мене оточує. Я думав, що Бог покинув мене, а Він, власне, тоді працював наді мною, готуючи мене до зустрічі з Собою.

Цим свідченням хочу підбадьорити всіх, хто має недуги, подібні до тих, що я мав, щоби не втратили надії і вірили, що Бог ніколи нас не покидає, хоча нам так здається. Я сам переконався, що в дійсності воно так. Потрібно витривати, хоч би випробування тривали цілі роки. Крім того, хочу уточнити, що благословення мають настільки більший ефект, наскільки Бог цього хоче, і це не залежить від волі екзорциста чи екзорцизованого; ця інтенсивність залежить набагато більше від бажання навернення екзорцизованого, ніж від самих молитов екзорцизму. Сповідь і Причастя мають таку саму вартість, як найбільший екзорцизм. У сповідях, особливо, якщо вони були добрими, я відчував негайне зникнення вище згаданих терпінь; і в причастях таку нову солодкість, про існування якої я і не здогадувався.

Раніше, ще перед цими моїми стражданнями, я ходив до сповіді і приступав до Святого Причастя, але не страждаючи,

не був здатен бачити, від чого вони мене захороняють. Тепер знаю і заохочую, особливо остиглих, щоб повірили, що Бог насправді присутній у Тайні Сповіді і Пресвятій Євхаристії, яку часто приймаємо з великим розсіянням.

Особливо заохочую повірити скептиків, перш ніж “хтось” їм допоможе в цьому силоміць, як це сталося зі мною. На закінчення звертаюсь із закликом до всіх нещасливих, до опанованих, до зненавиджених сатаною, який послуговується їхніми знайомими, щоб їх мучити і довести до смерті. Не втрачайте віри, не покидайте надії, не піддавайтеся намовам і навіюванням, які злий дух вам накидує.

Це його правдива мета, а не лише спричинити вам страждання і хвороби. Він не прагне нашого терпіння, але чогось більшого – наші переможені душі, які б казали: “Кінець, мене переможено – я є іграшкою у руці зла; Бог не здатний мене звільнити; Бог забув про Своїх дітей, якщо допускає таке терпіння. Бог не любить мене, і зло сильніше від Нього”. Це правдива перемога злого духа, якій ми мусимо дати відсіч, навіть якщо вже не маємо віри, тому що вона затьмарена болем. “Ми повинні прагнути вірити”, – тоді такої волі злий дух не може опанувати, бо воля належить нам; не належить вона ані Богові, ані злому духові, бо Бог її нам подарував, коли нас створював. Тому ми повинні завжди казати “ні” тому, хто хоче її ослабити, а мусимо вірити і св. Павлові, що перед Іменем Ісуса Христа згинається кожне коліно на Небі, і на землі, і під землею” (Фил. 2,10).

Це наше спасіння. Мусимо твердо вірити, інакше зло, яке нам заподіяно чарами чи закляттями, може нас мучити роками, без покращення. Для тих, хто вважає себе шаленим і не бачить порятунку, можу посвідчити, що після багатьох благословень це зло зникає, наче його й ніколи не було. Тому ми не повинні його боятися, але хвалити Бога за хрест, який нам зсилає. Після хреста

завжди приходять Воскресіння, так, як після ночі настає день, бо так все створене. Бог не ошукує, Він нас Собі вибрав, щоб ми товаришували з Ісусом в Гетсиманії, щоб були учасниками Його терпіння для того, щоб разом з Ним воскреснути.

Непорочній Діві Марії жертвую це свідчення, щоб вчинила його плідним для добра моїх страждених братів. Відплачую любов'ю, прошенням, усміхом і благословенням тим усім, хто став знаряддям злого духа, щоб завдати мені мучеництво, яке я переніс. Молюся, щоб моє терпіння дозволило їм побачити світло, яке я отримав як дар від нашого чудесного Бога.

Дж. Дж. М.

Результати екзорцизму

Якщо якась особа мала пороблення, навіть якщо вони не виявилися під час екзорцизму якимись особливими ознаками, то така особа часто відразу відчуває його добрі наслідки. Загалом не є важливими результати в сам день здійснення екзорцизму: і цього дня може бути як покращення, так і погіршення, приголомшення чи сонливість, поява синців чи припинення болю. Ці речі не мають великого значення. Важливими є результати, які з'являються пізніше, на другий день і далі. Деколи хтось відчувається погано один чи два дні, а потім настає покращення на деякий період. Загалом переважно відразу відчувається покращення, яке може тривати кілька чи багато днів, залежно від сили атаки злого духа. Якщо хтось не виявляв жодної ознаки пороблення під час благословення і якщо не відчуває жодного результату після нього, це найчастіше означає, що не має ніякого пороблення, а причиною його проблем є інші речі. Але екзорцист може

запросити прийняти ще одне благословення, якщо підозрює, що злий дух причаївся.

Треба звернути увагу на те, що діється під час наступних благословень, як щодо поведінки під час екзорцизму, так щодо його наслідків. Бо може трапитися, що вже під час першого благословення вплив злого духа виявиться повністю. А під час виконання наступних екзорцизмів видно поступовий занепад ознак присутності. В інших випадках зауважують, що злий дух намагався затаїти свою присутність, і лише пізніше почав поступово її виявляти, після чого настала фаза ослаблення, занепаду.

Пригадую собі молодого чоловіка, у якого під час першого екзорцизму виявилася лише невелика ознака опанування; натомість почав кричати і метатись під час другого екзорцизму. Хоча той випадок був поважніший від багатьох інших, вистачило кілька місяців екзорцизмів, щоб він був цілком звільнений від злого духа.

Для досягнення доброго результату потрібна співпраця особи, яка просить екзорцизм. На мою думку, звичайно екзорцизм має вплив на зло лише на 10 %, решта 90 % залежить від зусиль зацікавленої особи, від її щирої молитви, прийняття Святих Тайн, життя згідно з наукою Євангелії, використання сакраменталіїв (поговоримо пізніше про екзорцизовану воду, сіль, олію), покладання надії на молитву інших осіб (дуже результативна молитва цілої родини, парафіяльних і монаших спільнот, молитовних груп...), прохання про відправлення Служби Божої. Дуже корисні прощі і вчинки милосердя. Над усе потрібна щира особиста молитва, сильне з'єднання з Богом, щоби молитва стала звичною справою. Часто маю справу з особами, які занедбують релігійні практики. Особливо тим особам дуже корисно брати участь у парафіяльному житті чи у молитовних групах, особливо групах Віднови у Святому Духові.

Щоб обґрунтувати важливість співпраці особи з екзорцистом, я часто роблю порівняння з наркотиками; усі знають, що наркоман може вилікуватися, але лише за двох умов: тоді, коли хтось йому допоможе (помістивши у відповідну лікувальну установу), бо сам він ослабкий, щоб відкинути наркотики; а також змушений активно співпрацювати, докладаючи всіх зусиль, якщо ж ні, то будь-яка поміч буде марною. У нашому випадку особисту допомогу можна подати у вигляді засобів, які я раніше називав. Якщо навіть безпосередній результат екзорцизмів, тобто звільнення від злого духа, дуже повільний, то я був свідком також раптових навернень цілих родин, які почали ревно практикувати християнське життя, а також відмовляти спільні молитви (дуже часто вервичку). Бачив, як рішуче перемагали всі перешкоди, що утруднювали звільнення; деколи перешкодою був позашлюбний подружній зв'язок, іншим разом труднощі у пробаченні кривди або у примиренні з особами, часто з близькими кривними, з якими були розірвані усі родинні зв'язки.

Особливо результативною є одна з найважчих євангельських заповідей, тобто вибачення ворогам. У нашому випадку ворогами є найчастіше особи, які робили або надалі роблять чари. Щире прощення, молитви за таких осіб, відправлення Служби Божої за них були засобами, які змінили ситуацію і пришвидшили оздоровлення.

До результатів екзорцизму варто також зарахувати вилікування болю і хворіб, які деколи здавалися невиліковними. Могли це бути болі, важкі для зрозуміння, що з'являлись у різних частинах тіла (передусім, наголошую, це – голова і шлунок), а також добре знані медицині хвороби, але не виліковані лікарями чи визнані невиліковними. Злий дух має таку силу спричиняти появу різних хворіб. Євангеліє розповідає про жінку, яку злий дух 18 років тримав згорбленою. Її вилікував Ісус, який вигнав з

неї злого духа (Лк. 13,10). Подібно також був уздоровлений глухонімиий зі своєї немочі, спричиненої злим духом. Ісус лікував також глухих і німих, які страждали на ці хвороби, але не з приводу присутності злого духа. Євангеліє дуже виразно відрізняє хворих від опанованих, хоча деякі ознаки можуть бути спільними.

Які люди найчастіше хворі і найважче їх вилікувати? З мого досвіду випливає, що це ті, які мали дуже сильні пороблення. Пригадую, наприклад, деяких людей, на яких кинули закляття в Бразилії (які називаються там макумба); благословив також інших людей, яким поробили африканські чарівники. Це дуже важкі випадки. Додам ще про чари, які кинули на цілі сім'ї, щоб їх знищити. Деколи маємо справу з настільки важкими ситуаціями, що не відомо, з чого почати. Дуже повільно лікуються ті випадки, коли на цих осіб час від часу кидають нові закляття. Екзорцизм сильніший від закляття, тому оздоровлення не може бути зупиненим, лише затриманим, деколи надовго.

Які люди найчастіше уражені злим духом? Не вагаюся відповісти, що ними є молоді люди. Вистачить згадати про грішні причини, які я називав як нагоди, подаровані злему духові, щоби шкодити людині. З причини відсутності віри та ідеалів, молоді люди тепер найбільш наражені на небезпечні ситуації. Навіть діти під загрозою, але не з власної волі, але з приводу їхньої слабкості. Часто екзорцизмуючи дорослих осіб, виявляємо, що присутність злого духа сягає раннього дитинства, хвилини народження чи навіть період перебування у лоні матері.

Багато разів мені звертали увагу, що благословляю більше жінок, ніж чоловіків. Це трапляється у всіх екзорцистів. Не є помилковим припущення, що жінка більш наражена на атаки злого духа. Чоловіки і жінки не є під однаковою загрозою. Також правда, що жінки частіше приходять до екзорциста, щоб

прийняти від нього благословення. Багато чоловіків, якщо навіть впевнені, що діткнуті злим духом, не хочуть іти до священика. Частіше чоловіки, ніж жінки, відмовлялись змінити своє життя, коли я їх про це просив. Звичайно, вони не прийшли на наступні благословення, хоч були свідомі свого нещастя. Найбільшою перешкодою для них був перехід від практичного атеїзму до життя живою вірою, тобто від життя у гріху до життя у Божій ласці.

Не приховую, що вилікування з цього зла залежить від зміцнення християнського життя. І думаю, що це одна з причин, чому Бог допускає це зло в житті особи. Визнання осіб, яких діткнув злий дух, підтверджує, що їхня віра була дуже слабка, а молитва – зовсім мертва. Причиною того, що вони наблизилися до Бога (а то й самі стали апостолами), було саме напастування злого духа. Ми більше прив'язані до землі і до життя дочасного, ніж нам насправді здається. Бог, натомість, більше турбується про наше вічне добро.

Екзорцист, приступаючи до благословення осіб, не повинен задовільнятися заохочуванням їх до молитви і користання з тих засобів, про які я вже згадував, але повинен шукати також можливі засоби, щоб розворушити, ослабити і вигнати злого духа. Ритуал наголошує, що потрібно часто повторювати ті вислови, на які злий дух найбільш вразливий і треба їх добирати залежно від особи і від обставин. Але варто користати також з іншої допомоги. Деякі злі духи не переносять кроплення свяченою водою; інших дратує хукання в обличчя, яке вживали як ефективний засіб ще Отці Церкви, як пише Тертуліан; ще інші не переносять запаху ладану, тому потрібно його вживати; деяким завдає страждання гра на органах, сакральна музика, грегоріанський спів. Це допоміжні засоби, у результативності яких я сам переконався.

А як поводитися злий дух під час виконання екзорцизмів? Хочу додати дещо до того, що сказав раніше. Злий дух терпить і спричиняє терпіння особі. Терпіння, якого зазнає він під час екзорцизмів, важко навіть уявити. Одного дня о. Кандідо запитав злого духа, чи в пеклі є вогонь, який сильно пече. Злий дух відповів: “Коли б ти знав, яким вогнем ти є для мене, то не ставив би мені такого питання”. Звичайно, йдеться не про вогонь, який маємо тут, на землі, який спалахує внаслідок спалення горючого матеріалу. Бачимо, як “ошпарює” злого духа дотик до святих речей, таких, як хрест, мощі, свячена вода.

Також я чув багато разів скарги злого духа, що він більше терпить під час уділення благословення, ніж у пеклі. А коли запитав його: “Чому не йдеш до пекла?”, то він мені відповів: “Бо найважливішою річчю для мене є спричинення терпіння цій особі”. Тут видно правдиву злобу і підступність, бо ж він добре знає, що немає жодної користі з того, що наражається на збільшення своєї вічної кари за кожне спричинене терпіння. Однак, навіть платячи дорогу ціну, він не перестає чинити зло задля самої приємності його робити.

Імена злих духів, подібно як у ангелів, означають завдання, які вони виконують. Найважливіші злі духи мають імена біблійні чи надані їм Традицією: Сатана або Велзевул, Люцифер, Асмодей, Меридіан, Завулон. Інші імена дуже окреслюють мету, яку вони переслідують: Знищення, Загроза, Руїна. Можуть також означати різні види зла: Безсонність, Переляк, Незгоду, Задрість, Ревність, Похіть.

Після виходу з людини, злі духи здебільшого засуджені на пекло, деколи зв'язані у пустині (у книзі Товія Асмодей був закутий ланцюгом архангелом Рафаїлом). Я завжди наказую їм іти до стіп Хреста, щоб там Ісус Христос, єдиний Суддя, визначив їм місце.

Вода, олія, сіль

Серед засобів, які широко використовують екзорцисти (і не тільки екзорцисти), називаю спочатку екзорцизовану воду (чи принаймні посвячену), екзорцизовану олію (оливкову) і екзорцизовану сіль. Кожен священник може відмовити молитви з Ритуалу, щоб екзорцизувати ці три речі, для цього не треба жодного окремого дозволу. Дуже корисним є знання про специфічне вживання цих сакраменталіїв, які, застосовані з вірою, приносять велику користь.

Свячена вода має широке застосування у всіх літургійних обрядах. Її важливість пов'язана з поливанням водою голови під час святого хрещення. У молитві під час освячення води просимо Бога, щоб покроплення цієї водою виеднало нам такі три ласки: *прощення наших гріхів, охорону перед засідками злого духа і дар опіки Божої.*

Екзорцизування води додає до цього ще багато інших ласк, відганяє усяку силу злого духа, викорінює її. Навіть у щоденній мові, коли хочемо вказати на дві речі, які зовсім зі собою не погоджуються, говоримо, що вони як диявол і свячена вода. Ця молитва спричиняє ще інші наслідки, окрім вигнання злих духів: лікування хворіб, збільшення ласки Божої, охорона домів і усіх місць, де перебувають вірні, від усякого нечистого впливу зловредного сатани. І додає, щоб були переможені задуми пекельного ворога, і, щоб їх мешканці зазнали охорони перед усілякою його присутністю, яка шкодить їхньому нормальному життю і відпочинку, а також, щоб тішилися спокоєм і здоров'ям!

Також екзорцизована олія, застосована з вірою, допомагає проганяти демонську силу, їхню атаку і різні привиди, ними наслані. А також служить для здоров'я душі й тіла. Варто пригадати дуже давній звичай помазання олією ран

і владу, передану апостолам від Ісуса Христа, щоб оздоровляти хворих, накладаючи на них руки і помазуючи їх олією. Екзорцизована олія має особливу властивість усунення з тіла різних ушкоджень. Часто благословляю нею осіб, які були зачаровані під час споживання чи пиття чогось шкідливого. Виявляється це через характерний біль шлунка, про який я вже згадував, або через особливий спосіб відригування, гикання, відкашлювання, коли йдуть до церкви, під час молитви, а передусім тоді, коли їх екзорцизують. У цих випадках організм змушений звільнитися від того, що йому шкодить – мусить все це видалити. Екзорцизована олія в цьому дуже допомагає і звільняє організм від тієї нечистоти. Дуже помічним у цьому є також пиття свяченої води.

Тут потрібно детально описати деякі речі, оскільки тому, хто цього не досвідчив і не бачив, важко буде повірити. Що саме виділяється? Деколи це – густа піноподібна слина або різновид білої, зернистої кашки, іншим разом це – різні предмети: цвяхи, уламки скла, малі дерев'яні ляльки, сплетені кусочки шнурків, звиті шматочки залізного дроту, різнокольорові бавовняні нитки чи засохла кров. Деколи ці предмети виходять природнім шляхом: дуже часто через блювання. Треба зазначити, що організм ніколи не зазнає шкоди (відчуває, натомість, покращення), навіть якщо виводяться гострі шматочки скла. О. Кандідо зібрав повний кошик предметів, видалених з різних осіб. Часом видалення є просто таємниче; особа відчуває біль у животі так, ніби мала цвях у шлунку, а потім знаходить такий цвях на землі біля себе і біль зникає. Створюється враження, що усі ці предмети набувають конкретної форми у момент видалення. О. Кандідо в одному інтерв'ю сказав: “Я бачив у блювотинні шматочки скла, заліза, волосся, кістки, деколи навіть малі пластикові предмети у формі голови kota, лева, змії.

Безперечно, ці дивні предмети мають зв'язок з причиною, яка викликала диявольське опанування”.

Екзорцизована сіль також допомагає виганяти злих духів і служить оздоровленню душі і тіла. Її властивістю є охорона місць від впливу чи присутності демонічної сили. Я завжди раджу, щоб розсипати екзорцизовану сіль на поріг дому і у чотирьох кутах кімнати чи кімнат, які вважають зараженими діянням нечистої сили.

Сучасний “католицький маловірний світ”, напевно, сміятиметься з ефективності сакраменталіїв. Звичайно, сакраменталії діють настільки результативно, наскільки сильніша віра, а використання їх без віри часто не дає ефекту. II Ватиканський Собор у Конституції про Святу Літургію (*Sacrosanctum Concilium*) у № 60, та у Кодексі Канонічного Права (кан. 1166), дають таке визначення сакраменталіїв: “Сакраменталії є святими знаками, через які, подібно до Святих Тайн, Церква уділяє духовні ласки”. Хто їх приймає з вірою, стане свідком великих ласк. Знаю багато хворіб, які не піддаються лікуванню ліками, але які зникли тоді, коли особа зробила на хворому місці знак хреста екзорцизованою олією.

Коли йдеться про помешкання (про це йтиметься окремо), то дуже результативним є також спалення освяченого ладану. Ладан завжди вважався, навіть у поган, не лише елементом прослави і поклоніння божеству, а також дієвим засобом проти злих духів. Сьогодні його літургічне застосування дуже обмежене, але не перестає бути важливим елементом у Божому культі і ефективним засобом у боротьбі зі злими духами.

Ритуал містить також окреме благословення одягу. Багаторазово я переконувався у ефективності посвячення одягу особам, у яких виявлено присутність злої сили. Варто про це також знати. Деколи посвячений одяг ставав наче тестом для

перевірки диявольської присутності в деяких особах. Також і це корисно знати. Часто батьки, наречені питають нас, що робити, коли мають сумніви, що близька їм людина діткнута злим духом, але не хоче піддатися екзорцизмові.

Що тоді робити? Іноді після благословення одягу можна зауважити, як особа відразу після одягання зриває його, не переносячи дотику до нього. Інакше можна перевірити, використовуючи свячену воду. Наприклад, якась мати, підозрюючи сина чи чоловіка, може для усіх приготувати суп, додаючи свяченої води або влити її до чаю чи до кави. Може трапитись, що особа, яку діткнув злий дух, визнає страву гіркою і не зможе їсти, сама не розуміючи чому.

Треба, однак, зазначити, що такі проби можуть бути корисними у випадку позитивному, тобто, коли ця людина відчуває, чи вода благословлена, чи ні, і тим виявляється присутність злого духа. Але не можна стверджувати протилежного, тобто не можна сказати, що якщо хтось невразливий на ці проби, то треба виключити можливість присутності в ньому злого духа. Злий дух робить усе, щоб не дозволити виявити себе.

Також під час виконання екзорцизмів злий дух намагається скритися. Ритуал застерігає екзорциста перед диявольськими штучками. Деколи злий дух цілком не відповідає, або дає безглузді відповіді, яких важко приписати такому розумному духові, яким є диявол. Іншим разом знову вдає, що залишив тіло опанованої особи і що перестав їй докучати, думаючи, що у такий спосіб вдасться йому відвернути її від прийняття благословень екзорциста. Ще іншим разом створює найрізноманітніші перешкоди, щоб ця особа не піддавалася екзорцизмам: може, йтись про перешкоди фізичні чи, частіше, психологічні, тоді ця особа не йде на зустріч із екзорцистом, особливо коли нема нікого з близьких, хто б її до цього

змушував. Злий дух вигадує також ознаки якоїсь хвороби, найчастіше психічної, щоб ввести у блуд екзорциста і підсунути йому думку, що йдеться тільки про природну психічну недугу. Тоді діткнута особа має сни або видіння, під час яких має злуду, що її оздоровив Христос Господь, Пречиста Діва чи якийсь Святий, і тому уникає зустрічі з екзорцистом, повідомляючи його, що вже звільнена.

Згадані сакраменталії, окрім специфічної допомоги, служать також для того, щоб віддалити, принаймні частково, різні ошукання злого духа. У цій галузі його шахрайства є звичайною річчю і тому треба молитися щиро, щоб отримати ласку правильного розпізнання. Серед найчастіших випадків хочу виділити три: коли хтось твердить, що має видіння або внутрішні голоси; коли хтось піддається фальшивому містицизмові чи видає себе за “ясновидця”. Часто у таких випадках, коли це не психічні хвороби, то маємо справу із виразним шахрайством злого духа.

Закінчую цей розділ історією одного випадку, який мав зв’язок зі свяченою водою. Одного разу о. Кандідо екзорцизував опанованого. Паламар наблизився до отця з відерцем води і кропельницею. Несподівано злий дух звернувся до нього: “Цією водою вмий собі писок!” Лише тоді паламар згадав, що наповнив відерце водою з крану, але забув попросити її посвятити.

Новий Ритуал, який набув чинності 11 квітня 1993 року, змінив трохи деякі формулювання, але, звичайно, не зменшив ефектів, навіть якщо тут вони вже не згадуються виразно.

Екзорцизування помешкань

У Святому Письмі не має жодного випадку екзорцизування помешкань, але досвід показує про його потребу

у деяких випадках. Ритуал також не описує такої форми екзорцизму. Щоправда, на закінчення екзорцизму Папи Лева XIII запропоновано, щоб поблагословити місце, у якому відмовляється молитва, але весь її зміст має на увазі прохання про опіку Божу над Церквою проти нечистих духів, не стосуючись конкретного місця.

Хочу також відразу зазначити, що ніколи не бачив місць, опанованих злим духом, як це описують у романах або зображують у фільмах, особливо про покинуті замки. У цих випадках ціль очевидна – створити видовище, ефектні сцени без поважного вивчення цих явищ у реальності. Однак, насправді, часто чується скрип, іншим разом ніби стукіт, удари, часто створюється враження чиеїсь присутності, що хтось дивиться на нас, торкається чи нападає. Це зрозуміла річ, що у таких випадках велику роль може відіграти самонавіювання і страх, які надають тіням тілесну форму.

Існують, однак, чисельні складніші випадки. Двері, які відчиняються і зачиняються завжди у той самий час; кроки, які чути в коридорі; предмети, які пересуваються або зникають, щоб з'явитися потім у найнесподіваніших місцях; тварини, яких не видно, але чути, як вони рухаються.

Пригадую собі одну сім'ю, де всі чули, як у один і той самий час відчиняються і зачиняються вхідні двері, потім було чути в коридорі виразні важкі чоловічі кроки, які губилися в одній із кімнат.

Одного дня вони почули звичайний галас. Приятель, який їх тоді відвідав, запитав, чи, може, хтось ввійшов. Щоб його не перелякати, відповіли, що це увійшов один гість, який тут проїздом. Знаю також про комах, котів, зміїв, які набували матеріальної форми. Одна особа, яку благословив, знайшла навіть живу ропуху у подушці!

Найчастіше, коли злий дух з'являється у якомусь помешканні, викликає фізичні недуги, такі як: безсоння, біль голови чи шлунка, загальне погане самопочуття, чого людина не відчуває, коли перебуває в інших місцях. У таких випадках легко можна провести перевірку, але не завжди легко виявити причину. Візьмімо, наприклад, дивний випадок з однією особою, яка кожного разу, коли відвідує близького родича або приятеля, відчуває такі недуги: безсоння, погане самопочуття, біль голови..., які можуть тривати протягом багатьох днів. Натомість не відчуває таких недуг, коли йде деінде. У цьому перевірці легка. Але причина такої реакції може бути дуже різною.

Причиною цього може бути звичайне самонавіювання, коли є для цього якась причина, що чинить це самонавіювання припустимим. Наприклад, коли невістка іде до дому свекрухи, яка була проти шлюбу чи ревнувала до свого сина. Але також причиною подібних явищ може бути дія злого духа.

Скажемо коротко про ставлення домашніх тварин до цих явищ. Часто трапляється, коли створюється враження, наче хтось присутній у кімнаті, кіт або собака спрямовують свій погляд на те місце, або несподівано втікають, перелякавшись, ніби якась таємнича істота наближалася до них. Я міг би навести багато таких випадків, коли б хтось хотів зайнятися їхнім дослідженням. На мою думку, тварини не бачуть нічого конкретного, але мають більшу, ніж у людини, вразливість на відчуття чиеїсь присутності. Не заперечую, що також їхня поведінка може бути допоміжним засобом для вирішення, чи потрібно виконати екзорцизм помешкання, чи ні.

Дуже важливо, щоб особи, занепокоєні такими явищами, були детально опитані і, якщо є аргументовані докази, потрібно їх екзорцизувати. Часто описані явища не є діянням злого духа в помешканні, а його присутністю в особах. Часто я не досягав

жодного результату у виконанні екзорцизму дому, натомість, коли пізніше екзорцизував особу чи осіб, то явища у помешканні щоразу зменшувалися, аж до цілковитого зникнення.

Як поводитися під час екзорцизування дому?

Разом з о. Кандідо використовуємо такий метод. Ритуал містить з десятків молитов, у яких просимо Бога, щоб захоронив місце від впливу і присутності злих духів. Ці молитви містяться в обряді благословення будинків, шкіл та інших місць. Відмовляємо лише деякі з них. Потім відмовляємо першу частину першого екзорцизму, що стосується осіб, допасовуючи його зміст до благословення будинку. Потім благословимо кожне приміщення, як це робиться під час благословення домів. Потім усі приміщення кадимо, благословляючи перед тим кадило. Закінчуємо, відмовляючи інші молитви. Я переконався, що дуже помічним після виконання екзорцизму є відправлення Служби Божої у цьому домі.

Коли йдеться про легкі пороблення, то вистачить самого екзорцизму. Якщо порушення спричинені зачаруванням, яке пізніше ще було повторене, то треба так довго повторювати екзорцизм, аж поки дім стане непроникним до чарів. Під час поважних випадків трапляються більші труднощі. Наприклад, я здійснював екзорцизм приміщень, у яких тривалий час відбувалися спиритичні сеанси або мешкали чарівниці, що займалися чорною магією. Ще гірше, якщо там відбувалися сатанинські обряди. У деяких випадках сила напастувань у домах і труднощі із цілковитим їх усуненням були такими поважними, що я мусів порадишити змінити помешкання.

В інших випадках, не таких важких, для повернення повного спокою вистачить лише молитви. Одну сім'ю тривожили незрозумілі нічні голоси. Я порадив відправити десять Служб Божих, а коли це зробили, голоси набагато зменшились.

Порадив також, щоб відправили ще десять Служб Божих. Після їх відправлення голоси цілком зникли. Можливо, це були душі з чистилища, які за Божим дозволом просили у такий спосіб Служб Божих у їхньому наміренні. Важко це стверджувати, зазначу лише, що мені часто таке траплялось.

О. Пелле'ріно Ернетті, найвідоміший екзорцист у Венеції, а також великий знавець музики і біблієзнавець, був свідком дуже серйозних випадків. У домі однієї сім'ї, окрім замикання і відмикання добре зачинених дверей і вікон, літали крісла, танцювали шафи та відбувалися інші речі. Отець порадив використати сакраменталії, з яких екзорцисти часто користають. Змішати в одній посудині (філіжанці, склянці) екзорцизовану воду, олію і сіль та щовечора виливати ложку цієї рідини на підвіконня всіх вікон і на порозі дверей, відмовляючи кожного разу "Отче наш". Засіб цей виявився дуже добрим. Після якогось часу вони припинили це робити, але через тиждень ці неприємні явища знову почали руйнувати домашній спокій. Припинилися лише тоді, коли відновлено застосування запропонованого засобу.

Інші питання, які мені ставили, стосувалися домашніх тварин: "Чи можливе опанування їх злим духом? Що треба тоді робити?" Євангеліє розповідає нам про легіон злих духів, які просили Ісуса Христа, щоб їм дозволив увійти у два стада свиней. Ісус погодився, і тварини кинулися в Генезаретське озеро, де й потонули. Знаю випадок з одним недосвідченим екзорцистом, який наказав злому духові увійти у свиню однієї селянської родини; тварина ошаліла і розшарпала господиню! Зрозуміло, що тварину відразу було забито.

Йдеться, отже, про окремі випадки, які допроваджували тварину до смерті. Розповідали мені про одного чарівника, який використовував свого kota, щоб заносив на місце призначення зачаровані предмети. У цьому випадку я сказав

би, що опанованим був власник, а не тварина. Треба також зазначити, що kota вважають твариною, яка “вбирає в себе духів”, і деколи злі духи з’являються у постаті kota. Деякі чарівниці та деякі види магії часто послуговуються котом. Але ця симпатична тварина цілком не винна в цьому.

Вважаю отже, можливим, що злий дух може опанувати тварин і тоді, щоб їх звільнити, можна виконати над ними благословення.

Хочу також наголосити, що у всіх випадках напастування злого духа (місць, предметів, звірів), подібно, зрештою, і в інших випадках, екзорцист повинен добре знати явища паранормального походження. Знання ці потрібні, щоб уникнути помилок. У цій книзі не маю можливостей, щоб обговорити ці справи окремо.

Пригадую на закінчення, що вже у перших віках християнства екзорцизовано доми, тварини, предмети. Засвідчує про це, між іншими, Орі’єн. Тому доречно, як уже ми зазначали, новий Катехизм Католицької Церкви говорить про екзорцизми не тільки для осіб, а й для предметів. (див. № 1673).

Чари

Ми вже згадували про чари, як про причину атаки злого духа на цілком безневинну особу. Оскільки це дуже частий випадок, потрібно обговорити його окремо. Намагатимусь також пояснити застосовані тут терміни. Не існує ще загально прийнятої термінології, тому кожен автор повинен стисло окреслити, у якому значенні вживає це слово.

Чари – це завдання шкоди іншим за допомогою злого духа. Це визначення хоча і є точне, але все ж таки загальне, бо не пояснює, як це зло було спричинене. Звідси і походить різна

плутанина. Деякі автори вважають чари синонімом слів “пороблення” чи “відьмування”. Натомість, на мою думку, пороблення і відьмування – два різні способи здійснювати чари.

Не привласнюючи собі права вичерпного вияснення цього питання і, спираючись лише на випадки, з якими особисто зіткнувся у своїй практиці екзорциста, виділяю такі форми чарів:

1. Чорна магія;
2. Прокляття чи бажання зла;
3. Зурочення поглядом;
4. Пороблення.

Це різні форми, які часто змішуються між собою.

1. Чорна магія, відьмування чи сатанинські обряди, які мають свою кульмінацію у чорних службах.

Обговорюю ці практики разом з огляду на подібність, що є між ними. Перелічую їх у порядку важкості. Їхньою спільною рисою є спричиняти шкоду людині за допомогою магічних формул чи обрядів, деколи дуже складних, із закликами до злого духа, не використовуючи при цьому спеціальних предметів. Хто робить це, стає слугою сатани з власної вини. Ми розглядаємо тут їх лише, як інструменти спричинення зла іншим.

Святе Письмо категорично забороняє ці практики, у яких вбачає супротив Богові і віддання себе у власність злому духові. “Як прийдеш на землю, що її Господь Бог твій хоче тобі дати, не вчися наслідувати гидоту тих народів. Щоб не було в тебе нікого, хто призводив би сина чи дочку свою переходити через вогонь (людські жертви); нікого, хто ворожить, або кидає жеребом, або заговорює, або волхвує; або нашіптує, або викликає духів (спіритичні сеанси). Бо огидний для Господа кожний, хто це робить” (Втор. 18, 9–12). “Не вдавайтеся до заклиначів мертвих та до знахарів по пораду не ходіть, щоб не осквернитись вам ними; Я – Господь Бог ваш” (Лев. 19, 31).

“Чоловік або жінка, що будуть викликати мертвих або відьмувати, мусять бути скарані на смерть; камінням нехай поб'ють їх, кров їхня упаде на них” (Лев. 20, 27, див. також Лев. 19, 26–31). Так само не менш суворі слова, що містяться у Книзі Виходу. “Не залишай відьми живою” (Вих. 22, 17). Також в інших народах карали смертю тих, хто займався магією. Хоча терміни були по-різному перекладені (трохи відрізняються в різних перекладах), їхній зміст дуже зрозумілий.

До опису магії ще повернемося.

2. Прокляття.

Це – бажання зла, джерелом якого є злий дух. Прокляття, коли його сказано з правдивою злобою, особливо, коли між тим, хто проклинає, і проклятим існує кровний зв'язок, може мати жахливі наслідки. Випадки найчастіші і найповажніші, які мені трапилися, стосувались батьків чи дідусів і бабусь, які прокляли своїх дітей чи внуків. Прокляття було дуже серйозним, якщо стосувалося їхнього життя; або якщо було здійснене в особливих обставинах, наприклад у день їхнього шлюбу. Батьки мають з дітьми сильний зв'язок і владу над ними, як ніхто інший.

А ось три характерні приклади.

Я знав молодого чоловіка, який був проклятим власним батьком з моменту народження, бо був небажаною дитиною. Пізніше був ще багато разів проклятим в дитинстві і протягом усього перебування вдома. Той нещасний хлопець пережив різні прикросі: мав клопоти зі здоров'ям, неймовірні труднощі з працею, не пощастило йому у подружжі, хворіли діти. Благословення принесли йому лише деяке духовне полегшення.

Другий приклад. Одна дівчина хотіла вийти заміж за доброго хлопця, якого кохала, але її батьки не погоджувалися на це. Побачивши, що їхні зусилля даремні, здавалось, погодились і були присутніми на шлюбі дочки. У день шлюбу батько покликав

дочку набік, щоб попросити в неї вибачення. Насправді ж прокляв її, бажаючи найгірших нещасть для неї, її чоловіка і дітей. Так і сталося, незважаючи на щирі молитви і благословення.

Ще один приклад. Одного дня прийшов до мене один чоловік і, піднявши штани, показав мені ноги, які були страшенно порізані під час кількох операцій. Потім розповів мені сімейну історію. Його батько був дуже розумний і мати за всяку ціну хотіла, щоб він був священиком, але він не послухав її. Удар стався з ним, коли хлопець залишив сім'ю, закінчив навчання у вузі, став цінним фахівцем, одружився, мав дітей, але те все наступило після цілковитого розірвання зв'язків з матір'ю, яка нізащо не хотіла його вже більше бачити. Коли його син (той, що прийшов до мене) мав вісім років, зробили йому фотографію: був це гарний хлопчик з приємною усмішкою, в коротеньких штанцях, так як тоді одягали дітей. Батько подумав, що його мати дуже зрадіє, бачачи фотографію внука, і, може, захоче з ним помиритися. Послав їй ту фотографію. Мама прислала йому відповідь: "Нехай ноги цього хлопця будуть завжди хворі, а якщо ти повернешся до родинного містечка, помреш у ліжку, на якому народився". Так усе і сталося. Хочу зазначити, що його батько повернувся до родинного містечка багато років після смерті матері. Зараз після прибуття почувся погано, тому тимчасово занесли його до родинного дому, де він і помер цієї ж ночі.

3. Зурочення поглядом.

Полягає у зачаруванні особи за посередництвом погляду. Тут не йдеться, як дехто вважає, про те, що деякі люди можуть нашкодити тобі, якщо подивляться кривим оком; все це – байки. Врікання когось поглядом є правдивим зачаруванням, тобто, завжди вчинене з наміром пошкодити конкретній людині при допомозі злого духа. Особливий засіб, при допомозі якого здійснюється цей злощасний вчинок, – погляд. Я мав кілька

таких випадків і не зовсім зрозумілих, це означає, що був виразний негативний результат – погляд як засіб творення зла, але не було його творця. Користаюся можливістю, щоб сказати, що важко розпізнати творця зачарування і те, звідки все це зло взяло свій початок. Важливо, щоб особа, яку це зло спіткало, не підозрювала нікого, але вміла великодушно пробачати і молитися за того, хто вчинив їй кривду.

Закінчуючи тему про врікання поглядом, зазначаю, що річ сама собою можлива, але я ніколи не зустрічався з явними випадками вроків.

4. Зачаровані предмети (пороблення).

Це найпоширеніший спосіб у виконанні чарів. Сама назва пороблення походить від дієслова “робити”. Йдеться про виготовлення предмета з найбільш дивного і різnorodного матеріалу, який має майже символічну цінність: це видимий знак бажання зашкодити і одночасно річ, пожертвована сатані, щоб він надав їй свою шкідливу силу. Часто говорять, що сатана мавпує Бога: у цьому випадку можемо бачити подібність зі Святими Тайнами, які мають видимий знак (наприклад, вода у хрещенні) як посередник Божої ласки. У поробленнях цей предмет вживають для того, щоб комусь зашкодити.

Є два способи використання зачарованих предметів стосовно визначеної особи. Перший спосіб прямий – полягає у поданні особі напою або їжі з домішками у них зачарованих складників. Такий напій або їжу готують із домішками різних складників: менструальної крові, кісток померлих, різних порошоків, переважно темних (перепалених), частин тварин, серед яких перше місце має серце, особливі трави... Але результативність шкоди залежить не стільки від вжитого матеріалу, скільки від бажання зашкодити при допомозі злого духа. І це бажання виявляється у таємних формулах, які

вимовляють під час приготування такої мішанини. Майже завжди особа, яка була дітнута у такий спосіб, окрім інших болів, терпить від характерного болю шлунка, який екзорцисти вміють добре відрізнити і який відступає тільки після опорожнення шлунка через блювання чи видалення калу, з якими видаляються дуже дивні речі.

Інший спосіб, який можемо назвати непрямим (вживаю лексикон, яким користується у своїй книзі о. Ля Груа), полягає у зачаруванні предметів, що належать особі, якій хочеться зашкодити (фотографії, одяг чи інші особисті речі), або у зачаруванні зроблених фігурок, які цю особу уособлюють (ляльок, пупсиків, звірят, деколи навіть живих осіб тієї самої статі і віку). Йдеться про замінений предмет, якому завдають тих нещасть і болю, які хотіли б спричинити особі. Ось дуже часто можна спостерегти такий випадок: під час сатанинського обряду встромляють у голову ляльки голки, з думкою про якусь особу, яка потім відчуває страшні болі голови і, прийшовши до мене, говорить: “Почуваюся так, ніби цілу мою голову прошивали гострі голки”. Або встромляють шпильки, цвяхи, вістря ножа у ті частини тіла, які хочуть пошкодити. І насправді нещасна жертва відчуває пізніше гострий біль у тих самих місцях. Люди, що мають дар відчувати ці речі (про них поговоримо пізніше) у таких випадках говорять: “Пан (пані) має шпильку, яка переходить звідси сюди”, докладно вказуючи на уражене місце. Траплялося, що деякі особи звільнилися від такого виду хворіб і нещасть після виходу з вказаних частин тіла довгих і дивних шпильок, зроблених з матеріалу, подібного до пластику чи гнучкого дерева. Дуже часто звільнення настає завдяки видаленню ниток, стрічок, цвяхів, зв’язаних кусків дроту.

Належало б присвятити окремий розділ зачарованим предметам, що виконують у формі плетенки. У таких випадках

замінений предмет являється особливою плетенкою, що виконують з волосся чи кусків кольорової тканини (особливо білої, чорної, голубої, червоної, залежно від мети). Щоб завдати шкоди дитині ще у лоні матері, була зв'язана кінським волосом і засиленою в нього голкою лялька від шиї до пупка. Метою було злісне бажання, щоб дитина у лоні матері розвивалася неправильно, тобто, щоб погано розвивалася та частина тіла, яка позначена плетенкою. І дійсно, шкода була спричинена, але набагато менша від тієї, яку хотіли завдати. Автори цих плетенок мають на меті зашкодити розвитку різним частинкам тіла, але найчастіше розумовому розвитку: дехто має труднощі у навчанні, у праці, у нормальній поведінці, оскільки їм поробили на мозок. Лікарі даремно намагаються розпізнати хворобу і вилікувати її.

Хотів би ще згадати про інше дуже поширене явище. Часто підтвердженням пороблень є дивні предмети, які знаходять у подушках і матрацах. Мені забракло б часу наводити факти, свідком яких я був і в які ніколи б сам не повірив, коли б їх не побачив на власні очі. Можна знайти усе: пов'язані кольорові стрічки, пасма сильно сплетеного волосся; шнурки з багатьма вузликами; вовну, сильно сплетену за допомогою якоїсь надлюдської сили у формі вінка або тварини (особливо мишей) чи геометричних фігур; згустки крові; куски заліза чи дерева; поплутані шматочки залізного дроту; ляльки, оздоблені дивними знаками чи зі слідами проколення тощо. Деколи несподівано творяться численні сплетіння волосся у жінок чи у дітей. Це все явища, яких не можна пояснити, не беручи до уваги діяння якоїсь невидимої руки.

Іноді трапляється, що тих дивних предметів не видно відразу після відкриття матраців або подушок, виходять вони на яву лише тоді, коли їх покропити екзорцизованою водою,

або коли покласти до них посвячений образок (особливо Розіп'ятого Христа чи Богородиці).

До того, як доповню ці спостереження на наступних сторінках, хотів би спочатку навести поради о. Ля Груа, що містяться у вже згадуваній праці: “Хоча все те, про що я писав, – наслідок мого особистого досвіду, однак не потрібно надто легко вірити у чари, особливо здійснені за допомогою зачарованих предметів”. Це рідкісні випадки. Докладне дослідження цих фактів виявляє психічні причини, навіювання, фальшиві ляки, які лежать в основі тих клопотів, на які скаржаться ці люди.

Додам також, що часто чари не досягають своєї мети з різних причин: бо Бог цього не дозволяє; бо особа, яку вони мали б діткнути, захищена через молитви і поєднання з Богом; бо багато чарівників нездатні виконати чари, або є лише звичайними шахраями; бо сам злий дух, який “є брехуном від початку”, як його клеймить Євангеліє, вводить у блуд навіть своїх послідовників. Дуже великою помилкою було б жити у страху, що можемо стати жертвою чарів. Святе Письмо говорить, що ми не повинні боятись злого духа, але йому протистояти, і тоді він втече від нас (пор. Як. 4,7). Навчає нас також, щоб ми були чуйними на його атаки, завжди стійкі у вірі (пор. 1 Пт. 5,9).

Маємо ласку Христа, який переміг сатану Своїм Хрестом; маємо заступництво Пречистої Діви Марії, яка є Неприятелькою сатани від початку людської історії; маємо допомогу ангелів і святих. А передусім маємо печать Святої Трійці, якою ми були позначені на Святому Хрещенні. Якщо живемо у єдності з Богом, то швидше злий дух разом з цілим пеклом боїться нас, за умови, що ми самі не відчинимо йому дверей...

Оскільки роблення чарів – найпоширеніший спосіб диявольського діяння, хочу додати ще кілька речей, яких мене навчив досвід. Залежно від поставленої мети, чари можуть мати

різні назви. Це може бути *розділення*, якщо мають мету, щоби подружня пара, чи двоє приятелів розійшлися. Часто мені траплялися випадки наречених, які розійшлися без будь-якої причини, хоча і кохалися, але не змогли знову зійтися. Один із батьків, що був проти подружжя своєї дитини, визнав, що пішов до чарівника, щоб той розлучив наречених. Чари можуть також спричиняти закоханість, якщо їхньою метою є поєднання двох осіб. Пам'ятаю одну дівчину, яка закохалася у нареченого своєї приятельки; після даремних спроб здобути його, пішла до чарівника. Наречені розлучились і той хлопець пошлюбив дівчину, яка його зачарувала. Зайве навіть говорити, що було це дуже невдале подружжя: чоловік не міг залишити дружини, хоча і не любив її; але мав невиразне відчуття, що був примушений до того, щоби оженився на ній.

Інші чари мають на меті *викликати хвороби*, тобто, щоби особа була завжди хвора. Ще інші – *на знищення* (це чари, що бажають смерті). Вистачить, щоби ця особа вдалася під опіку Церкви, тобто почала приймати екзорцизми або щиро молитися і просити інших про ревну молитву, тоді уникне смерті. Я був свідком багатьох таких випадків. Як вже згадував, Бог чинить навіть чуда, щоби захоронити життя тих осіб від смертельних загроз чи від самогубства. Майже завжди (радше хотів би сказати завжди, принаймні у випадках, які знаю) сильні чари пов'язані з диявольським напастуванням або й навіть опануванням. Ось чому необхідний екзорцизм. Існують також страшні чари, кинуті з метою *знищення цілої родини*.

Ритуал у збірнику правил № 8 найперше застерігає, щоби у випадку зачарування особа не зверталася до чарівників, чарівниць чи інших осіб, які не є служителями Церкви, і щоби не користувалась жодною формою забобонів чи інших недозволених практик. Про правдивість цього застереження

говорить досвід. Чарівників багато, натомість екзорцистів мало. І навіть такий знавець справи, як о. Коррадо Балдуччі (mons. Corrado Balducci), у всіх своїх трьох книгах, як засіб проти чарів, радить звертатись до чарівника, хоча відомо, що той спричиняє ще й інше зачарування (див. К. Балдуччі, “Диявол” (“Il diavolo”), Piemme, 1988, с. 326). Це непростима помилка автора, який написав багато доброго в інших розділах своїх праць. Застереження Ритуалу особливо важливе тому, що схильність звертатися до чарівників, ворожбитів, знахарів і їм подібних – стара, як світ. Культурний, науковий, суспільний поступ зовсім не змінив цих звичаїв, які спокійно співіснують з нашим прогресивним світом. У цьому задіяні всі соціальні прошарки, навіть з вищим культурним рівнем (інженери, лікарі, вчителі, політики).

Ритуал у зібранні правил № 20 радить, щоб екзорцист запитав, яка причина присутності злого духа в цій людині, а особливо те, чи приводом є зачарування. У випадку, якщо особа була діткнута, споживаючи чи п'ючи зачаровані субстанції, екзорцист повинен наказати їй, щоб вона все це виблювала. Якщо, натомість, зачарований предмет був десь захований, екзорцист повинен домагатися, щоб злий дух вказав йому місце з метою віднайдення цього предмета і спалення його.

Це дуже корисні поради. Практично, якщо якась особа була зачарована, споживаючи чи п'ючи щось заморожене, майже завжди з'являється у неї специфічний біль у шлунку, про який вже кілька разів згадував, що вказує на потребу видалити спожиту субстанцію через випорожнення чи блювоту. З цією метою потрібно порадити випити екзорцизмованої води та спожити екзорцизмовану сіль і олію, щоб полегшити видалення шкідливої субстанції. Може статися, що деякі зачаровані предмети видалені таємничо, як вже про це згадував. Якась особа,

наприклад, може несподівано відчувати тягар у шлунку, наче б там був камінь, а потім знаходить на землі камінь, і біль зовсім зникає. Так можна знайти кольорові нитки, заплутані шнурки і багато інших речей. Усі ці предмети треба покропити свяченою водою (може це зробити сама особа), спалити на вулиці, а потім предмети з заліза і ті, які не згоріли, треба вкинути до протічної води (ріка, каналізація). Не можна викидати їх в унітаз у власному домі, бо в таких випадках часто з'являються різні неприємності: забивалися усі умивальники, затоплювалися помешкання...

У багатьох випадках ці дивні предмети, знайдені у подушках і матрацах, були знайдені не за допомогою диявола, а при допомозі харизматиків чи людей, що мають дар відчувати ці речі (про них говоритимемо). Віднайдення їх спричиняло до усвідомлення, що причиною всіх нещасть є зачарування, і тоді людина зверталася за допомогою до екзорциста. Також і в тих випадках треба спалити їх, покривши перед тим свяченою водою, а попіл потім викинути згідно з поданими вище вказівками.

Під час спалення зачарованих предметів важлива молитва. Має це особливе значення у випадку зачарованих предметів, які знайдено випадково або за вказівкою злого духа, не потрібно цим легковажити.

О. Кандідо, повчаючи мене, розповів мені про свій "гріх молодості", тобто про одну легковажність, яку вчинив на початку свого служіння екзорциста.

Одного разу він екзорцизував дівчину. Допомігав йому також один отець Пасіоніст, уповноважений єпископом. Під час благословення довідався від злого духа, що чари були наслані на неї за допомогою зачарованого предмета. Примусивши диявола говорити, виявили, що це була дерев'яна шкатулка, завдовжки з долоню, яку було закопано на глибину одного метра під деревом. Повні запалу, з кием і лопатою,

вдалися до вказаного місця, щоб її викопати. Дійсно, знайшли дерев'яну шкатулку, що відповідала описові; відкрили її вміст: серед різного мотлоху була там непристойна фігура. Відразу, поливши це все спиртом, спалили, так що залишилася лише жменька попелу. Однак не покропили предметів свяченою водою перед спаленням, не молилися безперестанно під час їхнього спалення, поручаючись під опіку Крові Ісуса, часто дотикали їх, не помивши руки свяченою водою. Результат був такий, що о. Кандідо мусив відлежати три місяці в ліжку через дуже гострі болі шлунка, які тривали майже десять років і час від часу давали знати про себе. Ця сувора лекція стала корисною для мене і для усіх, які можуть потрапити у подібні обставини.

Запитав о. Кандідо, чи після стількох намагань і терпінь згадана особа була звільнена від злого духа. Виявилось, що вона не мала з цього жодної користі. Цей факт говорить про те, що ці зачаровані предмети деколи здійснюють свій злосчасний вплив на людину саме в момент їхнього приготування; їхня знахідка і знищення нічому не служить. І я мав кілька подібних випадків, коли між зачаруванням і знахідкою зачарованого предмета пройшло багато років. Предмет цей втратив вже свою чародійну силу. Коли його знайшли, був уже нешкідливим, і його знищення не принесло жодної користі діткнутій особі. Допомогли їй, натомість, екзорцизми, молитви і користання зі Святих Тайн.

Іноді спалення зачарованих предметів перериває вплив чарів. Траплялися випадки "пороблення смерті" через гниття, коли закопували зачароване м'ясо, яке було виявлено і знищено перед тим, як почало псуватись. Іншим разом закопувано десь у полі живі тварини, особливо ропухи, але таким чином, що в ямі навколо них був простір. Також і в тому випадку їх знаходження ще перед втратою життя перериває кинуті чари.

Пам'ятаймо однак, що найважливішими засобами є завжди *екзорцизми, молитва, Святі Тайни і сакраменталії*.

Потрібно завжди вдаватися до Божих засобів, а не ходити до чарівників, навіть тоді, коли здається нам, що ефект від цих Божих засобів дуже повільний. Христос дав нам владу від Свого Імені, силу молитви як особистої, так і спільної через заступництво Церкви. Звертання за послугами до чарівників, які приховують своє підле діяння під двозначною назвою білої магії (яка завжди є звертанням до злого духа), наче б усуває чари, але насправді додає інші, ще гірші, і цим ще більше погіршує становище. Євангеліє розповідає нам про злого духа, який виходить з людини, щоби до неї знову повернутися з іншими сімома злими духами, гіршими від нього (Мт. 12, 43–45). І те саме трапляється з особами, які звертаються до чарівників. Хочу розповісти про три типові випадки, свідком яких я був.

Перший випадок.

Хтось з якогось часу починає відчувати фізичну хворобу. Відвідує різних лікарів і приймає різноманітні ліки, але хвороба замість того, щоб відступати, ще більше перемагає. Ніхто не може встановити її причини. У кінці йде до якогось чарівника чи ворожки і чує: “Вам пороблено. Якщо пан хоче, я можу це усунути всього за мільйон лір”. Той пан спочатку думає, а потім погоджується і платить. Можливо, у нього попросять фотографію, особисту білизну, пасмо волосся. За кілька днів він почувається цілком вилікуваним і дуже щасливим, що заплатив лише мільйон лір. Злий дух тимчасово від нього відступив. За рік починаються знову ті ж болі. Знову відвідує лікарів, але ліки не дають результату, хвороба щоразу посилюється. Це злий дух повернувся із сімома, ще гіршими від нього. Коли терпіння сягає вершини, терплячий думає: “Той чарівник казав мені заплатити мільйон лір, але болі мені

вилікував”. І так знову повертається до нього, не думаючи, що саме той чарівник був причиною посилення його хвороби.

Того разу чарівник говорить йому: “Тепер панові поробили ще більше. Якщо хочете, то я можу все це усунути, а від пана прошу лише п’ять мільйонів лір, хоча з іншого взяв би вдвічі більше.” І так починається усе спочатку. Якщо потім жертва на кінець звернеться до екзорциста, то крім невеликої початкової хвороби, треба буде її звільнити від великого зла, якого завдав їй чарівник.

Другий випадок.

Початкові події повторюються так, як вище. Хворий платить, виліковується у чарівника і радіє, бо здоровий. Але його хвороба переходить на жінку, дітей, батьків, братів. Таким чином, зло все одно множитья (також у вигляді завязаного атеїзму, грішного життя, автомобільних катастроф, різних нещасть, депресій...).

Третій випадок.

Також і тут усе діється, як вище. Особа виліковується у чарівника і залишається здоровою. Того разу таку хворобу допустив Бог, щоб ця особа спокутувала свої гріхи, щоб повернулася до життя молитвами, почала ходити до церкви і приймати Святі Тайни. Метою цієї хвороби було отримання великих духовних плодів, для спасіння душі цієї особи. Через оздоровлення за допомогою діяння злого духа, який добре знав Божі наміри, мета духовна, пов’язана з хворобою тієї особи, була перешкоджена.

Ми мусимо чітко зрозуміти, що Бог допускає зло, щоб з нього добути добро – допускає хрест, оскільки лише через нього доходимо до неба. Ця правда очевидна, особливо в особах, обдарованих особливими харизмами, але часто досвідчуваних терпіннями, про зцілення яких не треба

молитися. Усі пам'ятають о. Піо, який 50 років зносив гострий біль п'яти стигматів, але ніхто не думав, щоб просити Бога про визволення його від цього болю. Було очевидно, що це діло Боже для великих духовних цілей. Злий дух дуже проникливий; він дуже хотів би, щоб о. Піо не мав витиснених на тілі знаків Христової Муки! Звичайно, зовсім інший випадок, коли злий дух викликає стигмати і появу фальшивих містиків.

Детальніше про магію

Тема ця дуже обширна, описана в численних томах книг, які могли б наповнити цілу бібліотеку. Заняття магією відоме протягом цілої людської історії у всіх народів. Сьогодні також є багато таких, які потрапляють у сільця магії. Також багато священиків недооцінюють її небезпеку. Сподіваючись, зрештою, правильно на спасительну міць Христа, який жертвував Себе, щоб нас звільнити від пут сатани, забувають про те, що Ісус ніколи нам не говорив, щоб ми легковажили злого духа або перестали з ним боротися. Дав, натомість, владу його виганяти і говорив про потребу неустанної боротьби з ним, бо він нас пересіює через решето (Сам Ісус допустив, щоби диявол спокушав Його); також ясно сказав, що не можна двом панам служити.

Нас навіть дивує, як часто Біблія висловлюється проти магії і ворожбитів як у Старому, так і у Новому Завіті. Таким чином, застерігає нас, оскільки одним із найчастіших способів, який використовує злий дух, щоб прив'язати до себе людину і її звести, є саме магія, забобони, тобто все те, що віддає сатані прямий чи непрямий культ. Ті, хто займається магією, думають, що можуть використовувати вищі сили, але насправді самі стають їхніми невільниками.

Чарівники вважають себе панами добра і зла. Спіритисти і медіуми ревно посвячуються справі викликання вищих духів або духів померлих; насправді ж продають свою душу і тіло диявольським силам, не здаючи навіть собі з того справи, що ті уживають їх завжди для злих цілей, хоча це не виявляється відразу. Людина, відірвана від Бога, бідна і нещаслива, не може зрозуміти сенсу життя, а ще більше значення різних труднощів, таких, як терпіння, смерть. Прагне такого щастя, яке пропонує їй світ: багатство, влада, добробут, любов, приємність, визнання... І здається, що злий дух їй шепоче: “Я дам тобі всю цю владу і славу їхню, бо вона мені була передана, і я даю її кому захочу. Тож коли ти поклонишся переді мною, вся твоя буде” (Лк. 4,6–7).

Ось чому молоді і старші, жінки, робітники, фахівці, політики, артисти весь час шукають “правду” про своє майбутнє. Це натовп, який зустрічає інший натовп, готовий до виконання їхніх прагнень чарівників, ворожбитів, астрологів, знахарів, біотерапевтів, екстрасенсів або ясновидців різного типу. Ці люди звертаються до них хто випадково, хто з надією, або коли перебувають у розпачі чи з цікавості. Багато з них, стають опановані дияволом, інші у різний спосіб зачаровані, а ще інші входять у замкнені кола сект.

Але що стоїть за цим усім? Ті, що не тямлять в цьому, думають, що це все – забобони, цікавість, вдавання, шахрайство; і дійсно з цим пов’язаний великий бізнес. Але у більшості випадків правда зовсім інша. Магія – не лише пусте вірування, позбавлене будь-яких обґрунтувань. Це звернення до демонічних сил, щоб для власної користі впливати на перебіг подій та інших осіб. Це викривлена форма релігійності, яка була типічною для первісних людей, продовжилася у часі і співіснує з різними релігіями у всіх країнах. Хоча зовнішні форми її сьогодні відрізняються від тих примітивних, наслідок той

самий: віддалити людину від Бога і довести до гріха, тобто духовної смерті.

Є два види магії: **імітаційна і заразлива.**

Імітаційна магія базується на критерії подібності у формі і способі дії, а також на принципі, що кожне подібне народжує собі подібне. Лялька уособлює людину, якій хочеться зашкодити. Після відмовлення відповідних “обрядових молитов” встромляють у неї голки з думкою поранити особу, яку уособлює ця лялька: особа відчуватиме болі чи хвороби у тих частинах тіла, у які проколono ляльку.

Заразлива магія базується на основі фізичного контакту, тобто на зараженні. З метою впливу на якусь особу чарівник мусить мати щось, що їй належить: волосся, нігті, частини одягу, також фотографію, найкраще таку, на якій зображено цілу постать, але завжди із відкритим лицем. Частина означає цілісність. Те, що зробить на якійсь частині тіла, матиме вплив на цілу особу. Чарівник виконує працю, застосовуючи відповідні формули чи обряди у визначену пору року чи дня, за участю духів, яких викликає, щоб його діяння було ефективним. Ми вже торкалися подібного питання, коли говорили про пороблення, але магія має набагато ширший спектр дій, ніж пороблення через зачаровані предмети чи зачарування.

В одному з обрядів втаємничення у чорну магію, який використовують чарівники на одному із островів Зеленого Мису, сказано, що особа, яка проходить втаємничення, в якийсь момент обряду повинна стати перед дзеркалом, у якому побачить сатану, який дасть їй силу, даючи в руки зброю, яку в майбутньому буде змушена використовувати. Зброєю, якою користується християнин у боротьбі проти “рикаючого лева”, є **істина, справедливість, віра, двосічний меч Слова Божого**. Чарівник, натомість, має меч, щоб **ранити людей**: має силу

знищення, прокляття, ясновидіння, передбачення, роздвоєння, лікування та інші, залежно від зла, яке він здатний спричинити, і згідно з тим, як зможе перешкоджати здійсненню Божих планів і що може пожертвувати злему духові. Окрім самого себе, може пожертвувати своїх дітей, а також інших осіб, що звертаються до нього, більш чи менш свідомих цього.

Результатом такого діяння для жертви є те, що як мінімум набуде страшну відразу до усього, що святе (до молитви, до церкви, святих образів...), у поєднанні з іншими, дуже різноманітними проявами зла.

Щось подібне може трапитись також і з тим, хто замовив у чарівника виконати якусь “роботу”. Один раз складена “жертва” у вигляді платні, деколи дуже невеликої, і речей, які сказала принести ворожка, можливо дотримуючись певних правил, даних нею: відвідати сім церков, запалити свічки у спеціальний час, розкидати порох, носити на собі деякі предмети чи чіпляти їх на когось іншого тощо, зумовлює сильний зв’язок зі злим духом з поганими наслідками для душі і тіла. Дуже часто приходили до мене матері, які раніше водили своїх дітей до чарівників, а їм порадили, щоб ті діти носили на собі предмети, які для несвідомих осіб здавалися звичайними дрібничками, але які через шкідливі наслідки виявилися правдивим знаряддям чарів. Якщо хтось заходить на територію ворога, то потрапляє під його владу, навіть якщо він діяв у “добрій вірі”. Лише могутня сила Божа може звільнити з утворених зв’язків.

Дії так званої високої магії найчастіше діляться на: освячення, посвячення, благословення, усунення зі становища, вилучення із спільноти, прокляття. У такий спосіб намагаються перемінити предмети чи особи у “священні символи” (звичайно, посвячені сатані).

Магічний матеріал намагнічують у конкретний період – це вже галузь магічної астрології. Кожен чарівник носить на собі

чи виробляє для інших “амулеті”, йдеться про медалі, символіка яких є “каталізатором енергії”. Мають вони, на думку чарівників, особливу небесну силу. Чимось іншим є талісмани, що відображають риси особи, яку б вони мали оберігати.

Талісмани просять найчастіше бідні клієнти, які відчують у житті невезіння, нещастя, нерозуміння, відсутність любові, бідність. Такі особи завжди готові заплатити будь-яку ціну, деколи навіть дуже високу, за ці предмети, які мають їм принести щастя і визволення їх від усіх життєвих бід. Водночас носять на собі негативний заряд, який шкодить не лише їм, але також членам їхніх родин. Для виготовлення цих талісманів, а також у виконанні усіх магічних дій, широко застосовують ладан. Цей ладан, складений у жертві сатані, відмінний від ладану, який використовують у літургічному культі, складеному Богові.

Інші форми магічних дій базуються на приготуванні різних напоїв та мішанини, які викликають вселення або зовнішнє диявольське переслідування у того, хто їх споживе, домішаними до їжі чи напою. Такий нещасний виявить у своєму організмі не лише щось обридливе, а й вплив демонічних сил, які були викликані під час приготування засобу для зачарування. Дуже відомий так званий “любовний напій”, який накидує жахливий зв’язок за допомогою сатанинських сил.

Вперше про сатану сказано в Святому Письмі, як про спокусника наших перших родичів, яким він виявився у постаті змія. У міфології змія завжди асоціюється із символами знання і пізнання. У Єгипті чарівниця Ізида знала таємниці каміння, рослин, тварин. Знала також різні хвороби і ліки, щоб їх лікувати, тому змогла оживити мертве тіло Озириса. Змію, як символ вічного циклу життя, зображують звитою у вузол із хвостом у пащі. Варто згадати про змію боа, володарку інків, або про змію боа, яку індіани вважають своїм божеством.

У магії Вуду двостатевий змії Данбгалаг і Аїда Ведо – настільки сильне джерело натхнення для своїх шанувальників, що досягають дивних ефектів у будь-якій порі дня і ночі. Цей змії, як вважають, знає всі тайни Слова Творця за посередництвом “магічної мови”, оспіваної у сакральній музиці. Йдеться про гайтську магію африканського походження, яка разом із первісною африканською магією і з цією завезеною до Південної Америки (особливо з Бразилії), під назвою *макумба*, має сильний демонічний вплив. Я вже згадував, що найгірші зачарування, які мені траплялися у практиці, походили з Бразилії або з Африки.

Сучасна цивілізація поєднала у собі деякі звичаї, але їх не змінила. Тому існують разом наука і магія, релігія і стародавні практики. Ще сьогодні, особливо по наших селах живуть деякі навіть дуже релігійні люди, які вдаються до ворожбитів (чоловіків чи жінок), щоб розв’язати різноманітні свої труднощі: від хворіб до вроків поглядом, від безробіття до знаходження чоловіка. Це “святі” особи, “які завжди ходять до церкви”. Ще сьогодні можемо зустріти матерів, які в добрій вірі вчать своїх дочок різних жестів і обрядів, щоб, наприклад, знімати вроки, ворожити на Андрія, або накладати на шию дітей ланцюжки з хрестиком чи посвяченим медаликом і додають до цього “волосся з борсука”, “зуб вовка”, чи також “червоні ріжки”, тобто предмети, які, хоча і “незаряджені” негативною диявольською енергією через магічні обряди, пов’язують людину зі злим духом через гріх забобонів.

Із магією завжди пов’язане ворожіння: бажання пізнати майбутнє, використовуючи невідповідні засоби. Вистачить згадати дуже поширений звичай ворожіння на картах чи також передбачення майбутнього на картах таро, які найчастіше використовують у ворожінні чарівники і ворожки. Здається,

що початок карт таро сягає XIII ст. і виводиться від циган, які сконденсували у цій “грі” свою здібність передбачати майбутнє. В основі цього лежить езотерична наука, яка подає схему взаємин між людиною і окультним світом. Не хочу довше над цим затримуватись, лише скажу, що наївна людина, здивована тим, як точно було все сказано про її минуле, відходить з тривогою і недовірою або пустою надією, часто з підозрою до батьків чи приятелів, а понад усе із деякою формою залежності у майбутньому від того, хто ворожив їй на картах. Все це може викликати у неї стани переляку, люті, непевності; буде відчувати бажання постійного вдавання до магічних практик чи забезпечення себе талісманами, які б знешкоджували цього внутрішнього ворога, якого вона сама собі створила і який є причиною її хворіб і нещастя.

Найгірша магія африканського походження базується на відьмуванні (witchcraft), а займається нею той, хто хоче зробити зло іншим особам за допомогою магічних засобів, а також на спіритизмі, тобто викликанні духів, прагнучи ввійти у контакт з духами померлих осіб чи вищими духами. Спіритизм знаний у всіх культурах і у всіх народів. Медіум – посередник між духами і людьми, уділяючи своєї енергії (голосу, жестів, письма...) духові, який хоче явитися. Може трапитись, що ці викликані духи, які завжди є тільки злими духами, можуть заволодіти кимось із присутніх. Церква завжди засуджувала спіритичні сеанси і участь у них. Якщо хочемо навчитися чогось корисного, ніколи не навчимося цього від сатани.

Але чи викликання померлих – неможлива справа? Чи завжди лише злі духи з’являються під час спіритичних сеансів? Знаємо добре, що цей сумнів виникає у вірних у зв’язку з єдиним винятком, що описаний у Святому Письмі. Отож Святе Письмо подає нам єдиний випадок, коли Саул звернувся до

ворожки і сказав їй: “Поворожи мені, будь ласка, привидом і викличи мені того, кого я назву тобі” (1 Сам. 28,8).

І дійсно, з’явився Самуїл, який помер не так давно. Бог дозволив цей виняток, але варто звернути увагу на оклик здивування ворожки і ще більше на суворий докір Самуїла: “Чому не даєш мені спокою і викликаєш мене?” (1 Сам. 28,15). Померлих потрібно шанувати і не можна їх турбувати. Оскільки це єдиний випадок у цілому Святому Письмі, тому наголошую на його винятковому характері. Я поділяю також погляд протестантського психіатра і екзорциста: “Звичайним егоїзмом і жорстокістю є бажання ворухити наших померлих чи прагнення викликати їх до нас. Те, чого вони потребують, – вічне визволення, а не втягнення їх знову у справи людей цього світу?” (Кеннет Мак Олл, Kenneth Mc All, “Fino alle radici”, Ancora, pag. 141).

Багато людей піддаються обманові через маловірство і незнання. Танці, співи, звичай, свічки, тварини, які використовують у різних магічних ритуалах Вуду чи макумба з етнічного та фольклорного погляду можуть бути дуже цікавими. Чотири свічки, запалені у чотирьох кутках вулиці, чи трикутник зі свічок, з яких одна направлена полум’ям до землі, можуть здаватися забавою чи нешкідливим забобоном. Надійшов час, щоби відкрити очі. Запрошую до цього насамперед священиків. Усе це способи викликання злих духів, які можуть турбувати ту чи ту людину, але їхньою остаточною метою є віддалити людину від Бога, довести її до гріха, неспокою, замкнутості і розпачу.

Мене запитували, чи можна впливати магією також на групи осіб? Моя відповідь звучить: “так”, але це питання потребувало б окремого вивчення. Також тут, як і в усій моїй книжці, обмежуюсь лише згадкою про деякі речі. Можливо, що злий дух використовує якусь особу з метою впливу навіть на великі

групи людей, які можуть взяти владу над народом чи впливати на долю інших народів. Думаю, що в наш час до таких людей належить Карл Маркс, Гітлер, Сталін. Жорстокість нацистів, потворність комуністів, масакри мільйонів людей Сталіном – досягли воістину диявольського лукавства. Поза сферою політики не вагаюсь стверджувати диявольське діяння в окремих видах музики і в окремих співаках, які доводять людей, що заповнюють площі, до шалу, який іноді доходить до крайніх проявів насилля чи його бажання.

Існують також інші випадки, легші у розрізненні і в лікуванні (хоча масові опанування важчі у лікуванні), коли впливу злого духа зазнають учні, різні групи людей, церковні спільноти. Неймовірна здатність диявола в обдурюванні, в насадженні найгірших помилок серед цілих груп людей. Хтось сказав, що легше ошукати натовп, ніж одну особу. Це правда, що злий дух може впливати також на численні групи людей; однак завжди у таких випадках бачимо людську згоду, гріх добровільної згоди з диявольським діянням: задля власної користі, через пристрасті, амбіції і з багатьох інших причин...

Вплив злого духа на суспільство – одне з найнебезпечніших і найсильніших його діянь. Звертають на це увагу особливо останні Папи Римські. Маю на увазі промову Павла VI 15 листопада 1972 року та Івана Павла II 20 серпня 1986 року.

Сатана – наш найгірший ворог і таким залишиться аж до кінця часів, тому використовує свій розум і свою силу, щоб перешкодити планам Бога, який прагне спасіння для нас усіх. Нашою силою є Христовий Хрест, Його Кров, Його Рани, послух Його науці, Його інституції, якою є Церква.

Хто може виганяти злих духів?

Мені здається, що я вже сказав докладно, що Ісус дав владу виганяти злих духів тим, які вірують у Нього і діють силою Його імені. Але у тих випадках йдеться про приватні молитви, які можемо окреслити назвою “молитви звільнення”.

Крім того, особлива влада надана екзорцистам, тобто священикам, які отримали такі завдання від свого єпископа. Екзорцисти, використовуючи відповідні молитви, подані у Ритуалі, виконують сакраменталій екзорцизму, в якому, на відміну від приватних молитов, використовується уся сила заступницької молитви Церкви.

Треба, однак, завжди великої віри, ревної молитви і посту, як з боку того, хто молиться, так і з боку особи, за яку моляться. Найкраще було б, щоб завжди під час екзорцизму, який вимагає стриманості та спокою, була група осіб, зібраних на молитві. Хочу наголосити, що особливу владу мають усі священики, навіть не екзорцисти; впливає вона саме з їхнього уряду сакраментального священства, яке не є якимось особливим вивищенням для особи, але службою вірним у їхніх духовних потребах. І серед тих потреб є також потреба звільнення від впливів злого духа. Усі під час молитов звільнення і під час екзорцизмів можуть користуватися святими речами, наприклад, класти на голову особи хрест, вервичку або мощі. Дуже дієві мощі Хреста Господнього, оскільки саме цим Хрестом Ісус Христос знищив царство сатани. Плідними є також реліквії святих, до яких маємо особливу набожність. Часто дуже допоміжні звичайні освячені образки, наприклад, образок св. Архангела Михаїла, якого особливо бояться злі духи.

Думаю однак, що не виправдав би довіри читачів, коли б не згадав про щоразу більше зростання численості харизма-

тиків, ясновидців, віщунів, біотерапевтів, цілителів, а також циганів. Стають вони чисельнішими, бо єпископи і священники з легковажністю, яка походить із невіри чи незнання, занедають цю сферу душпастирства, яка їм належить. Присвячу один розділ також і цьому питанню. Хочу сказати декілька слів про вище згаданих осіб.

Але спочатку короткий вступ. Кажу про людей, які можуть чи намагаються впливати на звільнення від злого духа, але частіше спричиняються до оздоровлення. Важко тут провести виразну межу. Злий дух стоїть у корені всієї проблеми зла, недуг, терпіння, смерті, які є результатом гріха. Є також хвороби, безпосередньо викликані злим духом; Євангеліє подає нам кілька прикладів: жінка, згорблена протягом 18 років (параліч) і глухонімий. В обох випадках причина хвороби – присутність злого духа, тому Ісус Христос оздоровлює, виганяючи злого духа. Загалом важлива теза, яку я вже подавав: якщо якась хвороба викликана діянням злого духа, а медикаменти не приносять жодного результату, допоможуть лише молитви за оздоровлення і екзорцизми. Також правда, що тривала присутність злого духа часто викликає в особи головно ж психічні хвороби, тому після звільнення від злого духа така особа може потребувати відповідного медичного лікування.

Прагну відзначити, що торкаюся галузі, яка вимагає спеціальної компетенції, якої екзорцист може не мати. Екзорцист повинен знати розумові хвороби настільки, щоби вміти визначити, коли потрібне психіатричне втручання. Але не можна вимагати, щоби він був досвідченим у цій сфері так, як психіатр. Таким чином, екзорцист повинен мати знання у галузі парапсихології і загальне поняття про паранормальні сили. Не є, однак, можливо, щоби він був обізнаним з усім, так як фахівець у цій галузі. Галузь, у якій спеціалізується, – надприродня, і таким

чином, явища, що з неї походять, а також способи лікування – надприродні, і їх екзорцист повинен добре знати. Цей вступ потрібний, оскільки торкаємося сфери, яка обіймає одночасно кілька елементів: надприродній, паранормальний і диявольський.

Харизматики. Святий Дух із Божественною свободою розподіляє Свої харизмати кому хоче і як хоче. Він дає їх не для слави чи особистої користі людини, але для служіння братам. Серед цих харизм є також дар звільнення від злих духів і дар оздоровлення. Йдеться про дари, які можуть бути уділені поодиноким особам і також спільнотам. Не залежить це від святості особи, але від вільного вибору Бога. Однак досвід показує, що Бог уділяє зазвичай ці дари особам праведним, які відзначаються ревною молитвою, зразковим християнським життям (але це не означає цілковитої досконалості!), правдивою покорою. Сьогодні є достатньо харизматиків, до яких натовпом ідуть ті, хто має різні терпіння.

Як відрізнити правдивих харизматиків від фальшивих? Таке розпізнання належить Церковній владі, яка має багато засобів для цього.

Я знаю кілька випадків, коли Церковна влада змушена була втрутитись, щоби застерегти вірних від шахраїв і фальшивих харизматиків. Не знаю харизматиків офіційно визнаних. Це складне питання. Адже харизми можуть зникнути: може статись, що вибрана людина з часом стає негідною їх: жодна людина не може собі забезпечити ласки Божої. Можемо подати чотири орієнтаційні правила:

1) особа (чи спільнота) повинна жити у великій згоді з наукою Євангелії;

2) повинна бути цілком безінтересовою (не повинна приймати навіть добровільних пожертв, бо завдяки їм можна стати мільйонером);

3) повинна використовувати засоби, загальноприйняті Церквою, без жодних дивацтв чи забобонів (повинна використовувати молитви, а не магичні формули; знак хреста; накладання рук, без будь-якого порушення пристойності, свячену воду, ладан, моці святих, а не те, що чуже церковним звичаям); повинна молитися в Ім'я Ісуса;

4) наслідки повинні бути добрими. Євангельська засада, що "з плодів пізнається дерево" (Мт. 12,33) – завжди найкраща перевірка.

Додаємо ще інші характеристики, які типові для оздоровлень харизматичним способом: діють позитивно на всі хвороби, також на ті, що спровоковані дияволом; не базуються на людській силі чи вмінні, але на молитві віри; на силі Ісусового Імені; на заступництві Пречистої Діви і Святих. Харизматик не тратить своєї енергії, тому не змушений знову набиратися сили під час відпочинку (як це буває у цілителів, ворожок тощо), не підлягає фізичним реакціям, але є просто активним передавачем ласки. Харизматичні оздоровлення не мають на меті возвеличити харизматика, але націлені на прославу Бога, зміцнення віри і оживлення молитви.

Хочу додати ще кілька слів про галузь, про яку говорив II Ватиканський Собор, але ці твердження Собору не було введено у життя. Раціоналізм та натуралізм заповнили світ; надзвичайні явища, чуда, присутність святих, об'явлення – все це сприймається не з вдячністю, а з підозрою, засуджується без жодного дослідження. У жодній церкві не відмовляють вже молитву перших християн: "І нині, Господи, поглянь на їхні погрози й дай Твоїм слугам з повною сміливістю проповідувати Твоє Слово. Простягни Твою руку на оздоровлення, нехай стаються знаки і чудеса іменем святого слуги Твого Ісуса" (Ді. 4, 29–30). Виглядає, що сьогодні ці дари лише спричиняють клопоти.

II Ватиканський Собор стверджує, що Святий Дух розділяє також між вірними різних верств особливі ласки... Ці харизми надзвичайні, чи також звичайнісінькі, повинні сприйматися з вдячністю і побожністю.

Цей документ продовжує пригадувати нам, що ці надзвичайні дари ми повинні просити розважно. Судження про їхню правдивість і властиве використання належить “Церковній владі, якій належить перш за все не гасити Духа, але все досліджувати і зберігати все те, що добре” (Догматична конституція про Церкву *Lumen gentium*, 12). Зanedбання у застосуванні цих рішень очевидне і майже загальне. Тому нерідко виявляється даремним твердження Собору, що ті, хто отримує харизми від Святого Духа, навіть якщо вони є мир'янами, мають право й обов'язок використовувати їх під керівництвом єпископів (Декрет про апостолят мирян, *Apostolicam, actuositatem*, 3). З приємністю зауважую, що з'являються почини, які мають на меті допомогти єпископам у справі розпізнання правдивості харизм, наприклад, Харизматичний Рух в Асижі. Це відкрите поле діяльності, яке потрібно поширювати і підтримувати.

Ясновидці й передбачувальники. Говорю про них разом, бо по суті мають ті самі властивості: перші – бачуть, другі – відчують. Одні і другі говорять про те, що бачили або відчували, контактуючи з предметами чи особами. Щоб дуже не відходити від теми, обмежусь роздумами про це явище у зв'язку з моєю специфічною діяльністю, тобто зі сферою негативних впливів злого духа на осіб, предмети, помешкання. Багаторазово зустрічався з особами цього типу. Деколи я запрошував їх молитися під час екзорцизмів, щоб почути потім від них, що вони бачили або відчували. І я помітив, що їхні відповіді залежали від духа мудрості.

Дехто, лише подивившись або перебуваючи біля опанованих чи діткнутих злим духом, зауважують це відразу. Іноді погано почуваються, коли перебувають близько біля тих осіб. Деколи зауважують негативні прояви у тих особах і можуть їх описати. Вистачить дати їм фотографії, лист або якийсь предмет, що належить особі, яку підозрюють, щоб отримати відповідь: “Нема нічого; жертва зачарування; особа небезпечна, бо кидає чари на інших людей”. Вистачить, щоб почули лише чийсь голос. Наприклад, особи, які мають сумніви, чи вони підпали під якийсь диявольський вплив чи ні, телефонують до когось і отримують відповідь. Викликані додому, де існує така підозра, що там кинуті чари, бо діються дивні речі, відразу знають, чи зроблене зачарування, чи ні. Вказують на предмети, виготовлені з метою зачарування, які треба спалити. Знають, наприклад, яку подушку чи матрац треба розпороти, бо в них заховані дивні предмети, про які я вже згадував. Можуть помилитися, тому їхні домисли треба перевірити. Деколи можуть навіть розповісти про все життя людини, окреслюючи з дивною докладністю, коли кинуте на неї чари, яким чином і з якою метою. Іноді можуть навіть вказати на їхнього виконавця.

Одного дня, тільки лиш я запровадив до розмовниці людину, яка мене просила, щоб її поблагословив, як пригадав собі, що тієї самої години мав зателефонувати одному чоловікові, що має дар передбачати. Біжу до телефона і чую: “Ви збираєтесь благословити людину у віці п’ятдесят років. Коли він мав 16 років, з ненависті до його батька кинуте на нього чари з допомогою одного предмета; йому дали випити зачароване вино, а предмет заховали на дні криниці. Від тієї хвилини хлопець почав почуватися щоразу гірше, і жодні лікування не допомагали. За кілька років його батько помер і він відчув несподіване поліпшення. Але був поражений чарами у мозок так, що не міг

взятися за жодну роботу. Спробуйте його поблагословити, але ці чари дуже закоренілі і, як я думаю, йому це не допоможе". Справа починалася саме так, як цей чоловік мені сказав. Іншим разом, коли екзорцизував особи в присутності одного передбачувальника, він сказав мені, які частини тіла маю благословити епітрахиллю (стулою) чи намастити олією, оскільки по-особливому діткнуті злим духом. Вкінці ж сам хворий підтвердив, що саме в цих місцях відчував сильний біль.

Я міг би довго про це розповідати, наводячи численні приклади. Можу сказати, що особи, вибрані мною (серед багатьох були передбачувальними), були особами ревної молитви, безкорисними, що відзначалися великою добротою і любов'ю, а передусім покорою: коли б я випадково не відкрив або коли б хтось інший мені не сказав про їхній дар, вони самі ніколи б цього не сказали. З чим тут маємо справу? Чи йдеться про харизми? З паранормальними властивостями? Я хотів би бути схильним вважати, що тут йдеться про паранормальний дар, який ця особа використовує, щоб робити добро. Але не заперечую, що така властивість може бути харизмою. Не зауважував ніколи у таких осіб ознак втоми, втрат енергії. Бачив, натомість, поступове зміцнення тих дарів через їхнє використання, а це спонукає думати, що в основі цих явищ лежить паранормальна властивість. Хочу також зазначити, що дуже важко зустріти правдивих ясновидців чи передбачувальників. Хоча є багато осіб, які себе такими вважають, і таких, які їх такими вважають.

Цілителі. Хочу поговорити про ці оздоровлення, які відбуваються внаслідок передачі особливої енергії, найчастіше через накладання рук. Тут перебуваємо на широкому полі паранормальної дійсності, яка в Італії має цінного дослідника в особі професора Еміліо Сервадіо. Обмежуюсь до ствердження, не заглиблюючись у це питання, яке не входить у мою

компетенцію, що ці цілителі не мають жодного впливу на хвороби, пов'язані із діяннями злого духа, подібно як і не має на них жодного впливу медицина чи людське знання.

Біотерапевти. Також і вони, як і цілителі, стали останнім часом надзвичайно чисельними. Це не моє завдання давати пояснення теорії прани чи біоплазми. Це галузь, яку досліджують офіційні науки, хоча до цього часу не сформулювали про це однозначного твердження. Обмежусь висновком, до якого дійшов о. Ля Груа у своїй книжці “Молитва оздоровлення” (La preghiera di guarigione), де він пише: “Якщо йдеться про оздоровлення енергією, яку цілитель передає хворому, чи завдяки психічному напруженню або активізації запасної енергії у хворого, то треба визнати, що такі оздоровлення не мають нічого спільного із харизматичними оздоровленнями. Що більше, існує небезпека проникнення спиритичних практик. Ось чому тут потрібно великої розважливості”.

Я познайомився з одним біотерапевтом, справді незацікавленим, вірним, який ділився своїм даром з ближніми у душі правдивої любові. Вони є радше “білими воронами” (“два на тисячу”, як мені говорив відомий екзорцист з Венеції, о. Пелле'ріно Ернетті. Це не виключає потреби обережності, з якою ми повинні дивитися на біотерапію. Передусім після докладно досліджених плодах і методах пізнається дерево.

Чарівники. Про них ми говорили дуже багато. Хочу лише пригадати, яким способом можуть здійснювати оздоровлення під впливом діяння злого духа, можливо, під назвою позаземних істот чи також духів-провідників. Сам Ісус Христос застерігає нас: “Бо повстануть лжехристи та лжепророки, які чинитимуть великі знаки і чуда, щоб, коли можна, звести навіть і вибраних” (Мт. 24,24). Нічого спільного з діяннями диявола не має величезна кількість фальшивих чарівників, звичайних

шарлатанів і шахраїв, які обдурюють людей, даючи їм різні талісмани, стрічки, торбинки. Одного разу я спалив листок із зошита, списаний незрозумілими словами, який був загорнутий і скручений шнурами: талісман цей коштував дванадцять мільйонів лір! Колись прийшов також до мене один чоловік, який за маленьку торбину різного мотлоху, який мав би його звільнити від чисельних клопотів, заплатив аж двадцять мільйонів лір.

Цигани. Вважаю корисним сказати кілька слів також про них, оскільки зустрів їх завжди на наших вулицях і дорогах. Помину те, що вже розказував про них на тему ворожбитів на картах і шахраїв. Існує, однак, інший особливий аспект, який мене цікавить. Обговорення цього питання хочу почати поданням таких фактів. Я екзорцизмував одну жінку, опановану злим духом, вона довгий час хворіла, але не підозрювала причини своєї хвороби. Коли одного разу дала гроші молодій циганці, та їй сказала: “Пані погано почувається, бо зачаровано вас. Нехай пані принесе мені свіже яйце”. Жінка принесла їй яйце і циганка поклала його на груди цієї жінки, відмовила спочатку коротку молитву на невідомій мові (на циганській?), а потім розбила яйце. З нього виповзла маленька гадюка. За кілька місяців та сама жінка мала нагоду допомогти іншій циганочці, яка походила зовсім з інших країв. І вона також сказала майже те саме: “Ви, пані, сильно терпите протягом багатьох років, бо вас зачаровано. Я можу чари зняти. Прошу принести свіже яйце”. Вже того разу жінка прийшла з чоловіком. Циганка поклала яйце на груди, відмовила коротку формулу, яка була подібною до молитви, розбила яйце, у ньому було пасмо волосся.

До мого приятеля, лікаря, коли він виходив з Базиліки св. Івана в Римі, підійшла циганка і попросила у нього гроші. Він вийняв гаманець і хотів дати їй тисячу лір, але не мав банкнотів такої

вартості, тож дав їй десять тисяч. Циганка подивилася на нього і сказала: “Пан виявився дуже щедрим до мене, і я також хочу зробити добро панові”. І відразу розповіла йому про проблеми з його здоров’ям, про які він знав (як лікар, добре знав про свої недомагання, але... як лікар занедбував їх). Потім сказала йому про шахрайство, яке деякі особи планують щодо нього і про засоби боротьби, які мусить використати. Усе це було правдою.

Як пояснити ці факти? Це – не легко. Здається мені, що деякі цигани мають властивості й паранормальні здібності, які передаються з покоління в покоління від стародавніх часів. Однак йдеться про виняткові випадки. Загалом же цигани займаються магією та різними формами забобонів. Роблять це давно і передають ці чари від матері до дочки (завжди цим займаються жінки).

Додам, що завжди у засідці на харизматиків, ясновидців і самих екзорцистів (більше, ніж на інших) чатує якась спокуса. Це спокуса пошуку найшвидших способів, які націлені на видужування або звільнення від злого духа якоїсь особи, оминаючи звичайні святі засоби. Така постава може мимоволі призвести до магії. Починається все, наприклад, від пересвідчення, що завдяки тарілці з водою, вливаючи краплі олії в тарілочку, повну води, і вимовляючи імена, можна отримати відповіді, і таким чином, розпочинається ланцюг магічних практик. Я бачив харизматиків, які переходили до магічних практик, а потім їх залишали, але не всі здатні повернутись назад. Бачив також священників, які не були екзорцистами, але використовували успішні методи, не зауважуючи, що використовують правдиву магію. Злий дух – підступний: завжди готовий пообіцяти земне царство, коли упадемо перед ним і віддамо йому поклін!

Забутий розділ Ритуалу

Після закінчення II Ватиканського Собору минуло багато років. Різні частини Ритуалу були виправлені згідно з вказівками Собору. Єдина його частина під назвою “Екзорцизми” запечатана написом: “Ведуться роботи”. Правда, що існує виразне навчання Святого Письма, теології, учительського уряду Церкви. Я вже наводив у інших місцях цієї книжки деякі тексти II Ватиканського Собору, не маю наміру цитувати три промови Павла VI і п’ятнадцять Івана Павла II. Пригадую лише кілька речень Павла VI, що містяться у його промові від 15 листопада 1972 року: “Хто заперечує існування сатани, той виступає проти науки Біблії і Церкви, як і той, хто робить з нього самостійне божество, начебто незалежне від Творця, або також, хто вважає його псевдореальністю, абстракцією чи теоретичним, фанатичним уособленням невідомих причин усіх наших нещасть”. Далі Павло VI додає: “Розділ про диявола, його вплив на окремих людей, на спільноти, на все суспільство, чи на різні події, мав би бути дуже важливим навчанням Католицької Церкви і потребує повного вивчення, а тим часом теологія мало це вивчає”.

Насправді, на практиці, слова ці не доходять до багатьох сучасних духовних осіб, хоча це і слова Святого Письма, Традиції і учительського уряду Церкви. Невипадково пише о. Балдуччі: “Добре було б, щоб загал вірних знав, яку кризу, принаймні, доктринальну, переживає сьогодні Церква!” (“Диявол”, “Il diavolo”, Casale Monferrato, С. 163). Мені зауважували, що зміст багатьох моїх статей дуже полемічний стосовно поглядів деяких теологів, єпископів, екзорцистів.

Тут йдеться не про полеміку, а про виявлення правди у повному її світлі. Тому, що криза ця – не лише доктринальна, а передусім

душпастирська, тобто стосується деяких єпископів, які не призначають екзорцистів, і деяких священників, які вже в ці речі не вірять. Не маю наміру узагальнювати, але сьогодні злий дух дуже активний у мученні людей; а коли вони шукають екзорциста, то опиняються перед табличкою: “Тривають роботи”.

Почну з теологів. Наводжу слова Луїджі Сарторі, одного з найбільш знаних і цінених теологів. Він пише: “Важливо, що деякі оздоровлення, здійснені Ісусом Христом, стосуються швидше хворих на хвороби нервові, ніж справді опанованих”. Такі інсинуації, клевети – найгірші, які лише можуть бути, і цілком фальшиві. Євангеліє завжди виразно відрізняє оздоровлення від недуг і визволення від злого духа, владу, яку Ісус Христос уділяє своїм учням, щоб виганяти злих духів від дару, який уділяє для лікування хворих. Євангелісти можуть не вказувати на хвороби, використовуючи сучасну медичну термінологію, але дуже добре вміють відрізнити хворобу від опанування злим духом. Особою, яка не вміє цього відрізнити, є саме Луїджі Сарторі, а не євангелісти. Ми бачили, якого великого значення набувало в діяльності Христа вигнання злого духа. Коли сімдесят два учні хотіли підсумувати результати своєї місійної діяльності, на яку Ісус Христос їх вислав по двоє з метою проповідувати Євангеліє, сповнені радості, сказали Йому лише одну річ: “Господи, навіть біси коряться нам з-за Твого Імені”. А Ісус сказав їм: “Я бачив сатану, що наче блискавка падав з неба” (Лк. 10,17–18). Не дивує, що Сарторі закінчує свою статтю ствердженням: “Ісус – Чудотворець виявляв передусім силу любові, створював нові стосунки взаємної симпатії між людьми, тому і робив чуда, а не тому, що наче чарівник мав владу над святими і таємничими силами (“Християнська Родина” (“Famiglia Christiana”) 19/1989). Ні, дорогий теологу, Ісус не прагнув симпатії і не мав таємної сили

чарівника. Мав всемогутність Бога і доводив своїми вчинками, що є Богом. Але це – тонкощі, на які деякі сучасні теологи не звертають уваги.

Візьмімо іншого теолога, Луїджі Лоренцетті. Він допускає, що віруюча людина не може цілковито виключати демонічного ??? пояснення деяких подій. Але зараз же поспішає додати: “Важко, просто неможливо стверджувати з повною певністю таку присутність у конкретному випадку”. Якщо це не можливо, то не треба вірити ані у звільнення від злого духа, які чинив Христос, ані в ті, які робили апостоли. А тому є не потрібною влада виганяти злих духів, яку Ісус Христос передав Своїй Церкві; непотрібним є також це зарядження Церкви, що стосується екзорцизмів; непотрібні також і самі екзорцисти. Ні, дорогий теологу, неможливо відрізнити в конкретних випадках присутність чи відсутність диявола для тебе і теологів, подібних тобі, оскільки не маєте у цій галузі жодного досвіду. Тому дуже вигідне закінчення теми ствердженням: “У більшості випадків не помиляємось, якщо тлумачення магічно-демонічних фактів замінюємо науково-природничими поясненнями (“Християнська Родина” (“*Famiglia Cristiana*”) 39/1988). Іншими словами: вірю в існування диявола теоретично, щоб не здаватися єретиком, але не вірю в нього практично, оскільки практично покладаюся на дані природничих наук.

Якщо так думають знані теологи, яким вірять, то що мають думати про це звичайні священики? Кожного дня особисто переконуюсь, що вони не вірять у шкоду і хвороби, які спричиняє злий дух. Прикладом є особа пароха з Палермо, о. Сальваторе Кайоне (р. Salvatore Caione), рекламованого у “*Famiglia Cristiana*” (6/1989). Під заголовком “Чарів не існує” він усе вважає шахрайством і, звичайно, усе кидає до однієї торби: чарівників, ворожбитів і екзорцистів (не важливо навіть,

що вони були призначені єпископом згідно з приписами Церкви), усіх ставить у тій самій площині. Не має сумнівів, що такими твердженнями було ошукано багато людей. Але все це тонкощі, яких не зауважує о. Сальваторе і ті, що публікують його ідеї, не помічаючи грубих помилок, які вони містять.

Коли змішується помилка з правдою, не треба дивуватися, що потім так небагато екзорцистів, і що люди звертаються до чарівників, чарівниць і ворожбитів, які множаться сьогодні надмірно. Вірну ж людину ніхто не повчає.

Екзорцизмував одну сестру-монахиню, доведену до дуже важкого стану, який щораз, то більше погіршувався протягом десяти років з причини опанування злим духом. Викликав її настоятельку і сказав їй, що не затягують з викликом лікаря, коли хтось вже вмирає, але викликають його після перших ознак хвороби. Ця настоятелька відповіла мені: “Отець має рацію, але про ці справи нас не вчив жоден священник. Розповіла мені також, що розмовляла про цю проблему з багатьма священниками (не говорячи вже про лікарів), але нікому не спало на думку, що було справжньою причиною її хворіб, які не піддавалися жодному медичному лікуванню.

Це правда, що у своїх статтях я зачепив деяких екзорцистів. Сказав, що “є втрачена школа”, тобто, що нема вже в дієцезіях тієї спадкоємності, яка була колись, коли досвідчений екзорцист навчав нового екзорциста. І тому сьогодні трапляється таке, що є екзорцисти, які не знають навіть елементарних речей. Було, що я скритикував о. Джузеппе Раута (Giuseppe Rauta), катедрального каноніка та координатора екзорцистів в Турині, за його висловлювання в інтерв'ю, яке Франка Замбоніні провела з ним для “Famiglia Cristiana” (12/1988), скерована до нього кардиналом Баллестеро. Коли хтось стверджує, що “опанування злим духом обмежене в часі і триває кілька годин

чи декілька днів”, це означає, що людина не має елементарного досвіду. Дійсно, стверджує він далі, що в однієї людини, яка зверталася до нього, “ніколи не зауважував таких ознак, які б вимагали застосування екзорцизмів”. Тим часом я протягом семи років важкої виснажливої праці (так, що сьогодні змушений сповільнити темп) уділив екзорцизми понад двадцятьом тисячам осіб. Маю записані прізвища людей опанованих: до цього часу сімдесят одну особу; і всі вони перебувають у такому стані від десяти і більше років. Є особи, які екзорцизмуються десять, п’ятнадцять, і навіть більше років, а до цього часу не були звільнені від злого духа.

Дуже гостро я скритикував також о. Джузеппе Віньїні, сповідника катедри у Флоренції і екзорциста, за його чотири статті, вміщені у “Тосканія сьогодні” (“Toscana oggi”) (жовтень і листопад 1988; січень 1989). Коли екзорцист пише, що магія, чорні меси, зачарування тощо “є нешкідливими штучками і плодом навіяних фантазій”; коли стверджує, що екзорцизми не є Св. Таїнством, а лише звичайною благальною молитвою, не знаючи про те, що вони є сакраменталіями, встановленими Церквою; коли закінчує свої міркування твердженням, що практично не потрібно ніколи використовувати екзорцизми, то такому екзорцистові треба сказати з усією належною йому пошаною: “Дорогий сину, або довчись, або зміни заняття!”

Знаю деяких екзорцистів, які не мають навіть Ритуалу. Не знають ані правил, яких треба дотримуватись, ані відповідних молитов, які треба відмовляти. Мають лише екзорцизми Лева XIII в італійському перекладі, який не є добрим, ані повним, і обмежуються лише його відмовлянням. У світовій пресі великого розголосу набув випадок Аннеліз Мішель з Клінгенберга (Німеччина), двадцятичотирьохрічної дівчини, яка померла 1976 року внаслідок виконання довгої серії

екзорцизмів. Ця новина викликала великий галас, а два священики, які здійснювали екзорцизми, були обвинувачені у злочині і піддані карній відповідальності. На підставі інформації, яка містилася у пресі та в інших публікаціях (як, наприклад, книжка Каспера і Лемана “Дияволи, демони, опанування” (“*Diavoli demoni possessione*”) (Qneriniana ??? , 1983) можна припустити, що ці два священики дуже легко дійшли переконання, що мають справу з випадком опанування злим духом. Здається також мені, що ці екзорцисти, хоча завжди і діяли у присутності і за згодою батьків дівчини, легковажно погоджувалися з тим, що сама дівчина вважала корисним у звільненні від злого духа.

Потім вийшла книжка Каспера Буллінгера, у якій докладно досліджено ці факти: “Аннеліз Мішель” (“*Anneliese Michel*”, Ruhland, Altotting), Альтоттінг, 1983. Це праця, у якій фактично виправдовують тих обох священиків-екзорцистів, наголошуючи, що дуже відповідальним був підхід як єпископа, який дав згоду на здійснення екзорцизмування, так і обох священиків. Уточнені були також причини смерті дівчини, які були незалежні від здійснення сакраменталіїв. Але як би там не було, історія ця призвела до того, що сьогодні священики неохоче приймають послугу екзорциста.

Переходимо, врешті, до єпископів. Це правда, що їм я також адресував слова критики, бо люблю їх і бажаю їхнього спасіння. Кодекс Канонічного Права не вважає провиною занедбування дій, пов’язаних із повіреним їм становищем, але опис Останнього Суду, який міститься у двадцять п’ятому розділі Євангелія св. Матвія, демонструє непоправну важкість гріхів занедбування.

Пам’ятаю дуже невдалий виступ одного знаного архієпископа 25 листопада 1988 року у дуже популярній телевізійній програмі.

Він хвалився тим, що ніколи не здійснював екзорцизмів і не призначив жодного екзорциста. На щастя, був тоді присутнім пан Формігоні з руху “Сопричастя і Визволення” (“Comunione e Liberazione”), який намагався висвітлити питання екзорцизмів з погляду християнства. Я також записав низку відповідей єпископів, які – не бажаючи узагальнювати – не роблять честі Єпископату Італії. Ці висловлювання переказали мені особи, що походять майже з усіх районів Італії, яких, перед тим, як призначити їм зустріч, я попросив звернутися до їхніх єпископів.

Ось найтиповіші відповіді: “Я загалом не призначаю екзорцистів”, “Я вірю лише в парапсихологію”, “То ви ще вірите у такі речі?”, “Я не знайшов жодного священика, який би згодився прийняти це становище. Прошу шукати деінде”, “Не призначаю екзорцистів і не роблю екзорцизмів, бо боюся. Якщо злий дух обернеться проти мене, то що тоді зроблю?”, “Хотів би я знати, хто вам вклав у голову таку дурницю”. Міг би продовжувати. У кожній з цих відповідей міститься велике страждання того, хто їх чує. Не знаю, чи таке ж страждання відчуває той, хто говорить. У більшості випадків йдеться про осіб, які повідомляли єпископа про отримання благословення від о. Кандідо і, що саме, він їм сказав, що потребують подальших благословень. Отже, у дійсності розпізнання здійснив дуже досвідчений і знаний екзорцист.

Звичайно, не маю наміру узагальнювати. Якщо я є екзорцистом, то це завдяки турботі та ініціативі кардинала Полетті. Думаю, що кожен екзорцист також повинен засвідчити таке визнання своєму єпископові. Але дуже мала чисельність екзорцистів – яскраве свідчення, що цій галузі душпастирства приділяється дуже мало уваги.

В інших європейських країнах ситуація ще гірша, ніж в Італії. Я екзорцизмував осіб, які приїжджали з Німеччини,

Австрії, Франції, Швейцарії, Англії, Іспанії. Усі ці особи прибули з метою зустрітись зі славним о. Кандідо, але були розчаровані, бо мушили мати справу з його учнем. Усі ці особи підтверджували, що вони не знайшли екзорциста у власному краї. Один швейцарець запевнював мене, що телефонував до усіх католицьких єпископів і від усіх отримав відмову. Не хочу сказати, що у тих країнах нема екзорцистів, але, без сумніву, важко до них дістатися. Спеціально їхати до Риму лише на один екзорцизм не є великою приємністю.

Наголошую, що за кордоном ситуація гірша, ніж у Італії. Наводжу яскравий приклад. Мої брати із згромадження у США хотіли перекласти і видати книжку Балдуччі “Диявол” (“Il diavolo”). Щоб отримати церковний дозвіл на видання книжки (Imprimatur), були змушені від імені дієцезіального цензора усунути приклади, які описували опанування злим духом. Зауважте цілковиту непослідовність такої вимоги: окрім подання документальних історичних фактів, йшлося про практичне застосування описаних у книзі принципів. І знову постійна помилка: не заперечувати цілковитого існування злого духа, щоб не здаватися єретиком, але рішуче заперечувати існування його у кожному конкретному випадку.

Інакше ці речі виглядають у деяких протестантських спільнотах. Також і в Римі існують такі протестантські спільноти, які з усією повагою підходять до цього питання, досліджують випадки, і коли, дякуючи проведеним розпізнанням, виявляють присутність злого духа, екзорцизують і то дуже результативно, у чому я міг сам наочно переконатися. Очевидно, що усі, хто вірить у Христа, не лише католики, мають владу вигнання злих духів у Його ім'я. Ми не повинні відчувати з цього приводу заздросів, але заглянути до Євангелії. Коли Іван сказав до Ісуса: “Учителю, ми бачили одного, що Твоїм ім'ям бісів виганяє, але

не ходить з нами, то ми й заборонили йому, – не ходить бо з нами” (Мк. 9, 38–40). Ісус докоряв за це апостолам.

Також члени Віднови в Святому Духові відкрили значення молитви за звільнення. Ці молитви повинні здійснюватись згідно з певними чіткими критеріями, і є дуже ефективними. Саме для того, щоб подати правила відмовляння таких молитов, кардинал Суенес (card. Suenes) написав книгу “Віднова та міць темряви” (“Rinnovamento e potenza delle tenebre, Edizioni Paoline”, 1982) з передмовою Кардинала Ратцінгера. Кардинал Суенес пише в ній: “Спочатку дуже багато католиків, пов’язаних із Відновою у Святому Духові, відкрили практику молитов за звільнення у християн з інших традицій, які належали переважно до середовища Вільних Церков (Free Churches) чи п’ятдесятників; також книжки, які читали чи ще й сьогодні читають, походять у більшості з цього середовища. Серед тих книжок дуже багато опрацювань на тему диявола і його слуг, стратегії сатани, способів його діяння тощо. У Католицькій Церкві та галузь занедбана і наше специфічне душпастирство не випрацювало відповідних вказівок, пристосованих до наших часів” (С. 79–80).

Це скарга, на якій зупинимося у наступному розділі. Корисно вчитися від тих, хто краще наслідує Євангеліє. У цій галузі, як і в поглибленні та розповсюдженні Святого Письма, ми, католики, стоїмо далеко позаду порівняно з іншими, зокрема протестантськими спільнотами. Не перестану повторювати: раціоналізм і матеріалізм заразили частину теологів і мають великий вплив на єпископів і священників. А ціну за це платить Божий люд. В Італії серед єпископів знаю лише одного екзорциста – єпископа Мілін’о, який, зрештою, походить з Африки, і якому чинять різні перешкоди у його служінні. Знаю також принаймні про два екзорцизми, які здійснив Святійший Отець. Інших випадків не знаю. Буду радий, якщо про них мене хтось повідомить.

Закінчую твердженням, що однією з цілей, які я собі постановив під час написання цієї книги, є спричинення до того, щоби в Католицькій Церкві відродилося душпастирство екзорцистів. Це виразний наказ Ісуса Христа і непростиме занедбання, якого не зауважують. І це буде темою наступного розділу.

Вчення св. Іренея про сатану і діло Христа

Для просвічення сучасних теологів, наводжу приклад статті, присвяченої вченню св. Іренея, одного з найбільших теологів первісної Церкви. Стаття підписана умовним скороченням ALPE, за яким криється видатний вчений, вперше опублікована у місячнику “Надприродній знак” (“Il segno del soprannaturale”) у вересні 1989 року.

Св. Іреней народився близько 140 року у Малій Азії, єпископ Ліону, був засновником Церкви в Галлії (Франція), помер близько 202 року мученицькою смертю. Його головна праця – книга “Проти єретиків” (“Adversus haereses”), у якій він цілковито відкидає твердження єретиків-гностиків, які говорили, що світ бере початок від злого творця. За св. Іренеем, правдивим творцем є Логос, тобто, слово доброго Бога. Ангели – частина світу, створеного Богом. Диявол, як і інші ангели, також був створений добрим, і як створіння – цілковито і одвічно нижче від Бога і Йому підпорядковане. Але “допустився відступництва”, і тому був вигнаний з неба. Тому сатана – відступник у повному значенні цього слова. Є він також звідником світу, який “прагне ввести в блуд наші уми, затемнити наші серця і намагається переконати нас, щоб ми віддавали честь йому, а не правдивому Богові”.

Його влада над нами – обмежена, бо він – лише привласнювач влади, яка згідно з правом цілковито належить лише Богові, тому “не може нас змусити до гріха”.

Св. Іреней стверджує, що сатана втратив ласку, яка властива ангелам, тому, що заздрив Богові і прагнув, щоб його “прославляли, як Бога”. Заздрив також людині, створеній на образ і подобу Божу. Предметом його заздрості, передусім, є ми. Тому і прийшов до раю із серцем, сповненим бажання

довести до падіння наших прародичів. Св. Іреней – перший християнський теолог, який опрацював і послідовно розвинув теологію первородного гріха: “Бог створив Адама і Єву і помістив їх у раю, щоб жити щасливо у тісному зв’язку з Ним. Але сатана, знаючи їх неміч, увійшов до саду і, прийнявши постать змії, спокусив їх”.

Лукавство сатани було б безплідним, коли б Бог не дав людям свободи вибору між добром і злом. Сатана “не змусив” першого чоловіка і жінку до гріха: “вони самі вибрали його добровільно, бо Бог наділив їх найбільшим даром вільної волі. Сатана – лише спокусник, заздрісний і витривалий, бо є заздрісним щодо первісного стану ласки прародичів”.

Внаслідок цього упадку всі люди є учасниками гріха Адама і Єви. З того моменту всі ми стали невольниками диявола і, що ще гірше, не можемо визволитися від нього за допомогою власного вільного вибору. Підлеглі сатані, ми спотворили образ і подобу Божу, засуджуючи себе у такий спосіб на смерть. Райське щастя було втрачено. Після відвернення від Бога, з нашої власної волі ми віддалися у руки сатани, і тому закономірно, що сатана тримав нас у своїй владі, поки ми не були відкуплені. “З погляду справедливості, у її вузькому значенні, Бог міг би нас залишити у руках сатани назавжди, але задля свого милосердя послав свого Сина, щоб нас спасти”. Діло Христового спасіння починається спокусами сатани проти другого Адама, як “повторення”. Але цього разу злomu духові не вдається, і тому його цілковито і безповоротно перемагає Христос. Християнська традиція подає три головні пояснення відкупительного діла страждань Христових:

а) перше наголошує, що людська природа була освячена, ушляхетнена, перемінена і спасенна Христом завдяки тому, що Він став людиною;

б) друге зазначає, що Христос приніс себе в жертву Богові, щоби примирити з Ним людину;

в) третє, так звана теорія відкуплення, якої Іренеєм був першим рішучим прихильником, виводиться із таких тверджень: “Оскільки сатана слушно тримав людський рід у неволі, Бог сам себе жертвував, щоб викупити нашу свободу. Ціну за це міг заплатити лише Він. Тільки Бог міг віддати себе добровільно. Ніхто інший не міг здійснити свобідного вибору, оскільки первородний гріх позбавив нас усілякої свободи. Бог Отець віддав свого Сина – Ісуса, щоб відкупити нас, заложників диявола. Терпіння Христові позбавили диявола влади, визволяючи нас від смерті і засуду”.

Теорія жертви, інша важлива теорія в часи Іренея, проголошувала, що Христос, людина і Бог одночасно, прийняв на себе усі гріхи людські й, віддаючи себе добровільно на смерть, склав Богові Отцеві належну відплату. У теорії відкуплення, іноді описаній надто спрощено, Апостольські Отці зауважували космічний вимір боротьби між Христом і сатаною, і тому – говорячи загалом – вона дуже добре узгоджується з поміркованими поглядами дуалістів первісного християнства. За Іренеєм, Христос є другим Адамом, який розірвав пута смерті, накладені на нас через слабкість першого Адама. Поняття примирення (Христос, другий Чоловік, направляє шкоду, спричинену першим чоловіком) було основою Христології Іренея.

“Сатана, переможений Христом, не перестає заважати у справі спасіння, використовуючи цілу свою силу. Підтримує і заохочує поганство, ідолопоклонство, чародійство, безбожність, а особливо єресь і відступництво. Єретики і схизматики, які не визнають правдивої Церкви Христової, є членами війська сатани, його воїнами у космічній боротьбі з Христом”.

Св. Ірней зазначає, що охоронцем християн перед злим духом є Христос. Злий дух утікає, коли відмовляють християнські молитви і коли вимовляють ім'я Христа. Однак ця боротьба ще не завершена, бо злі духи і надалі спокушуватимуть охрещених за дозволом Творця, “щоб їх карати за гріхи, а також, щоб їх краще очистити та вдосконалювати у братній любові”, у взаємодопомозі, у духовних потребах через взаємне заохочення і зрозуміння, але передусім, щоб завжди “чували і були міцні у вірі”.

Документ Апостольської Столиці про демонологію

Не треба вважати, що я єдина людина, яка звертає увагу на нісенітниці, висловлені деякими теологами. Здається, що багато з них прийняли собі за “Нового Отця” Церкви Рудольфа Бультмана, який написав між іншим: “Не можна користуватися електрикою і радіо, чи у випадку захворювання звертатися до сучасних медичних винаходів і лікарських засобів, та одночасно вірити в існування світу духів і в чуда, які нам пропонує Новий Завіт (“Новий Завіт і міфологія” (“Nuovo Testamento e Mitologia”, Quereniana, 1969, С. 110).

Сприйняття технічного поступу, як незаперечного доказу того, що Боже слово є неправдивим, – це звичайне марення. Але багато теологів і біблістів думають, що не будуть “сучасними”, якщо не будуть прихильниками таких думок. Цікава статистика щодо католицьких теологів, у згадуваній вже мною книжці Лемана: дві третини з них теоретично приймають традиційну теорію про злих духів, але відкидають її застосування у душпастирській практиці. Не хочуть, отже, відкрито виступати

проти Церкви, але у щоденній практиці не приймають її навчання про злих духів (с. 115). Цікавим є також інше статистичне спостереження: католицькі теологи мають дуже поверхневе знання про опанування духом і про екзорцизми (с. 27). Те саме, про що я і говорив.

Беручи це до уваги, Конгрегація Навчання Віри запропонувала одному дослідникові вивчити це питання і видала документ, який був надрукований в "L'Osservatore Romano" від 26 червня 1975 року під назвою "Християнська віра і демонологія" ("Fede cristiana e demonologia"). Ця праця згодом була поміщена між офіційними документами Апостольської Столиці "Enchiridion Vaticanum", vol. V, n. 38). Наводжу кілька фрагментів. Головна її мета – повчання вірних, а ще більше тих дивних теологів, які відкидають існування сатани у своїх працях і дослідженнях, у той час як Христос "з'явився для того, щоб знищити діла диявола" (I Ів. 3,8). Відкидаючи існування злого духа, заперечуємо Відкуплення; хто не вірить в злого духа, не вірить у Євангеліє.

"Протягом віків Церква завжди заперечувала різні форми забобонів, надмірне зацікавлення сатаною і злими духами, різні культу і хворобливу прив'язаність до них. Тому було б недоречно стверджувати, що християнство, наче забуваючи про вселенське царювання Христа, зробило з сатани улюблену тему свого проповідування, замінюючи Добру Новину про Воскреслого Господа на звістування страху... Але в дійсності згубною помилкою було б – вважаючи історію вже завершеною, – поводитись так, наче Відкуплення досягнуло усіх своїх результатів і так наче не потрібна вже боротьба, про яку говорить Новий Заповіт і вчителі духовного життя...

Однак все частіше існування сатани відкрито піддається сумніву. Деякі критики вважають, що вони можуть окреслити особисту позицію Ісуса Христа у цій справі, стверджують, що

жодне Його слово не підтверджує існування світу злих духів, натомість, деякі твердження про нього взяті з єврейських писань, чи з новозавітньої традиції, але не з навчання Христа. Оскільки таке твердження не є частиною основної Євангельської науки, тому не належить воно вже сьогодні до нашої віри і можемо від нього вільно відступити. Інші ж, об'єктивніші і радикальніші, приймають твердження Святого Письма про злих духів у дослівному значенні, але відразу додають, що вони сьогодні неможливі до сприйняття, навіть у християн. Тому і вони їх відкидають. Для деяких, врешті ж, ідея сатани будь-якого походження не має вже значення і, затримуючись над її підтвердженням, наше повчання може втратити довіру і кинути тінь на проповідь Бога, який лише єдиний заслуговує нашої уваги.

Для одних і других, врешті-решт, назви сатана і диявол є нічим іншим, як міфічними і функційними персоніфікаціями, значення яких обмежувалось би тільки до драматичного підкреслення впливу зла і гріха на людство. Це лише специфічна мова, яку наша епоха повинна розшифрувати, щоб знайти новий спосіб пояснення християнам обов'язку боротьби з усіма проявами зла у світі.

Такі погляди, які повторюють з багатомовною ерудицією і розповсюджують у різних часописах і деяких теологічних словниках, не можуть не тривожити душі. Вірним, які звикли сприймати з повагою перестороги Христа та апостольських писань, здається, що такі твердження у цій галузі є спрямовані на здійснення перелому в загальній думці, й ті, хто має біблійну і релігійну освіту, ставлять собі питання, куди заведе цей процес деміфізації, розпочатий в ім'я герменевтики...

Також головні оздоровлення опанованих були здійснені Христом у моменти, які були вирішальними у Його діяльності. Його екзорцизми вказували переконливо на питання Його

післанництва і особи, як про це свідчать переконливо реакції, які вони викликали. Не ставлячи ніколи сатану в центрі своєї Євангелії, Ісус говорив про нього лише у важливих моментах, роблячи при цьому важливі заяви.

Передусім розпочав свою публічну діяльність згодою на те, аби диявол спокушував Його в пустині. Опис цього випадку, що міститься в Євангелії від св. Марка, хоча і дуже лаконічний, також важливий, як і оповіді в Євангеліях від св. Матея і св. Луки. Ісус застерігає перед цим супротивником у Нагірній проповіді й у молитві “Отче наш”, якої навчав Своїх учнів, як вважають сьогодні багато екзегетів згідно зі свідченнями різних Літургій. Передусім Книга Одкровення – велика і прекрасна фреска, у якій ясніє могутність Христа Воскреслого у свідках Його Євангелії. Вона голосить перемогу жертвовного Агнця. Ми не правильно зрозуміли б природу цієї перемоги, коли б не добачили в ній періоду довгої боротьби, у якій за посередництвом людських сил, що протистоять Господеві, беруть участь сатана і його ангели разом з їхніми історичними представниками – це, власне, Книга Одкровення, наголошуючи на таємниці різних імен та символів сатани у Святому Письмі, відкриває остаточно його тотожність. Він провадить свою діяльність протягом усіх віків людської історії, але під контролем Бога. Очевидно, більшість Отців Церкви, відкидаючи разом з Орігеном думку про тілесність гріха злих ангелів, добачають в їхній гордості, тобто в їхньому прагненні возвеличитися понад свій стан, підкреслюючи свою незалежність, вважаючи себе Богом, причину їхнього падіння. Але поряд з цією гордістю, багато отців підкреслює і їхню злість щодо людини. Згідно з думкою св. Іренея, відступлення диявола мало місце тоді, коли він відчув заздрість з приводу створення людини, тому і намагався схилити її до бунту проти свого

Творця. За Тертуліаном, сатана, щоб перешкодити задумам Ісуса Христа, у поганських культових обрядах наслідує Святи Тайни, які встановив Христос. Навчання Отців Церкви було, отже, у своїй істоті вірним відбиттям навчання про сатану і його ангелів, що міститься у Новому Завіті.

Важливість відновлення душпастирства

“А ось чуда, що супроводжуватимуть тих, які увірують: Ім'ям Моїм виганятимуть бісів...” (Мк. 16,16) – це просте твердження Христа, яке читаємо у кінці Євангелії від св. Марка, було підставою душпастирства звільнення від злих духів у перших віках християнства. Кожен християнин був екзорцистом, тобто мав владу, що походила з віри в силу імені Ісуса. Свідчення про це маємо у св. Юстина, у Тертуліана, Орігена. Потім почали множитися молитви екзорцизму і збірки цих молитов. Тим часом Церковна влада почала також впорядковувати екзорцистат, довіряючи поважніші випадки особам, що мали відповідну підготовку, одночасно збільшуючи кількість sacramенталій, якими могли користуватися всі у менш поважних випадках.

Але аж до наших часів, навіть тоді, коли виконання поважнішого екзорцизму було довірено єпископам чи священикам, ними призначеними (це правило актуальне і сьогодні), кожна епархія, дієцезія мала відповідну кількість екзорцистів. Не було сьогоднішньої кризи безвір'я, принаймні практичного, в існування злого духа. Сьогодні ж ані єпископи не беруть до уваги цієї пасторальної проблеми (яка повинна бути частиною звичайного душпастирства у кожній дієцезії), ані священики не прихильні і не готові до того, щоби прийняти це служіння. Кодекс

Канонічного Права зобов'язує особливо парохів, щоб турбувались родинами і поодинокими вірними, зокрема, в їхніх терпіннях, щоб опікувалися бідними, хворими і тими, хто переживає особливі труднощі (кан. 529). Нема сумніву, що серед тих випадків страждання і особливих труднощів, варто віднести людей, яких діткнув злий дух. Але хто сьогодні їм вірить?

Отож, зростає явище звертання до чарівників, ворожок, знахарів. Рідкі випадки, коли особи звертаються відразу до екзорцистів, не вдавшись перед тим до згубних лікувань згаданих осіб. Справджується дослівно те, що Святе Письмо говорить про царя Ахаза. Коли той важко захворів, то вислав післанців, щоб довідались від Вельзевула (вождя злих духів), бога Екрону, чи він вилікується. Пророк Ілля вийшов назустріч тим післанцям і сказав: “Чи ж нема Бога в Ізраїлі, що ви йдете довідатися від Вельзевула?” (2 Царів 1, 1–4). Сьогодні Католицька Церква відреклася від цієї своєї особливої місії і люди не звертаються більше до Бога, а до сатани.

У своїй промові, виголошеній 15 листопада 1972 року Папа Павло VI сказав: “Які сьогодні найбільші потреби Церкви? Нехай вас не дивує наша відповідь. Не є вона ні наївною, ні забобонною чи нереальною: однією з найбільших потреб є охорона від того зла, яке ми називаємо дияволом”.

Це правда, що слова Папи мають значення набагато ширше і не обмежуються вузькою сферою екзорцизмів, але безсумнівно, що стосуються вони також і цієї сфери.

Комісія, яка працює над внесенням змін до Ритуалу (Требника), стоїть перед низкою завдань. Не йдеться лише про зміну вступних правил і молитов, пов'язаних з екзорцизмами. Потрібно висвітлити ціле душпастирство у цій галузі. Сьогодні Ритуал бере до уваги безпосередньо тільки випадок опанування злим духом, тобто найважчий і рідкісний. Ми, екзорцисти, працюємо практично з

усіма випадками, у яких виявляється діяння сатани: диявольські напастування (які набагато частіші, ніж опанування), обсеїї, опанування будинків, а також багатьма іншими випадками, у яких ми спостерігали результативність наших молитов. Сказав би, що також у цій сфері справджується правило “природа не робить стрибків, але розвивається через повільні зміни” (“*natura non facit saltus*”). Нема, наприклад, виразної межі між опанованим і напастованим злим духом. Так само нема виразної межі між напастованими і тими, хто страждає від інших видів зла: фізичне терпіння, яке може бути спричинене злим духом, чи моральне (постійний стан гріха, особливо стан тяжкого гріха), у яких, без сумніву, злий дух бере участь. Бачив іноді користь з читання, окрім молитов за хворих, короткого екзорцизму над особами, в яких незрозумілим було походження їхньої хвороби. Так само були корисними короткі екзорцизми, як допомога у Святій Тайні Покаяння щодо осіб, які не можуть позбутися деяких податкових гріхів, як, наприклад, гомосексуалісти. Св. Альфонс Марія де Лігуорі, доктор Церкви у моральній теології, говорячи про сповідників, наголошував, що священник повинен екзорцизувати приватно, коли виникає проблема, що, на його думку, може бути ознакою нападу злого духа.

Треба, однак, зазначити, що згідно з чинними сьогодні правилами винятково екзорцистам належать лише випадки опанування злим духом. Усі інші випадки можуть бути вирішені іншими способами: молитвою, Святими Тайнами, використанням сакраменталіїв, молитвами за звільнення у молитовних групах тощо. Але це дуже широке поле, щоб можна було його залишити добровільній ініціативі, не подаючи жодних точних приписів. У додатку подаємо лист Конгрегації Навчання Віри, висланий до єпископів 29 вересня 1985 року. У ньому загалом пригадано правосильні до цього часу розпорядження, не розв’язуючи цього

складного питання, яке поручене спеціально створеній комісії. Не знаю, чи в тих останніх роках єпископи постаралися прислати до цієї комісії свої зауваження. Дуже сумніваюся в цьому, маючи на увазі загальну недбайливість у цій галузі. Обмежусь лише кількома спостереженнями.

Одним і найбільш чутливих до цієї теми єпископів є, без сумніву, кардинал Суенес, який постійно має справу з цим під час молитов за звільнення, що відмовляють в групах віднови у Святому Духові. У короткому розділі своєї книжки, яку я вже цитував, він зазначає: “Практика звільнення від злих духів за допомогою екзорцизмів, яка здійснюється без повноважень, спричиняє важливі проблеми, які потребують виокремлення і висвітлення. На перший погляд, ця лінія поділу здається виразною: екзорцизми є лише у повноваженні єпископів чи священників, призначених ними, коли маємо справу з ймовірними випадками опанування злим духом; випадки, які не є справжнім опануванням, становлять вільне поле, не обмежене приписами, а, отже, доступне для всіх”.

Але кардинал знає, що випадки правдивого опанування не чисельні й здебільшого вимагають особливого і компетентного вивчення, щоб можна було їх належно окреслити і визначити як такі. Тому додає: “Усе, що не є справжнім опануванням, подібне до поля з невиразно окресленими кордонами, де панує замішання і неясність. Уже сама складність термінів не сприяє полегшенню проблеми; нема загальноприйнятої термінології і під тією ж самою назвою міститься різний зміст (цит. праця, с. 95).

Дещо далі, щоб дати практичні поради, кардинал пише: “З метою властивого постановлення і розв’язання проблеми, треба, передусім, визначитися з найменуваннями і чітко окреслити різницю між молитвою за звільнення та екзорцизмом, звільнення через безпосереднє гостре звернення до злого духа. Екзорцизм,

що звільняє, є у розпорядженні лише єпископа, коли маємо справу з опануваннями, але бракує чіткої лінії розподілу, що розділяє форми екзорцизму, які не належать до опанування (цит. праця, с. 119–120). Я, правду кажучи, бачу чітко цю межу, принаймні в термінах, беручи до уваги те, що справжнім екзорцизмом, який належить до єпископа чи призначеного ним священика, є сакраменталій, який спричиняє заступництво Церкви. Усі інші форми екзорцизму – приватні молитви, хоча і здійснені в групах. Не знаю, чому кардинал Суенес не згадував ніколи про екзорцизм, як про сакраменталій, і як про такий, якому винятково мала б належати назва екзорцизм. Хоча присвятив невеликий розділ сакраменталіям і називає деякі з них, але не згадує про екзорцизм як про сакраменталій. Щодо мене, то це був би вже один ясний пункт. Нехай кардинал вибачить мені це зауваження.

Переходячи до подання практичних порад, кардинал Суенес пише: “Пропоную, щоб зарахувати до компетенції єпископа не лише випадки диявольського опанування, як це є згідно зі Старим правом, але також усі явища, у яких є підозра явного впливу злого духа. Хочу звернути увагу також на те, що якщо екзорцистат перестав існувати як нижчий церковний чин, то ніщо не стоїть на перешкоді, щоб Конференція Єпископів звернулася до Риму з проханням про його відновлення” (цит. праця, с. 121–122). Кардинал радить, що для випадків менш серйозних екзорцистат міг би бути наданий також відповідно підготовленим мирянам.

Знаходжу інші поради в дуже добрій книжці, яку часто цитую, написаній о. Ля Грוא. Після пригадування порад кардинала Суенеса автор висуває пропозиції, які могли б бути негайно реалізовані, не чекаючи на вказівки згори. Це практичні поради, можливо, і їхнє здійснення могло б також додати важливих елементів рішень комісії, яка переглядає цю частину Ритуалу. У кожній дієцезії (єпархії), – пише він, – єпископ повинен

створити на поміч екзорцистові, розпізнавальну групу, складену з трьох-чотирьох осіб, серед яких був би лікар і психолог. Усі підозрілі випадки повинні бути розглянуті у цій групі, яка б після відповідних досліджень скерувала особу або до лікаря, або до екзорциста, або до молитовної групи. Група чи групи молитви – якщо б випадки були численними – повинні б складатися з досвідчених і підготовлених осіб і повинні діяти у так званих легких випадках, залишаючи екзорцистові важчі випадки. У молитовній групі завжди повинен бути священник. “Звільнення від злого духа належало б, таким чином, до звичайного душпастирства хворих. Добре організоване лікування повинно містити такі пункти: євангелізацію, практику користання зі Святих Тайн Покаяння та Євхаристії, духовні вправи, участь у молитовних групах. Зайве говорити, що в легших випадках не можна читати заклинань над особами, лише молитви, хіба що є уповноважений до цього священник” (цит. праця, с. 113–114).

Як бачимо, проблема ця не обмежена лише збільшенням чисельності екзорцистів і наданням їм можливості приготування до правильного виконання цього важливого завдання. Є також багато інших відкритих справ, які потребують вирішення таким чином, щоб ця галузь не була вже закритим полем з написом “Проводяться роботи”. Злий дух не припиняє ніколи своєї діяльності, тим часом слуги Господа *сплять*, як сказано у притчі про пшеницю і кукіль. Але перший найважливіший крок – зацікавлення єпископів та священників цією проблемою згідно з вченням Святого Письма, Традиції і вчительського уряду Церкви, а також II Ватиканського Собору і повчань останніх Понтифіків.

Я написав ці сторінки, щоби спричинитися до розв’язання цієї проблеми, що вважаю головною метою. І лише тоді, коли ця мета буде досягнутою, вважатиму, що досягнув своєї цілі,

не зачаровуючись похвалами з боку критики і швидким поширенням моєї книжки.

Документ Конгрегації Навчання Віри

Це лист до усіх єпископів-Ординаріїв, щоби нагадати правосильні норми щодо екзорцизмів. Не знаю, чому деякі газети писали про “нові інструкції”, бо нема жодних новинок. Важливим є кінцеве упімення. Новим можна б вважати те, що стверджується у п. 2, де пригадується, що вірні не можуть користуватися екзорцизмом Лева XIII, але вже не говориться, що священники повинні мати на це дозвіл єпископа. Не зрозуміло, чи цей варіант – вираження волі Святої Конгрегації. Вважаю сумнівним пояснення третього пункту. Лист цей був написаний 29 вересня 1985 року. Подаю його переклад.

Ваша Екселенціє!

Вже кілька років у деяких церковних спільнотах зростає кількість молитовних зустрічей, поєднаних з метою звільнення від впливів злого духа, хоча це і не правдиві екзорцизми. Ці зібрання відбуваються під керівництвом мирян, навіть коли присутній священник.

Оскільки Конгрегацію Науки Віри запитали, як ставиться до таких явищ, ми вважаємо за потрібне дати всім Ординаріям такі відповіді:

1. У каноні 1172 Кодексу Канонічного Права стверджено, що ніхто не може правомірно виголошувати екзорцизмів над опанованими, якщо не отримав від єпископа-Ординарія спеціального і виразного дозволу (параграф 1) і уточнює, що цей дозвіл від місцевого Ординарія повинен бути даний лише священникові, що відзначається побожністю, знанням,

розсудливістю і зразковим життям (параграф 2). З цього приводу настійливо просимо єпископів дотримуватись цих норм.

2. З цих приписів випливає також, що вірним не можна вживати скорочену формулу екзорцизму проти сатани і збунтованих ангелів, яка була взята з тієї, що дозволена Святійшим Отцем, Папою Римським Левом XIII для загального вжитку, ані тим більше, не можна вживати їм повного тексту цього екзорцизму. Єпископи, у разі потреби, нехай подбають про ознайомлення вірних з цим зарядженням.

3. У кінці, з цього самого приводу, просимо єпископів про пильність, щоб також у випадках, в яких не має правдивого опанування дияволом, хоча, однак виявляються деякі його впливи, ті, що не мають належного дозволу, нехай не провадять молитовних зустрічей, в яких вживають молитву з метою визволення, у яких є пряме звертання до злих духів і намагання пізнати їхні імена.

Однак пригадування цих норм не повинно віддаляти вірних від молитви, щоб – як нас повчав Ісус – були визволені від лукавого (пор. Мт. 6, 13). Крім того, пастирі повинні використати цю нагоду, щоб пригадати те, що навчає Традиція Церкви про функцію, яку здійснюють Святі Тайни і заступництво Пречистої Діви Марії, Ангелів і Святих у духовній боротьбі християн з лукавими духами.

(Лист підписаний Префектом
Конгрегації кард. Ратцін'ером
і Секретарем о. Бовоне).

Небезпека вигнання злого духа некомпетентними особами

Тільки-но наведений лист застерігає, щоб той, хто не має влади, не звертався безпосередньо до злого духа і не прагнув пізнати його імені. Правило це продиктоване також турботою про безпеку осіб, які хочуть робити те, до чого не покликані. Коли йдеться про цю справу, то Діяння Апостолів (19, 11–20) розповідають нам дуже забавну подію:

“Бог вчинив також великі чуда через руки Павла, так що навіть хустки і пояси з його тіла клали на хворих, а хвороби відходили від них і відходили злі духи”.

Але і деякі мандрівні екзорцисти єврейські пробували взивати імені Господа Ісуса над опанованим злим духом: “Заклинаю вас Господом Ісусом, якого голосить Павло”, – казали. Здійснювали це сім синів якогось Скеваса, архисвященика єврейського. Злий дух відповів їм: “Знаю Ісуса і знаю про Павла, а ви, хто такі?” І кинувся на них чоловік, у якого був злий дух, повалив їх і побив так, що голі і зранені втекли з цього дому. Довідалися про це усі євреї і греки, мешканці з Ефесу, і страх огорнув усіх, виславляли ім’я Господа Ісуса. Приходило багато вірних, визнаючи і виявляючи свої вчинки. І багато також тих, хто займався магією, нищили книги і палили їх. Вартість їхня налічувала п’ятдесят тисяч динарів сріблом. Так могутньо росло і зміцнювалося слово Господнє.

Звернімо увагу не лише на нещасливі долі семи братів, але також на те, як люди наvertsалися, залишали магію і приймали слово Боже (культ Бога).

Щось зовсім відмінне трапилося о. Кандідо, екзорцистові, уповноваженому Церквою до виконання цієї послуги. Одного дня екзорцизував він добре збудовану жінку, яка часто

впадала у шал, був присутній також і психіатр. У якийсь момент жінка зірвалася з крісла, закрутилася довкола себе, як це роблять спортсмени, щоб набрати розмаху перед киданням диску, і з усією силою вдарила екзорциста кулаком у праву скроню. Відголос удару пролунав у великій захристії, прибіг дуже занепокоєний лікар. Але о. Кандідо, непорушний, здійснював далі екзорцизм, з усміхненим лицем, як це було завжди. На кінці визнав, що почув, наче м'яка рукавичка торкнулася його скроні. Без сумніву, допомогло йому саме небо і – не вагаюсь цього сказати – надзвичайним способом.

Закінчення

Дійшовши до кінця, маю враження, що сказав дуже мало з того, про що міг би сказати. Хотів би лише з практичною метою описати плоди безпосереднього досвіду, чого не бачив дотепер у жодній книжці. Надіюся, що таким чином стану в пригоді тим усім, хто зацікавиться цим питанням. Передусім маю на увазі священників, які повинні мати мінімум знань, щоб знати, коли якусь особу треба скерувати до екзорциста, оскільки існують ознаки, які виявляють присутність злого духа, і коли це не потрібно. Я вже про це говорив, але вважаю потрібним пригадати, що це – дуже важлива справа.

За мій особистий досвід у цій галузі прагну подякувати кардиналові Полетті, бо це він так несподівано доручив мені це завдання, яке я прийняв із заплющеними очима. Сьогодні вбачаю у цьому служінні, яке мені поручили без жодної моєї заслуги, доповнення мого священства: подібно, як відправляю Службу Божу, голошу проповіді, сповідаю, так само, коли є потреба, виконую екзорцизми. Маю можливість приходити з

допомогою багатьом терплячим особам, яким часто вистачає лише слова зрозуміння. Почувався б лише наполовину священиком, коли б не мав цієї можливості, яка хоча і використовується винятково порівняно з іншими формами священичої послуги, однак, це частина звичайного церковного душпастирства. Так принаймні повинно бути.

Хотів би також наголосити, що це принесло мені велику користь у духовному плані. Користь для віри, оскільки майже рукою дотикаюся до невидимого світу; для молитви і покори тому, що завжди відчувається наша цілковита безсилість перед цього типу проявом зла. Якби ми не намагалися молитися з вірою і старанням, маю свідомість, що є “слугою непотрібним”, і коли б Бог не втручався і не здійснював усього, результат наших зусиль і умінь, набутих досвідом, був би ніяким. Якщо кажу, що результат був би ніяким, то зовсім не перебільшую, св. Павло сказав би : “Я посадив, Аполлос поливав, Бог же зростив” (пор. 1 Кор. 3,6).

Хотів би розвіяти думку, яка чомусь проникла в уми священиків, мовляв, диявол може помститися екзорцистові. Мій вчитель, о. Кандідо, який 36 років безперестанку екзорцизував, мав деякі клопоти зі здоров'ям, але були вони пов'язані з його віком, а не з діянням злого духа. О. Пеле'ріно Ернетті, бенедиктинець з Венеції, екзорцизував 33 роки і ця послуга ані не покращила, ані не погіршила його здоров'я. Повторюю і прошу повірити мені: злий дух і так вже кожному з нас спричинив стільки шкоди, скільки міг. Помилкова думка: якщо я його залишу у спокої, то і він дасть мені спокій. Це не лише помилка, але і зрада нашого священичого післанництва, яке повинно бути повністю присвячене провадженню душ до Бога, вириваючи її, коли потрібно, з-під влади сатани, через проповідь Євангелія, що, без сумніву, має першочергове значення, а також, через

священнодіяння Святих Тайн і врешті, уділяючи сакраменталії, серед яких є також екзорцизм. Священик, який боїться переслідування злого духа, подібний до пастиря, що боїться вовка. Але це страх, позбавлений всяких підстав.

Було б нерозумно переоцінювати помсту, яку чинить злий дух, щоб знеохотити екзорцистів. Це рідкісні випадки, наведу лише один з них. Одного дня якийсь священик помагав о. Кандідо. Екзорцизували молодого чоловіка, на якому в якийсь момент загорілося вбрання. Нічого страшного не трапилося, мав лише легко обпечене одне рамено. Його мама сказала потім, що згоріла також і футболка, але це ніякої шкоди не спричинило. Під час горіння почав виділятися їдкий запах сірки, і злий дух звернувся до священика, що допомагав, погрожуючи йому помстою.

Кілька днів пізніше цей священик на автомобілі повертався ввечері з Неаполя до Риму. Зауважив, що в дорозі його супроводжують якісь бічні світла, а оскільки не знав, що це могло бути, вирішив заїхати на станцію обслуговування автомобілів. Коли він вже туди в'їжджав, авто загорілося. Священик встиг зупинитися, витягнути ключі та швидко втекти. Прибігло кілька водіїв і почали кричати: "Хтось є всередині! Там видно когось!" Священик запевнив, що сам. У якийсь момент авто поволі рушило до переду, як палаюча куля, до станції автозаправки. Одночасно у повітрі почувся їдкий запах сірки. Священик впізнав, що той самий запах чув під час уділяння екзорцизму і почав молитися! Відразу авто зупинилося, але горіло далі аж до цілковитого знищення.

Я навів цей випадок для повнішого висвітлення справи. Помилкою було б узагальнювати зміст розповіді, йшлося про винятковий випадок. Про те, що послуга священика сповнена різними ризиками і прикрощами, знають усі священики, навіть

не будучи екзорцистами. Св. Петро нам би сказав: “Але тією мірою, якою берете участь у Христових муках, радійте, щоб і в славному Його з’явленні раділи і веселились” (1 Пт. 4, 13). Добро душ вартує будь-якої жертви.

Священик повинен вірити у вартість свого священства, вірити у владу, якою наділив його Господь і наслідувати приклад апостолів і святих священиків. Папа Іван XXIII на початку свого Понтифікату вказав усім священикам постать святого Пароха з Арс. Це правда, що цей святий виривав душі від сатани і з цього приводу мусив багато терпіти від злого духа. Не був він, однак, екзорцистом і не здійснював екзорцизмів. Усім керує Господь, який ніколи не зсилає нам випробувань без одночасного додавання нам сил, щоб ми могли їх перемогти. Горе нам, коли через боягузство відступимо і занедбаємо наш обов’язок.

Маємо дар Святого Духа, Євхаристії, слово Боже, силу Імені Ісуса, підтримку Пречистої Діви Марії, заступництво Ангелів і Святих... Чи не є нерозсудливим боятися того, хто переможений?

Молюся до Непорочної, яка є Неприятелькою сатани і переможницею над ним від першої звістки про Відкуплення, щоб нас усіх просвічувала, підтримувала і захороняла у цій земній боротьбі аж до досягнення вічної нагороди. Особливо молю її за весь Католицький Єпископат, який має обов’язок перейнятися стражданнями тих усіх, які терплять з приводу напастувань злого духа, щоби вжили заходів, згідно з законами і традицією Церкви.

Марія Непорочна! Як гарно закінчувати цю працю, думаючи про Ту, Яка згідно з волею Божою, є Неприятелькою диявола: “Я покладу ворожнечу між тобою і Жінкою...” (Буття 3,15). Вона – Непорочна, оскільки не мала ані первородного гріха, ані жодного особистого гріха, а це значить, що ніколи не підлягала

сатані. Є завжди Дивою, оскільки завжди належала Богові, також і своїм тілом, з якого Слово Відвічне взяло своє тіло.

Розважмо про вартість Тайни Втілення. Диявол як дух, що немає тіла, у своїй великій гордості хотів посісти головне місце серед усіх створінь. Після Втілення Божого Сина був змушений пересвідчитися, що осередком всього створіння є Христос, правдивий Бог і правдивий чоловік, і мусив, отже, визнати, що разом із Втіленням розпочинається час його поразки. Ось чому він різними способами намагається вчинити так, щоб тіло людське ставало причиною гріха, намагається його принизити, зганьбити. Робить це як злісну відповідь за Втілення Слова, яке через жертвування свого тіла здійснило наше Відкуплення. З цього приводу можна також краще оцінити значення Марійної догми: Марія – завжди Діва на противагу сатані і як знаряддя у Божих планах.

Марія визнала, що є слугинею Господньою і стала Матір'ю Божою, входячи через те у особливо тісний зв'язок зі Святою Трійцею. Варто зауважити, яке велике протиставлення у цій справі існує між постаттю Марії і поведінкою сатани, який збунтувався проти Бога і віддалився від Нього найбільше з усіх Його створінь. Марія, взята до Неба, говорить нам про славне завершення замислів Бога, який нас створив для того, щоб з Ним вічно радіти. Говорить нам також про цілковиту перемогу над сатаною, якого вилучено з небесної радості і приречено на вічні муки.

Марія, Матір наша, Матір Церкви, Посередниця Ласк, вказує нам у своєму постійному динамізмі роль Діви, яку Христос хотів прилучити до своєї справи освячення людей. Марія стоїть у виразній опозиції проти всієї діяльності сатани, який протиставляється втіленню замислів Бога щодо людей і переслідує нас, спокушає різними методами і не задовіль-

няється тим, що сам є причиною зла, гріха, терпіння, смерті, а намагається втягнути також нас на дорогу, що веде до вічного прокляття.

Закінчую цими стисло поданими думками про Божу Матір. Після написання чотирьох книжок про Неї, не хотів би писати п'ятої, коли прийшов час закінчувати. Мандзоні сказав, мудро зауважуючи, що вистачить і однієї книжки, коли нема часу на більше.

Молитви звільнення від злого духа

Молитва проти чарів (з грецького ритуалу)

Молитва проти чарів (з грецького ритуалу).

Киріє елейсон. Господи, наш Боже, Володарю віків, Всемогутній і Вседержителю, Ти усе створив і усе переминюєш своєю волею. Ти у Вавилоні змінив в росу вогонь печі у сім разів сильніше розпаленої, ніж звичайно; захоронив і врятував своїх трьох святих юнаків. Ти – вчитель і лікар душ наших. Ти – Спаситель для тих, хто до Тебе прибігає. Тебе призиваємо і просимо, знешкодь і прожени всяку силу злого духа, усяку присутність і затії сатани; усякий шкідливий вплив; всі чари і уроки злих і лукавих людей, що шкодили Твоєму слугі (ім'я). Учини, щоб замість заздрощів і почарування отримав багатство дібр, сили, успіхів у житті і любові. Ти, Господи, Чоловіколюбче, простягни Свою всесильну правицю і прийди на поміч і відвідай цей Твій образ, зішли йому ангела миру, непереможного опікуна душі і тіла, щоби віддаляв і проганяв усяку ворожу силу, всяку отруту і чари людей підступних і заздрісних. Так, щоби захоронений Твоїм покровом Твій молільник заспівав Тобі: “Господь є моїм охоронцем, що може вчинити мені людина”.

Не боятимусь зла, бо Ти зі мною, Ти – мій Бог, моя сила, мій могутній Господь, Господь миру, Отець майбутнього віку.

Просимо Тебе, Господи, наш Боже, змилуйся над Твоїм образом і визволи Твого слугу від усякої шкоди чи загрози, що походять від чарів, підтримай його і охорони від усякого зла. Через заступництво Преблагословенної і Славної

Владичеці нашої Богородиці, Вседіви Марії, осяйних Архангелів і всіх Твоїх святих. Амінь.

Душе Христова

Душе Христова, освяти мене.
Тіло Христове, спаси мене.
Крове Христова, напій мене.
Водо з боку Христового, обмий мене.
Страсті Христові, скріпіть мене.
О добрий Ісусе, вислухай мене.
В ранах своїх укрий мене.
Не допусти, щоб я віддалився від Тебе.
Від ворога душевного хорони мене.
У годині смерті приклич мене.
І накажи мені прийти до Тебе,
Щоб зі святими Твоїми славити Тебе
На віки вічні. Амінь.

Молитва проти усякого зла

Душе Господній, Душе Божий, Отче, Сину і Святий Духу, Пресвята Трійце, Непорочна Діво, Ангели, Архангели і Святі з неба, зійдіть на мене.

Утверди мене, Господи, переімени мене, наповни мене собою, послуговуюся мною. Віддали від мене всі сили зла, знищи їх і вчини мене здоровим і здатним творити добро.

Прожени від мене чари, відьмування, чорну магію, чорні служби, зачаровані предмети, замовляння, прокляття, вроки, напади

злого духа, диявольські опанування, диявольське напастування, усяке зло, гріх, заздрість, лицемірство, фізичну, психічну, моральну, духовну і всяку хворобу, спричинену дияволом.

Спали ці всі види зла у вогні пекельному, щоб уже ніколи більше не діткнули мене, ані жодного іншого створіння на цьому світі.

Наказую силою Всемогутнього Бога, в ім'я Ісуса Христа Спасителя, через заступництво Непорочної Діви Марії, усім нечистим духам, усім духам, що мене непокоять, щоб залишили мене негайно і назавжди, і щоб пішли до вічного пекла, зв'язані св. Михаїлом-Архангелом, св. Гавриїлом, св. Рафаїлом, нашими Ангелами-Хоронителями, розчавлені п'ятою Пресвятої Непорочної Діви Марії.

Молитва про внутрішнє оздоровлення

Господи Ісусе, Ти прийшов, щоб оздоровити серця зранені і страждаючі, прошу Тебе оздоровити зранення, що спричиняють неспокій у моєму серці.

Прощу Тебе особливо оздоровити тих, які є причиною гріха.

Прощу Тебе увійти у моє життя і оздоровити мене від психічних травм, які діткнули мене в дитинстві, і від тих ран, яких мені завдано протягом цілого життя.

* * *

Господи Ісусе, Ти знаєш мої клопоти, складаю їх усіх у Твоєму Серці Доброго Пастиря. Прощу Тебе, в ім'я рани Твого Святого Серця, вилікуй малі рани мого серця.

Вилікуй рани моїх споминів, щоби ніщо з того, що зі мною трапилося, не збільшувало моїх терпінь, турбот, неспокою.

* * *

Вилікуй, Господи, усі ці рани, які у моєму житті стали причиною гріха.

Прагну пробачити усім особам, які мене скривдили. Поглянь на ті мої душевні рани, які роблять мене нездатним пробачити. Ти, Який прийшов вилікувати серця зранені, вилікуй моє серце.

* * *

Вилікуй, Господи Ісусе, мої душевні рани, які є причиною фізичних хворіб.

Віддаю Тобі моє серце.

Прийми його, Господи, і очисти.

Наповни мене почуттями Твого Божественного Серця. Допоможи мені бути покірним і тихим.

* * *

Вилікуй мене, Господи, з болю, який мене гнітить з приводу смерті дорогих мені осіб.

Учини, щоб міг віднайти мир і радість завдяки вірі, що Ти є Воскресінням і Життям.

Вчини мене правдивим свідком Твого Воскресіння, Твоєї перемоги над гріхом і смертю, Твоєї присутності як Живого серед нас. Амінь.

Молитва звільнення

Господи, Ти – великий,

Ти – Бог,

Ти – Отець.

Тебе просимо через заступництво і поміч

Архангелів Михаїла, Рафаїла і Гавриїла,

щоби наші брати і сестри були звільнені
від злого духа, який зробив їх невольниками.

Усі святі, прийдіть нам на поміч.

Від неспокою, смутку, обсесії,

Ми Тебе просимо, визволи нас, Господи.

Від ненависті, розпусти, заздрості,

Ми Тебе просимо, визволи нас, Господи.

Від думок гнівливих, ревнивих, про смерть,

Ми Тебе просимо, визволи нас, Господи.

Від усілякої думки про самогубство і аборт,

Ми Тебе просимо, визволи нас, Господи.

Від усяких нечистих гріхів,

Ми Тебе просимо, визволи нас, Господи.

Від розбиття сім'ї, від усякої злої приязні,

Ми Тебе просимо, визволи нас, Господи.

Від усяких чарів, пороблень, відьмувань

і від усякого укритого зла,

Ми Тебе просимо, визволи нас, Господи.

О Господи, Ти, що сказав

“мир залишаю вам, мир мій даю вам”,

через заступництво Пречистої Діви Марії

звільни нас від усілякого прокляття

і учини, щоб ми раділи завжди Твоїм миром.

Через Христа, нашого Господа. Амінь.

З М І С Т

Про автора	3
Передмова	4
Вступ	8
Центральне місце Христа в Божому ділі створення	13
Могутність сатани	17
Візія сатани Папою Левом XIII	29
“Дари” сатани	31
Екзорцизми	34
Уражені злим духом	44
Страх перед дияволом. Відповідає св. Тереза від Ісуса ...	54
Початок	56
Перші “благословення”	65
Як поводить ся злий дух	79
Свідчення опанованого злим духом	87
Результати екзорцизму	95
Вода, олія, сіль	101
Екзорцизування помешкань	105
Чари	110
Детальніше про магію	124
Хто може виганяти злих духів?	133
Забутий розділ Ритуалу	143
Вчення св. Іренея про сатану і діло Христа	153
Документ Апостольської Столиці про демонологію ...	156
Важливість відновлення душпастирства	160
Документ Конгрегації Навчання Віри	166

Небезпека вигнання злого духа

некомпетентними особами 168

Закінчення 169

Молитви звільнення від злого духа

Молитва проти чарів 175

Душе Христова 176

Молитва проти усякого зла 176

Молитва про внутрішнє оздоровлення 177

Молитва звільнення 179

Релігійне видання

о. д-р Габріеле Аморт

НОВЕ ВИЗНАННЯ ЕКЗОРЦИСТА або РОЗПОВІДЬ ЕКЗОРЦИСТА

Hurtom.com povaniko

Переклад з італійської *о. Теодор ПИЛЯВСЬКИЙ, ЧСВВ*

Літературний редактор *Ольга ЛОЗА*

Технічне редагування *Андрій ЦИМБАЛ*

Коректор *Галина СКІРСЬКА*

Комп'ютерний набір *Ольга БЕРКИТА*

Підписано до друку 20.09.2010. Формат 60x84/16

Папір офс. Офс. друк. Ум. друк. арк. 10,695

Тираж 1000 прим. Замовлення № 20/09-10

Гарнітура Times New Roman

Релігійне видавництво ТзОВ “Добра книжка”

вул. Б. Хмельницького 35 /3а, м. Львів, 79019

тел./факс: (032) 261-55-74

e-mail: gbook@mail.lviv.ua

gbook@ukrpost.ua

web: www.gbook.lviv.ua

Свідоцтво СВС ДК № 1286

Магазин “Добра книжка”

вул. Куліша 22/3а, м. Львів, 79058

тел.: (032) 272-69-72

Друк: ПП “Добрий друк”

ЕДРПОУ 35444562, Свідоцтво СВС ДК №3096

тел. (032) 220-15-76